

**ANDHRA LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES**

OFFICIAL REPORT

FRIDAY, the 25th NOVEMBER 1955

**DISCUSSION ON THE REPORT OF THE STATES REORGANIZATION
COMMISSION**

**PRINTED BY
THE SUPERINTENDENT, ANDHRA GOVERNMENT PRESS
KURNOOL
1955**

CONTENTS.

	PAGES
Discussion on the report of the States Reorganization Commission	1-79

ANDHRA LEGISLATIVE ASSEMBLY.

Friday, the 25th November 1955.

The House met in the Assembly Chamber, Kurnool, at eleven of the clock, Mr. Speaker (The Hon. Sri R. Lakshminarasimham Dora) in the Chair.

I. QUESTIONS AND ANSWERS FROM 11 A.M. TO 11-40 A.M.

II. GOVERNMENT MOTION,

DISCUSSION ON THE REPORT OF THE STATES

REORGANIZATION COMMISSION.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“Mr. Speaker, Sir, I move— 11-40 a. m.

‘That the Report of the States Reorganization Commission be taken into consideration.

‘And on such consideration, this House feels happy that the Tungabhadra area which is essential for the development of Rayalaseema has been reunited with Andhra State thus fully facilitating the industrial and agricultural development of the whole area.

‘2. That this Assembly feels that the Telugu-speaking parts of Hyderabad are intimately connected with Andhra and appreciates the views of the States Reorganization Commission with regard to the desirability of unifying Telangana and Andhra but requests the Government of India to merge them forthwith instead of waiting till 1961, with Hyderabad as the seat of the Government and the High Court and that such a unified unit will greatly help the development of the State and the full exploitation of the waters of the Godavari and the Krishna, making the Telangana and Andhra people equal partners in this joint enterprise of bettering the conditions of the people.

‘3. This Assembly would further like to assure the people in Telangana that the development of that area would be deemed to be a special charge, and that certain priorities and special protection will be given for the improvement of that area, such as reservation in services and educational institutions on the basis of population and irrigational development.

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

'4. This Assembly requests that Kolar district in Mysore which has a clear Telugu majority should be included in Andhra.

'5. This Assembly further feels the need for boundary adjustments with the Madras, Mysore (Karnataka), Madhya Pradesh and Orissa States on the basis of village and contiguity and that such adjustments can be achieved by mutual co-operation and goodwill and that necessary negotiations must take place and if any points remain unsettled, the Government of India may refer them for arbitration.'

"ఈ తీర్మానముయొక్క కాపీలు కొద్దిసేపటిలో గౌరవ సభ్యులకు అంద జేయబడతాయి. తరువాత దీనికి ఏవైనా సవరణలు యివ్వదలచుకుంటే స్పీకరుగారు చెప్పిన ప్రకారం ఈ సాయంత్రం 4 గంటలవరకు యివ్వ వచ్చును. దీనిని గురించిన చర్చ త్వరగా ఆయిపోతే బాగుంటుందని యివ్వడే స్పీకరుగారి రూములో నిర్ణయించుకున్నాం. కాబట్టి యీ విషయం అన్నిపార్టీలవారు మనస్సులో పెట్టుకొని రేపు సాయంత్రంలోగా చర్చ పూర్తి చేయించగలరని ఆశిస్తున్నాను. ఇది చాలా ముఖ్యమైనటువంటి తీర్మానం. బహుశః యీ అసెంబ్లీలో యంత ముఖ్యమైనటువంటి తీర్మానం యంతకు ముందు చర్చింపబడలేదేమో! లేక చాలాకాలంపరకు చర్చింపబడదేమో అనుకోవలసి వున్నది. ఆంధ్రరాష్ట్ర భవిష్యత్తు అంతా యీనాడు మనం చేసినటువంటి తీర్మానాన్నిబట్టి, తరువాత పార్లమెంటువారు చేసే తుది నిర్ణయం బట్టి వుంటుంది. కాబట్టి అంత ప్రాముఖ్యమైనటువంటి తీర్మానానికి మెంబర్లు వారివారి సలహాలను యిచ్చి మన ఆంధ్ర ప్రజానీకం యొక్క ప్రగాఢవాంఛ నెరవేరేటట్టుగా చేయవలసిన బాధ్యత మనందరి మీదా వున్నది. కాని మన ఉత్సాహంలో చుట్టుప్రక్కల వున్నటువంటి ప్రజలయొక్క భావాలనుగాని లేక యితర Government లనుగాని తీవ్రంగా విమర్శించడం న్యాయంకాదేమోనని నేననుకుంటున్నాను. ఉత్సాహంలో ఏ వర్గాకిమిడి విషయంలోనో, ఏ కొలారు విషయంలోనో, యితరులెవరో తీవ్రంగా మాట్లాడినారని, మనం యిప్పుడు తీవ్రంగా మాట్లాడకుండా కొంత జాగ్రత్తగా మాట్లాడవలసినటువంటి అవసరం వున్నది. మన చర్చలు ఏవిధముగా ఉన్నవనే విషయాన్ని దేశం అంతా చూస్తున్నది—ఈనాడు ఈ అసెంబ్లీవారు ఎటువంటి తీర్మానం చేస్తున్నారు, మెంబర్లు ఎటువంటి ఉపన్యాసాలు చేస్తున్నారు అనేటటువంటి విషయం కేవలం మన రాష్ట్రమే కాకుండా యితర రాష్ట్రాలుకూడా గమనిస్తున్నాయి కాబట్టి గౌరవ సభ్యులు కొంత restraint తో, కొంత సంయమంతో మాట్లాడడం మంచిదని భావిస్తున్నాను. కేవలం భాషవల్ల, కఠినమైన మాటల ప్రయోగంవల్ల మన వాంఛ

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

నిధింపలేకపోవచ్చు. కాబట్టి భాష జాగ్రత్తగా వాడాలి అని నేను చెబుతున్నాను. ఎన్నాళ్లనుంచో తెలుగు మాట్లాడుతున్నటువంటివారు అనేక రాష్ట్రాలలో వుంటూ వచ్చినారు. కొంతమంది హైదరాబాదులో వున్నారు, కొంతమంది మైసూరులో వున్నారు, కొంతమంది మధ్య ప్రదేశ్ లో వున్నారు, కొంతమంది మద్రాసులో వున్నారు, ఇట్లాతెలుగు మాట్లాడే టటువంటివారు, తెలుగు సాహిత్యమునందు, తెలుగు చరిత్రయందు అభిరుచికలిగి, అత్యగౌరవంతో వుండిన తెలుగువారు, రాజకీయంగా అనేక రాష్ట్రాలలో వుంటూ వచ్చినారు. ఇంతకుముందు యీ రాష్ట్రాలను నిర్మించినటువంటి పరిపాలకులు కేవలం ఒక్క భాషనే మనస్సులో పెట్టుకొని యీ రాష్ట్రాలను నిర్మించలేదు. ఎప్పటికప్పుడు, బహుళః దండయాత్రలలో సైన్యాలు ఆక్రమించిన రాజ్యాలనుబట్టి, యీ రాష్ట్రాలు ఏర్పరచినారా అనిపిస్తున్నది. ఈ నాడున్నటువంటి రాష్ట్రాలన్నికూడా administrative accidents. లేక పోతే మద్రాసు రాష్ట్రంలో బర్హంపూర్ చేర్చవలసిన అవసరం ఎందుకు వచ్చిందో మనకు తెలియదు. 1936 వరకూ గంజాం జిల్లా అంతాకూడా మద్రాసులో వుంటూవచ్చింది. నిన్నమొన్నటివరకు బళ్ళారి అంతాకూడా మద్రాసులో వుంటూవచ్చింది. ఆ నాటి పరిపాలకులు వివిధ ప్రాంతాలను స్వాధీనము చేసుకొని నపుడు పరిపాలనా సౌలభ్యంకోసం వాటన్నింటిని కలిపి ఒక administrative unit గా నిర్మించిన రాష్ట్రాలే కాని భాషకు ప్రధాన స్థానం యిచ్చి ఈ రాష్ట్రాలు నిర్మించలేదు. కాని యిటీవల జరిగినటువంటి వ్యవహారాలను బట్టి—అందులో ముఖ్యంగా 1905 వ సంవత్సరంలో లార్డ్ కర్జనుగారు భాషప్రాతిపదికపైన రాష్ట్రాలను ఏర్పాటు చేయవలెననే సూత్రానికి కొంత విలువ ఇచ్చినారు. మధ్య ప్రదేశ్ లో వున్నటువంటి ఒరియా మాట్లాడే కొన్ని ప్రాంతాలను, ముఖ్యంగా సంబల్పూరు వగైరా ప్రాంతాలను, బెంగాలులో కలపడం మొట్ట మొదట జరిగింది. అందుకు కారణంగా ఆయన 'వారంతా ఒరియా మాట్లాడుతున్నారు, ఒరియా మాట్లాడేవారు బెంగాలులోవున్నారు, కాబట్టి సంబల్పూరు ఒరియా వారుకూడా బెంగాలులోనే వుండాలి' అని చెప్పారు. మధ్య ప్రదేశ్ నుంచి సంబల్పూరును తీసివేసి బెంగాలులోచేర్చారు. మొట్టమొదట భాష పేరుతో యీ విధంగా ఒక రాష్ట్ర స్వరూపాన్ని మార్చడం జరిగింది. అనాటినుంచి భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల విషయంలో అనేక వాదోపవాదాలు జరుగుతూ వున్నాయి. ఈ విధంగా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల చరిత్ర అంతా కూడా ఒక 50 ఏండ్ల చరిత్ర.

“ ఏనాడయితే 1905 లో సంబల్పూరును బెంగాలులో చేర్చినారో అనాటి నుంచి యీనాటివరకు, అర్థశతాబ్దం యొక్క యితహాసం యీభాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాద్యోమం వెనుకవున్నది అనిపిస్తుంది. అనాడుఒరియామాట్లాడే వారున్న సంబల్పూరు జిల్లాను బెంగాలులో చేర్చాలని ఒకతట్టుచెప్పిన ఆ కర్జను గారే వంగదేశం విభజించడానికి పూనుకున్నారు. కాని దానిమీద ఎంతో అందోళనవచ్చింది. స్వరాజ్యసమరానికి ఒక ప్రాతిపదికగా వంగవిభజన

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

పచ్చిందేమోఅనిపిస్తున్నది. స్వదేశాభిమానంగల బెంగాలు 'బెంగాలును విభజనచేయకూడదు, బెంగాలువాళ్లంతా ఒకేరాష్ట్రంలో వుండాలి' అనే విషయం మీద...దేశనాయకులు, కాంగ్రెసు నాయకులు...ఎంతో అలజడిచేసినారు. దేశమంతటా ఒకఅగ్నిమాదిరిగా, స్వరాజ్య తృప్తికలిగించడానికి ప్రాతిపదికగా ఉపయోగించింది బెంగాలు విభజన. పంగదేశీయులు అనాడు ఈవిషయంలో ఎంతోఅలజడి, ఆందోళన చేసినారు. 'బెంగాలువాళ్లు రెండు ప్రాంతాలలో వుండడానికి వీలులేదు, వారంతా ఏకపాలలో 'వుండాలి' అని తీవ్రంగా విభజనను ప్రతిఘటించారు. అయితే కర్షనుగారు East Bengal, Assam లను కలిపి East Bengal చేసినారు. అనాడు బెంగాలు వాళ్లు దేనికోసం ప్రయత్నం చేసినారో బహుశః అప్రయత్నం యొక్క ప్రతిఫలమే యీనాడు మన యాతీర్మానం ఆనికూడా అనుకుంటాను. తెలుగు వారంతా ఒకేరాష్ట్రంలో వుండాలనే వాంఛ అందరికీవున్నది. అది 50 సంవత్సరాలనాడు బెంగాలీవారు చెప్పినటువంటి విషయం. 'మమ్మల్ని విభజనచేయడానికి వీలులేదు, మేము ఒకేరాష్ట్రంక్రింద, ఒకే నాయకత్వం క్రింద, ఒకేపతాకం క్రిందవుటాం' అనేటటువంటి మాటగా వారుతెలియపరచి మొండిపట్టువట్టి నటువంటి కర్షనునుకూడా లొంగించి, మళ్లా 1912 ప సంవత్సరం నాటికి బెంగాలు తిరిగి United Bengal గాచేసుకోడలిగారు. ఏడు సంవత్సరాల యొక్క ఆందోళనపల్ల మళ్లా ఐక్యబంగాళాన్ని సాధించగలిగారు. అందువల్ల యీనాడు పంగనాయకులందరుకూడా మనలను ఆశీర్వాదిస్తారనుకుంటాను.

“ఒక శాసనసభక్రింద ఒకేభాష, సాహిత్యంగలవారు ఉండవలెనని మనము కోరుచున్నాము. మనము మరొక ఉద్దేశమును ప్రకటించడములేదు. మనము అన్నివిధములా అభివృద్ధి చెందడానికి ఈతీర్మానము అనుకూలముగా ఉన్నది. 1917 లో Linguistic Provinces సిద్ధాంతాన్ని గుర్తించి ఆంధ్రకు ప్రత్యేకముగా Indian National Congress వారు Provincial Congress Committee ని ఏర్పాటు చేసినారు. అందుకు ముందు భాష ప్రసక్తిలేకుండా పరిపాలన జరుగుతూపచ్చింది. మద్రాసులో అయిదు భాషలు, బొంబాయిలో నాలుగుభాషలు, అట్లానే బెంగాలుక్రింద ఉండేవి. ఇటీవలనె ఉత్తరప్రదేశ్, పంజాబులను వేరేప్రాంతాలుగా చేసినారు. ఆ రోజులలో భాషకు ఎలాంటి ప్రాముఖ్యము లేకుండా పరిపాలన జరిగింది. కాని క్రమక్రమేనా ఏదై ఏండ్లలో భాష విషయం ముందుకు పచ్చింది. రాజకీయ సంస్థలు భాష ప్రాతిపదికను గుర్తిస్తూపచ్చినవి. అందుకే మనకు ఒక ప్రత్యేక Provincial Congress Committee ఏర్పాటు చేయబడినది. తరువాత 1936 లో ఒరిస్సా వేరే రాష్ట్రముగా ఏర్పాటు అయినది. 'కేవలము భాషనే అధారముగా తీసుకొని ఒరిస్సావారు రాష్ట్రం కోరుతున్నారు కాబట్టి వీహారునుండి విడిగా పోవడానికి కారణము చూపించారు కాబట్టి ఒరిస్సాను ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా ఏర్పాటు చేస్తామని' అనాటి బ్రిటిష్ పాలకులు అన్నారు. వీహారులోనివికొని. మద్రాసులోనివి కొని బెంగాలులోనివి కొని

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

ప్రాంతాలను తీసి ఒరిస్సా రాష్ట్రముగా చేశారు. 1912 లో United Bengal ఏర్పడిననాటికి ఆంధ్రలు అయిదారు రాష్ట్రాలలో ఉంటూవచ్చారు. అకారణంగా ఆంధ్ర దేశాన్ని అభివృద్ధి చేసికోడానికి అధికారము లేకుండా ఉండినాము. మద్రాసులో మెజారిటీగా ఉన్నతమిళుల పలుకుబడి హెచ్చుగా ఉండినది. అందువల్ల మనరాష్ట్రాన్ని మనము అభివృద్ధి చేసికొనుటకుగాను బెంగాలు వారు ఎట్లా అయితే దేశాభి మానము చూపించినారో, అదే విధముగా 1913 లో ఆంధ్రరాష్ట్రము కావలెనని బాపట్ల సమావేశములో మన నాయకులు కోరడము జరిగింది. 1912 లో బెంగాలు ఏకీకరణ జరిగింది. 1913 లో ఆంధ్రరాష్ట్రము కావలెనని మనము కోరినాము. ఈ రెండింటికి సంబంధము ఉన్నది.

“ 1936 లో ఒరిస్సా ఏర్పడినప్పుడు మనము సైమన్ కమిషనును బహిష్కరించినందువల్ల మనకు రాష్ట్రము రాలేదు. పర్లాకిమిడి రాజాగారు Simon Commission తో సహకరించి సందువల్ల ఒరిస్సా రాష్ట్రము వచ్చింది అని కొంతమంది అన్నారు. అది నిజమే కావచ్చును. అనాటి నుంచి మనలో ఆంధ్రరాష్ట్ర వాంఛ తీవ్రము ప్రగాఢము అవుతూవచ్చింది. అందువల్ల భారత ప్రభుత్వమువారు క్రమక్రమేనా ఈ Linguistic Provinces అనే సిద్ధాంతాన్ని గురిస్తూ పచ్చారు. స్వతంత్రం వచ్చిన తరువాత 1948 తరువాత 600 సంస్థానాలను ప్రక్కనవున్న రాష్ట్రాలలో కలపడం జరిగింది. గుజరాతు భాష మాట్లాడేవారున్న 200 సంస్థానాలను సౌరాష్ట్రములో కలిపివేశారు. అట్లానే బరోడాను బొంబాయిలోను, ఒరియా మాట్లాడే ప్రజలున్న సంస్థానాలను ఒరిస్సాలోను కలపడం జరిగింది. ఈ మూడిరిగా భాషను ఆనుసరించి సంస్థానాలను పొరుగు ప్రాంతాలలో కలపడం ప్రారంభించారు. భారత ప్రభుత్వంవారు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతానికి ప్రాముఖ్య మిస్తూనే వచ్చినారు. స్వదేశ సంస్థానముల విధానంలోను, ఒరిస్సా రాష్ట్ర విషయంలోను, అఖరుకు 1953 లో ఆంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణ విషయంలోను, భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతానికి ప్రాముఖ్య మీయబడింది. 1953 వ సంవత్సరం అక్టోబరు 1 వ తేదీన ఆంధ్రరాష్ట్రము ఏర్పాటు చేయబడింది. దానిలో Linguistic Provinces సిద్ధాంతానికి ఒక అధికారముద్ర వేసినారని అనిపిస్తున్నది కూడా. ఆంధ్రరాష్ట్రము రావడానికి ముందు 1953 జనవరిలో పొట్టి శ్రీరాములుగారి మరణము తరువాత ఇండియను నేషనలు కాంగ్రెసు మీటింగు అయినపుడు నెహ్రూగారు ఒక statement చేసినారు. అందులో ఒక High Power Committee ని వేస్తామని అన్నారు. నెహ్రూగారే ఆ తీర్మానము move చేసినారనుకుంటాను. నాకు సరిగా తెలియదు. ఎట్లయినా ఆంధ్రరాష్ట్రము రాకముందే High Power Committee వేస్తున్నామని కాంగ్రెసు పర్కింగువారు చెప్పడం, ఇండియా గవర్నమెంటువారు ఒప్పుకోవడం తటస్థించింది. తరువాత 1953 లో ఆంధ్రరాష్ట్రం రావడము, 1954 బాన్సుపరిలోనో, ఫిబ్రవరి

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

లోనే కాబోలు High Power Committee ని నియమించడం జరిగింది. ఈనాడు వారి రిపోర్టుమన ఎదుట ఉన్నది. Democratic పరిపాలన సక్రమముగా జరుగవలెనంటే ప్రజల భాషలోనే పాలనజరిగే అవకాశం ఉండాలి. 'కేపలము administrative convenience అని చెప్పి సందువల్ల ప్రయోజనముండదు, భాషకు కూడా ఒక ప్రాధాన్యత ఉన్నది అని చెప్పేవారు ఈ రిపోర్టును తయారుచేసినారు. ఇందుకు వారు ఎంత time కోరినప్పటికికూడా నష్టములేదు. మొత్తంమీద తొమ్మిది భాషలకు తొమ్మిది రాష్ట్రాలు పస్తున్నవి. ఈ తొమ్మిది రాష్ట్రాలు సముద్ర తీరమున ఉన్నవి—అస్సాం, బెంగాలు, ఒరిస్సా, ఆంధ్ర, తమిళనాడు, కేరళ, కన్నడ, మహారాష్ట్ర, గుజరాతు మొదలైనవి సముద్రతీరములో ఉన్నవి. హిందీ భాషారాష్ట్రం, దేశం మధ్యన ఉన్నది, అస్సాము, బెంగాలు ఒరిస్సా రాష్ట్రాలు, తెలుగువారికి ఒకటి లేక రెండు రాష్ట్రాలు తమిళులకు వారు అడగకుండానే ఒక రాష్ట్రం ఏర్పడగలదు. అట్లానే మహారాష్ట్రలకు, విదర్భచేరితే వారికికూడా ఒక రాష్ట్రం వస్తుంది. గుజరాతు, సారాష్ట్రం కలిసి ఒక రాష్ట్రం వస్తుంది. ఒకే భాషా రాష్ట్రంక్రింద వారి సారస్వతం, దేశ సాభాగ్యం పెంపొందడానికి ఇతరభాష ప్రాంతాలవారు ప్రయత్నం చేస్తూ ఉంటే ఈ నాడు తెలుగువారమగు మనము రెండు రాష్ట్రాలలో ఉంటాము అని చెప్పడం న్యాయంకాదు. మొదటనుంచి తెలంగాణావారికి, ఇతర ఆంధ్ర జిల్లాలవారికి ఐతిహాసికమైన సంబంధములు, సారస్వత సంబంధాలు ఉన్నవి. కాబట్టి మనమంతా ఒక రాష్ట్రములో ఉంటాము అని కోరుదాము అనే విషయాన్ని తెలుగు జనావళి చెప్పవలసిన సమయము వచ్చింది. ఆంధ్రు అంటే మన ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో ఉన్నవారేకాదు. తెలుగు మాట్లాడే వారందరు కూడా రెండు మూడు రాష్ట్రములలో ఉందామా, ఇతర రాష్ట్రముల వలె మనముకూడా ప్రత్యేకముగా ఉండడమా, ఏది న్యాయము, భవిష్యత్తుకు ఇది ఎంతవరకు ఉపయోగకరమూ, అనే విషయము చాలాతీవ్రముగా ఆలోచిస్తారని, తుది నిర్ణయము చేస్తారని నేను అశించుచున్నాను. ఈ నాడు ఈ విషయములో నాకు చాలా సంతోషముగా ఉంది. ఆంధ్ర దేశములో ఎప్పుడూలేని ఐక్యమత్యం కుదిరింది. ఏ పార్టీవారైనాకూడా, తెలంగాణవారు కూడా ఆంధ్రరాష్ట్రములో చేరవలెను అనే విషయములో నాకు తెలిసినంత వరకు అభిప్రాయభేదములు లేవు, ఇంతకుముందు అభిప్రాయభేదములు ఏ విషయములో వచ్చినవో లేదా నాకు తెలియదు. కాని ఈ విషయములో ఈనాడు తెలుగు మాట్లాడేవారు ఒకే పతాకంక్రింద, ఆంధ్రరాష్ట్రంక్రింద ఉండవలెనని, ఒకే administrative unit క్రింద ఉండవలెనని కోరుతున్నారు. ఈ కోరిక అన్ని జిల్లాలలో, శ్రీకాకుళంనుండి హిందుపురంవరకు, కనబడుతున్నది. ఇది చాలా సంతోషించవలసిన విషయము. ఇంతకు ముందు ఎప్పుడులేని ఐక్యమత్యం ఈ నాడు ఆంధ్ర నాయకులు, ప్రజలు చూపిస్తున్నందుకు చాలా సంతోషము.

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

“మొదటనుంచి మన తెలుగువారు linguistic provinces విషయంలో చాల శ్రద్ధ వహించారు. B. N. Sarma గారు, దేశభక్త కొండా వెంకట ప్పయ్యగారు, పట్టాభి సీతారామయ్యగారు, ప్రకాశం పంతులుగారు, నాగేశ్వర రావు పంతులుగారు, రామదాసు పంతులుగారు, మోచర్ల రామచంద్రరావు గారు మొదలుగాగల అన్ని పార్టీలవారుకూడా ఈ విషయంలో ఎంతో చర్చ చేసి, 30, 40 సంవత్సరాల గ అనేక భోగట్టాలు సేకరించి, ‘మా ఆంధ్ర దేశం ఒక viable State, మేము ఏ విధంగానైనా అభివృద్ధి చేసుకోగలము, మాకు ఇంత బనాభాఉంది, ఇంత విస్తీర్ణం ఉంది, మాకు ఏలాంటి అపకారం ఉండదు’ అనేటటువంటి మాట Government of India వారికి, అక్కడ బ్రిటిషు Government వారికికూడ, చెప్పడానికి అనేక విధముల ప్రయత్నం చేసినారు. అనాడు వారందరు చేసిన కృషి ఫలితంగా ఈ linguistic provinces అనేటటువంటి భావం దేశమంతటాకూడా వ్యాపించింది. వివిధ భాషా ప్రాంతాలవారు వారు వారి భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రముల నిర్మాణంకోసం కృషి సలుపుతున్నారు. వివిధ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు త్వరలో ఏర్పడుననికూడా అందరము ఆశిస్తున్నాము. ఇటువంటి వాతావరణములో ఈనాడు ఈ తీర్మానము పెట్టుతూవున్నాముగాని, కేవలం ఎవరి మీదనే ఒకరిమీద పెత్తనం చేదాం, ఒక సుందరమైనటువంటి, అందమైనటువంటి పట్టణంపోయి రాజ్యాధికారం చేదాం, అనేటటువంటి విధంగా మన ఆంధ్ర ప్రజలు ఈ విషయాన్ని చూడడంలేదు. హైదరాబాదు చాల మంచి పట్టణం కావచ్చును. అట్లా అనిచేప్పి కేవలం పట్టణంకోసం విశాలాంధ్రను కోరడంలేదు. అక్కడఉండే ప్రజలమీద అధిపత్యం వహించి, వాండ్లపై అధికారం చలాయించి, వాండ్లను మనక్రింద పెట్టుకొందామనే ఉద్దేశంతో చేసిందికాదు ఇది; అందరముకూడ తెలుగువారమే, ఏకరాష్ట్రంలో, సమాన భాగస్వాములమై అనాదినుంచి వచ్చినటువంటి వారసత్వాన్ని మనము అందరము అనుభవిద్దాం. విశాలాంధ్ర ప్రత్యేకంగా ఒక జిల్లాకు, ఒక వర్గానికి, సంబంధించినదికాదు. ఈ విషయంలో అందరిని కూడగట్టుకొని వచ్చుటకే ఆహ్వానిస్తున్నాముగాని, ఏలాంటి దురుద్దేశంగాని, అవవిత్రమైన ఉద్దేశంగాని ఈ విషయంలో లేదు. తెలుగువారంతా ఒక రాజుక్రింద ఎప్పుడు ఉన్నారో నాకు తెలియదు. మా నెల్లూరు జిల్లా ఎప్పుడుకూడా Hyderabad క్రింద లేదేమో అనుకోవటాను. ఎప్పుడు ఉందో నాకు తెలియదు. కాని మనకు చరిత్ర తెలిసినంతవరకు, బందరు, సర్కారు జిల్లాలు, నైజాముక్రింద వుండినవి. దత్తమండలాలుకూడా నైజామ్ నవాబు పాలనక్రింద ఉండెడివి. కాని చిత్తూరు, నెల్లూరు, జిల్లాల ప్రాంతములు నైజామ్ పాలనక్రింద ఉన్నవే లేవో మనకు తెలియదు. సుందరయ్యగారికి ఎక్కువ తెలిసి వుంటుంది ఈ విషయంలో. ఎప్పుడో శాతవాహనుల కాలంలోనో, మరో పంశీయుల కాలంలోనో యావదాంధ్రజాతి ఏకఛత్రాధిపత్యంక్రింద ఉన్నదేమో చరిత్ర కారులు చెప్పవలసిన విషయము. “All the Telugus were under

[SRI B. GOPALA REDDI]

[25th November 1955]

the Kakatheeyas, were they ? I am not concerned with the coastal areas alone, I am concerned with the southern portion of Telugu Desh. Historical researches చేసేవాండ్లు చెప్పితే చెప్పతారు. కాని మనకు తెలిసినంతవరకు అటువంటి కాలం ఉన్నదనే విషయం సందేహం. ఈనాడు ఆంధ్ర జాతి ఒక సమిష్ట పాలనక్రింద ఉండాలనే ప్రధానమైన కోరిక ప్రజలకు కలిగింది. అది న్యాయమైన కోరిక ఇది కేవలం ఆంధ్ర దేశానికి సంబంధించిందే కాకుండా దేశమంతటనుంచి వస్తున్న కోరిక కాబట్టి, మన కోరిక అక్రమమైనది కాదు. ఈనాడు సంయుక్త కర్నాటకం కావాలని కర్ణాటకులు కోరుతున్నారు. వాండ్లు పాపం అనేక ప్రాంతాలలో ఉన్నారు. Dharwar, Bijapur మొదలుకొని Mangalore వరకు అనేక రాష్ట్రాలలో కర్ణాటకులు ఉంటూ వచ్చినారు. వారికికూడ మనవలెనే ఒకేపాలనక్రింద ఉండవలెననే వాంఛ కలిగింది. 'మేము అయిదారు రాష్ట్రములలో ఉన్నాము. మేమందరము ఒకేరాష్ట్రంలో ఉంటామని' వారు కోరుతున్నారు. కాని ఈ విషయమై మైసూరులో భేదాభిప్రాయం ఉన్నది. కూర్గ్లో భేదాభిప్రాయము ఉంది. నాకు తెలిసినంతవరకు కూర్గ్లో 20 మంది శాసన సభ్యులు, ఇద్దరు మంత్రులు ఉన్నారు. వాండ్ల జనాభా మూడు లక్షలకు కొంచెం తక్కువగా ఉంటుంది. అయినప్పటికిన్నీ ఆ 20 మంది శాసన సభ్యులు 'మేము ప్రత్యేకంగా ఉండవలసిందేగాని సంయుక్త కర్నాటకలో చేరకూడదని' చెప్పతూ ఉన్నారు. నాకు తెలిసినంతవరకు మైసూరులో చాలమంది—అది మెజారిటీ అభిప్రాయమో, మైనారిటీ అభిప్రాయమో నాకు తెలియదు, కాని మైసూరు ప్రత్యేకంగా ఉండవలెనని, సంయుక్త కర్ణాటకలో చేరడంలేదని చెప్పుతున్నారు. కాంగ్రెసు పెసిడెంటు అయిన ధీబరుగారు మైసూరుపోయినపుడు, మైసూరును ఎట్లాగైనా సంరక్షించండి, కర్ణాటకంలో విలీనంచేయవద్దు, అని చెప్పేటటువంటివారు అక్కడ కనపడ్డారు. కాబట్టి ప్రతి చోటకూడ ఇటువంటిభేదాభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. విదర్భలోకూడ చాలమంది, 'Aney' వంటివారు, 'Biyani' వంటివారు—మధ్యప్రదేశంలో, అందరూ కూడ 'మా విదర్భ వేరే ఉండవలెనేకాని, మహారాష్ట్రంలో చేర్చకూడదు; మా నాగపూరు ప్రాముఖ్యత అంతా పోతుంది' అని చెప్పుతున్నారు. కాబట్టి ఎట్లాగైతే భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రం కావలెననే వాంఛ ఒకతట్టు పెరుగుతున్నదో, దానికి వ్యతిరేకంగా మరొకొందరు 'మేము ప్రత్యేకంగా వుంటామని' చెప్పేటటువంటివారు మొదటనుంచికూడా వుంటానే వున్నారు. కేవలం administrative convenience కావాలనేగాని, linguistic considerations వుండకూడదు; parochialism బాస్తి అవుతుంది, Provincialism బాస్తి అవుతుంది, కాబట్టి భారతదేశంయొక్క unity కే ఒక దెబ్బ, పునద్రవం వస్తుందేమో అని చెప్పేటటువంటివాండ్లకూడ లేకపోలేదు. కాని మొత్తంమీద చూసే అకోబరు 22, 23 పేజీలలో ఇరిగిన Chief Minis.

25th November 1955]

[SRI B. GOPALA REDDI]

ters conference లో ఎవరో ఒకరు, ఇద్దరుతప్ప కొదమ Chief Ministers అందరూకూడా తమ రాష్ట్రములు ఇట్లే వుంచవలసిందేగాని, ఇంకొక దానితో, పెద్దదానితో కలుపవద్దని చెప్పినవాండ్లందరుకూడ అక్కడ వుండి నారు. ఈనాడు Bhopal లో అయిదు లక్షల జనాభా వుంది. దానికి ఒక Chief Minister ఉన్నారు, Assembly ఉన్నది. 'ఏమైనాసరే మా భోపాలును ఇట్లే వుంచవలసింది, ప్రత్యేకంగా వుంటాము, ప్రజలందరికి సేవ చేస్తున్నాం, వాండ్లకు స్కూల్స్, అనుపత్రులు పెట్టుతున్నాం. కాబట్టి మా భోపాలాను మధ్యప్రదేశ్ లో కలుపకూడదు' అన్నారు వాండ్లు. అట్లే వింధ్య ప్రదేశ్ యొక్క Chief Minister కూడ చాల తీవ్రంగా, చాల చురుకుగా మాట్లాడారు. అయిన 'మా వింధ్యప్రదేశ్ ఒక ఇతిహాసం కలిగినటువంటి ప్రదేశం. మమ్ములను తీసుకొనిపోయి, మధ్యప్రదేశ్ లోనో, జబల్ పూరు లోనో కలపడం న్యాయంకాదు' అన్నారు. 'అందరికన్నాకూడ Coorg Chief Minister గారు చాల తీవ్రంగా మాట్లాడారు. 'మేము ఢిల్లీ ప్రభుత్వంమీద ఆధారపడలేము. మా రాష్ట్రం viable State మాకు ఎంతో excise revenue, income-tax, forest revenue వస్తున్నది. మేము మీ మీద ఆధారపడిలేము. కాబట్టి మా Coorg ను ప్రత్యేకంగా వుంచవలెను' అని అయిన కోరారు. అజ్మీరు రాష్ట్రము రాజస్థాను మధ్యలో ఒక ద్వీపం మాదిరిగా వుంది. పదిలక్షల జనాభావుంది. అజ్మీర్ ముఖ్యమంత్రిగారుగూడా 'ఏమైనాసరే మాకు, రాజస్థానుకు ఎటువంటి సంబంధములేదు. మేము ప్రత్యేకంగా ఉండవలసిందే, Rajasthan ప్రత్యేకంగా ఉండవలసిందే' అని చెప్పినారు. కాబట్టి ఈరెండు వాదాలు కూడా concurrent గా ప్రబలుతున్నయేమో అనిపిస్తున్నది. ఒక తట్టు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావలెనని కోరేవాండ్లు, మరికొందరు—నేను వారిని ఏలాంటి దోష ఆరోపణ చేయడంలేదు,— ఏ కారణం చేతనోగాని, 'మేము ప్రత్యేకంగా ఉంటాము; మా ప్యవహారాలు మేము చూచు కుంటాము; మా నాయకులను మేము ఎన్ను కొంటాము' అని చెప్పడంకూడా చూస్తూనే ఉన్నాము. అయినప్పటికిని ఈ విషయంలో కొంతవరకు ఆయా చిన్న రాష్ట్రాల ప్రజల అభిప్రాయాలనే తీసుకొని వాటిని అనుమతించవలెనా? లేకుంటే ఏవైనా పెద్ద పరమలక్ష్యాలు తీసుకొని, ఉత్తమమైనటువంటి నిర్ధాంతాలు తీసుకొని వాటికి అనుగుణ్యంగా, రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ చేయవలెనా అనేవిషయం మనం అలోచించుకొన్నప్పుడు కేవలం చిన్నరాష్ట్రాల ప్రజలయొక్క ఉద్దేశంప్రకారం చేస్తాము అని అంటే, ఇటువంటి పెద్దపెద్ద విషయాలు జరగటానికి ఏలులేదేమోనని అని విస్తుంది. ఈ నాడు కూర్గులో 2½ లక్షలమంది ప్రజలు, 20 మంది అసెంబ్లీ సభ్యులు, ఒక్కరుకూడా లోటులేకుండా చెప్పినారు. కనుక ఈ నాడు సంయుక్త కర్నాటకం అవసరంలేదు, Coorg 2½ లక్షల జనాభాతో ప్రత్యేకంగా ఉండవలసిందిగా Government of India ను వెనుక

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

పలెనా? లేక 'సంయుక్త కర్నాటకం మంచిది కాబట్టి కన్నడభాష మాట్లాడే మీరంతా ఒక రాష్ట్రంకింద ఉండడం న్యాయం కాబట్టి, మీరుకూడా దానిలో చేరితే మంచిది' అని సలహాచెప్పి, అవసరం అయితే కొంచెం pressure కూడా ఉపయోగించి వాండ్లను విలీనం చేయడము మంచిదా అనే విషయము ఈనాడు పెద్దవిషయంగా కనపడుతున్నది. ఆ విషయాన్నికూడా, States Reorganization Committee వారు చాలా విపులంగానే చర్చించారు. వారు చెప్పిన విషయం గురించి నేను ఒక paragraph మాత్రం ఇక్కడ చదివితే న్యాయంగా ఉంటుంది అని అనుకుంటాను.

“ప్రజా స్వామ్యంలో యే చిన్న ప్రాంతంలో అయినప్పటికీ, అక్కడ వున్నటువంటి ప్రజావాంఛను, మనము గుర్తించవలసిన విషయము న్యాయమే; అయితే కమిషన్ రిపోర్టులోని 64 వ పేజీలో ఈ విధంగా ఉన్నది.

'It cannot be denied that in a democratic country the wishes of the people of even small areas are entitled to the fullest consideration. But it is equally undeniable that such wishes must be subject to some essential limitations, thus for instance, if the principle of self-determination were to govern the internal reorganization of the States, there will be no limit for the possible States.'

“రేపు ప్రాద్దన పల్నాడులో ఉన్నటువంటివారు, 'మేము 3, 4 తాలూకాల మంది ఉన్నాము. మేము కూర్చుంటే పెద్దగా వున్నాము. మాకు సందికొండ రాబోతున్నది. మా భూమి అంతా మేము బాగా సాగుచేసుకుంటాము. మా పల్నాడు వేరే రాష్ట్రంగా వుండాలి' అని కొరితే వారి కోర్కెను ఆంధ్ర ప్రభుత్వంగాని, కేంద్ర ప్రభుత్వంగాని ఒప్పుకోవలసిందేనా? అదే విధముగా శ్రీహరి కోటలో నున్నవారు, 'మేము సముద్ర తీరంలో ఉన్నాము. కావలసివుంటే ఢిల్లీ ప్రభుత్వానికి మేము కప్పము కడతాము, మేము వేరుగా వుంటాము, మాకు ఆంధ్ర రాష్ట్రము అక్కరలేదు' అని చెప్పతారనుకోండి. ప్రజల అభిప్రాయానికి వ్యతిరేకంగా పోకూడదని, ప్రజల అభిప్రాయం లేకుంటే democracy అనిపించుకొదు అని చెప్పి ఎవరికి వారు చెప్పినదంతా ఒప్పుకోడానికి సాధ్యమవుతుందా? కనుక ఇటువంటి పెద్ద విషయాలలో democratic principle అని చెప్పి, దానికి బానిసలమై ఆ విధంగా ఒప్పుకోడానికి వీలులేదు అని అనుకోవలసియున్నది. ఉదాహరణకు School final విద్యార్థులను 'మీకు పరీక్షలు వుండవలెనా అక్కరలేదా' అని అడిగితే 'అక్కరలేదనే' అందరు విద్యార్థులు చెప్పతారు. ఆ విధంగా చెప్పినారని పరీక్షలు లేకుండాచేయడం న్యాయమా? కనుక ఆ సిద్ధాంతానికి కూడ కొంత హద్దు ఉన్నది. ప్రజల అభిప్రాయాన్ని తిరస్కరించాలని ఎవరికి కూడా చేదు కాని అనుభవం ఏర్పడకుండా ఉండాలి అని ఉద్దేశించబడినది. ఉన్నత

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

పర్యాయం డిప్యూటీ కలెక్టరుమీద కోపముతో అతను ఒక తాలూకాకు ప్రత్యేక అభిమానం చూపిస్తున్నాడు గనుక, 'మా నరసిపట్నం డివిజన్ వేరే అయి పోతాము' అని చెప్పి అక్కడ ప్రజలు చేప్పవచ్చు. అదేవిధంగా అక్రొశముతో మాకు ప్రత్యేకమైన రాష్ట్రం కావాలని, మాకు ప్రత్యేక జిల్లా బోర్డు కావాలని, తాలూకా బోర్డు కావాలని లేక మునిసిపాలిటీ కావాలని కోరుతూ ఉంటారు. అలాంటి వుద్దేశాలతో, అక్రొశాలతో చేయబడినటువంటి కోర్కెలను ప్రభుత్వం వారు అంగీకరించడానికి వీలు లేదు. ఈ నాడు కోలారులో ప్రజలు మైసూరు లోనే ఉండాలని అనుకుంటున్నారు గనుక ఆంధ్రరాష్ట్రములో దాన్ని ఎట్లా చేరుస్తారని కొందరు చెప్పతున్నారు. అదే విధంగా తెలంగాణాలో ప్రజల అభిప్రాయం ఏవిధంగా వున్నదో గమనించండి అని చెప్పవచ్చు, కాని నేను ఇది వరకు చెప్పినట్లు self-determination అనేది న్యాయమైన principle అయినప్పటికీ, దానికంటే ఉచ్చమైనటువంటి సిద్ధాంతాలుకూడా ఉన్నాయి. వాటికి విరుద్ధం కాకుండా ఈ self-determination ను వర్తించవలెనేగాని తక్కినప్పటికూదు. లేకపోయినట్లయితే సంయుక్త మహా రాష్ట్రముగాని, ఇటువంటివేవి రావడానికి వీలులేదు. విజయనగరంలో రాజాగారు ప్రజల పట్ల చాలా అభిమానంతో ఉన్నారు అని చెప్పి అక్కడి ప్రజలు రాజాగారి హయాములో మేము క్షమముగా ఉన్నాము గనుక జమీందారీ రద్దుచేయ వద్దని చెబుతామనుకోండి. ఆ విధంగా అక్కడి ప్రజలు చెప్పినంతమాత్రం చేత ప్రజల అభిప్రాయాన్ని గమనించి, అక్కడ విజయనగరం రాజాగారు చాల popular గా ఉంటున్నారు గనుక, విజయనగర సంస్థానాన్ని మాత్రము అట్లే వుంచుతామని చెప్పడం న్యాయంకాదు. ప్రజల అభిప్రాయానికి అనుగుణంగా వర్తించుట న్యాయమే అయినప్పటికీ, పెద్ద సిద్ధాంతాలు వచ్చినప్పుడు వీటికి వ్యతిరేకంగా వారి అభిప్రాయాలను అంగీకరించడానికి వీలులేదు. చిన్నచిన్న రాష్ట్రాలు. ఈనాడు కూర్చు, అజ్మీరు ఎట్లా కోరుతున్నాయో ఆ విధంగానే ఎందుకు కోరకూడదనే ఇతరులు కూడా తలచవచ్చు. ఈ విషయాలన్నీ కమిషన్ వారు విపులంగా చర్చించారు. ఈ విషయములో కొంతవ్యతిరేక అభిప్రాయమున్నదని మనకు తెలుసు. కొందరు నాయకులైనటువంటివారి statements కూడ ప్రతికలలో చూస్తున్నాము. కానివారిపై నిందారోపణ చేయడంలేదు. ప్రజాభిప్రాయమని ఆ విధంగా తీసుకొన్నప్పటికీకూడ, ఈనాడు మూడు కోట్లమంది ఆంధ్రులు, కనీసం 2 కోట్ల 40 లక్షలమంది విశాలాంధ్ర కావాలని కోరుతున్నారు. తెలంగాణాలో ఒకవేళ majority మంది తెలంగాణా కావాలని కోరుకున్నప్పటికీ ఇక్కడ 2 కోట్లపైచిల్లరమంది ఆంధ్రులు హైదరాబాదులో కూడ ముఖ్యమైన నాయకులందరు విశాలాంధ్ర కావాలని కోరుతున్నప్పుడు, వీళ్ళందరి అభిప్రాయాన్ని త్రోసిపుచ్చి, వాటిని లెక్కచేయకుండా, తెలంగాణా రాష్ట్రాన్ని ప్రత్యేకంగా ఇస్తామని చెప్పడంకూడా బహుశా democratic principle కాదేమో ననుకుంటాను. ఈనాడు ఆ విధంగా అత్యధిక సంఖ్యాకులు (మూడుకోట్ల మంది) యొక్క అభిప్రాయాన్నికూడా తీసుకోవడం

[SRI B. GOPALA REDDI]

25th November 1955

మంచిది. వారందరిని సంత్సరిస్తే పరచడమే ఏ రాష్ట్రానికైనా కేసుము, అన్ని విషయాలలోకూడా అభివృద్ధి చెందడానికి వీలుంటుంది. కనుక ప్రజాభిప్రాయం ప్రకారం చూచినప్పటికీ కూడ, అత్యధిక సంఖ్యాకుల అభిప్రాయాన్ని తీసుకొనుట న్యాయము. A minority has no right of veto. వారు దీనికి break వేస్తామని, నిలిపివేస్తామని చెప్పడానికి వీలులేదు. ఈ నాడు తెలుగువారిలో, అత్యధిక సంఖ్యాకులు, విశాలాంధ్ర కావాలని కోరుతున్నప్పుడు, దానికికూడ సరియైనటువంటి గౌరవము, అదరణ ఇచ్చి కేంద్ర ప్రభుత్వంవారు, ఆ కోరికను తీరుస్తారని మనము అనుకోవలసి యున్నది. అసలు మనకు తెలుంగానా వేరేకాదు. అది ఏదో పరాయి రాజ్యం కాదు. మనము నిన్నటివరకు మద్రాసు ప్రభుత్వంకింద ఉన్నప్పటికిని, వారు హైదరాబాదు నవాబుకింద ఉన్నప్పటికిని ఈనాడు మనకు వారికి చాలా ఎక్కువగా సన్నిహిత సంబంధం ఉన్నది. చుట్టరికాల్లోనూ, బాంధవ్యాలలోనే కాకుండా, సారస్వత విషయంలోకూడ మొదటనుంచి సన్నిహిత సంబంధం ఉంటూనే ఉన్నది. ఈనాడు తెలుగులో 'the most popular book' ఏది ఉన్నదన్నట్లయితే అది పోతన్న రచించినటువంటి భాగవతమని చెప్పవలసి యుంటుంది. అమహా గ్రంథమునుపోతన వరంగల్ జిల్లాలో ఏకశిలానగరంలో ఉండి రచించినారని ఎక్కువమంది పండితులు చెప్పుతున్నారు. పార్థసారథి వగైరా కొంతమంది గౌ. సభ్యులు కడపవారు, పోతన ఒంటిమిట్టలో వుండి రచించినారని చెప్పుతున్నారు. కాని ఎక్కువమంది పండితులు ఏకశిలానగరంలో ఉండే పోతన ఆగ్రంధాన్ని రచించినారని చెప్పుతున్నారు. కనుక 'అటువంటి పోతన జన్మించినటువంటి స్థానముతో మనకు నిమిత్తంలేదు', దాని జోలికి పోవడానికి వీలులేదు, వారు మనము కలిసి ఉండడానికి వీలులేదు అని అనుకోవడం న్యాయమైనటువంటిది కాదు. ఏకశిలానగరము మనదే. అదే కాదు. అన్ని తెలుగు పట్టణాలు, తెలుగు గ్రంథములు, తెలుగువారందరికీ సంబంధించినటువంటివే. మనము వేరే, వారు వేరే అనుకోడానికి వీలు లేదు. సాహిత్యవిషయములో చూస్తే నాకు ఒక్కొక్కసారి చాలా సంతోష మవుతుంది. మన పండితులు, కవులు, ఈ రాజ్యాంగపు సరిహద్దులన్నిటినీ దాటి. వాటికి అతితంగా, గ్రంథాలు వ్రాశారు. మనుచరిత్ర హంపినుండి వచ్చింది, వసుచరిత్ర పెనుగొండనుండి వచ్చింది, తిక్కన నెల్లూరుకు చెందినటువంటివారు సన్నయ రాజమహేంద్రవరమువారు. ఆ విధముగా కొన్ని రాయలసీమవారు రచించారు మరికొన్ని యితర ప్రాంతాలవారు రచించినారు. ఈ విధంగా, వారు ఈ జిల్లా సరిహద్దులన్నీ దాటి పెద్ద ఉత్కృష్టమైనటువంటి గ్రంథాలు, శిరస్సునదాల్చి పఠించవలసి నటువంటి గ్రంథాలు రచించారు. అటువంటి గ్రంథాలు రచించిన పోతన మొదలగు వారు 'మనవారు కారు, వాళ్ళతో మనకు నిమిత్తము లేదు, కొండవీడు దాటితే ఆ తరువాత ప్రాంతముతో మనకు సంబంధము లేదు' అని అనుకోవడానికి వీలులేదు. పోతన మనవాడు అని చెప్పడానికి మనకు అధికారమున్నది

25th November 1955]

[SRI B. GOPALA REDDI]

వారికి అట్లాగే తిక్కనమీద, నన్నయమీదకూడా వారికి అధికారము ఉన్నది. ఆ మాదిరిగా తెలుగు జాతి అంతయు ఒకటి కావడం న్యాయమైన విషయము కాబట్టి యీనాడు ఆంధ్ర ప్రజలందరు గూడా ఇంతటి ఏకాభిప్రాయమును ప్రకటిస్తున్నారే గాని, ఇది రాజకీయమని, యింకొక వృద్ధేశ్యమని చెప్పడము నబలుకాదు. కొంతమంది యింకొక విధముగా చెప్పవచ్చు, 'ఈ కాంగ్రెసువారు అందరు ఏదో ఒక ఉద్దేశ్యముతో యిది అంతా చేస్తున్నారు, రేపు ప్రాద్దున హైదరాబాదులో వీరు పరిపాలన చేయాలని అనుకుంటున్నారు' అనే మాటగా కూడా చెప్పవచ్చు ఈ నాడు కమ్యూనిస్టు పార్టీ వారుగాని, సోషలిస్టు పార్టీవారుగాని, మరొక పార్టీవారుగాని ఒక విధమైన political aggrandizement కొరకు వారివారి political advantages కొరకు ఒక పెద్ద వృద్ధేశ్యము మనస్సులో పెట్టుకొని ఆందోళన చేస్తున్నారేగాని, యింకొకటికాదు. కాని యిందులో దురుద్దేశ్యమేమీ లేదు. వివిధముగా చూచినప్పటికిని తెలుగువారందరు ఏకము కావడము న్యాయమైన విషయమే, ప్రజలయొక్క కోరిక కూడా అదే. హైదరాబాదులోగాని, యిక్కడగాని, ప్రజలందరు ఏకము కావాలనే కోరుతున్నారు. ఒక ఉదాహరణచూడండి. తిరువాన్కూరులో తమిళులు వారియొక్క భాష కోసము, కాంగ్రెసును ఛిక్కరించి భాష ప్రాతిపదికపై కాంగ్రెసు వారిని ఓడించి, మేము తమిళనాడులోనే చేరుతాము, మేము మళయాళీల పరిపాలనలో వుండము. మావాళ్లు అందరూ తంజావూరులో వున్నాము. తిరునెల్వేలిలో వున్నాము. మేము అందరము ఒకే భాష మాట్లాడేవారము, కాబట్టి మేము అందరము ఒకటిగా వుంటాము, కమక మమ్ములను మద్రాసు రాష్ట్రములోనే చేరనివ్వండి' అని చెప్పి వారియొక్క మాతృభాష కోసము వారు పాటుబడ్డారు. ఆమాదిరిగా ఎక్కడెక్కడ ఏవి భాషవారు వుంటారో, వారు వారియొక్క భాషారాష్ట్రములో చేరటానికి ప్రయత్నించడములో తప్పేమీ లేదు. ఆ మాదిరిగా యీ భాషారాష్ట్రాలను గురించి ఎక్కడవడితే అక్కడ ఆందోళన జరుగుచున్నది. నేను మొదట్లో చెప్పినట్లుగా బ్రిటిషువారు వుండగా యాభై సంవత్సరాలకు పూర్వం బెంగాలు వారిని విభజించాలని ప్రయత్నము జరిగితే 'మమ్ములను రెండుగా చీలదీస్తారా?' అని బెంగాలీలలో ఒక పెద్ద ఆగ్రహము బయలుదేరి, బెంగాల్ విభజనను బెంగాలీలు తీవ్రంగా ప్రతిఘటించారు. దానివల్లనే మనకు 1947 లో స్వరాజ్యం వచ్చిందని అనుకుంటున్నాము. రాష్ట్రాలు భాషలమీద కొంతమటుకు ఆధారపడి వున్నవి. Democracy లో భాషకు విశేష ప్రాధాన్యమున్నది. నిరంకుశముగా పరిపాలన చేయాలనేవారు వుంటే వారికి యిష్టము వచ్చిన భాషలో ఉర్దూ భాషేకాదు, ఏ పర్షియన్ భాషలోగాని, లేకపోతే ఇంగ్లీషు భాషలోగాని, ప్రభుత్వ కార్యక్రమము అంతాగూడా జరిపించుకోవచ్చు. హుకుంలన్నీకూడా జారీచేసుకోవచ్చు. అయిన యేది చెబితే అది కాసనము అయిపోతుంది. కాని మనము యీనాడు ప్రజాస్వామిక యుగములో ఉన్నాము.

[SRI B. GOPALA REDDI]

[25th November 1955]

కాబట్టి ప్రజల వాంఛను గుర్తించాలి. ప్రజలు వారివారి భాషలలో పరిపాలన జరగాలని కోరుతున్నారు. యీనాడు తెలుగువారము తెలుగులోనే ఈ శాసనసభలో మాట్లాడుకుంటున్నాము. మనకు వేరే భాషారాష్ట్రము యేర్పాటు అయింది. కాబట్టే అది సాధ్యపడింది. నిన్నమొన్నటివరకు గూడా మద్రాసులో ఏమి జరిగిందిన్నీ నాకు తెలుసును. మనము మద్రాసులో వున్నప్పుడు మనము తెలుగులో మాట్లాడితే అక్కడవున్న తమిళులకు, మళయాళులకు మనము మాట్లాడింది అర్థము అయ్యేది కాదు. అట్లాగే వారు అరవములో మాట్లాడినా, మళయాళములో మాట్లాడినా, మనకు అర్థము అయ్యేదికాదు, ఏదో కొంతకాకపోతే కొంత అగునా మన కళా వెంకటరావు లాంటివారు వచ్చిరాని అరవములో కొద్దిగా సమాధానాలు యిస్తూ వుండేవారు. కాని యీవిధంగా ఒకరిమాట ఒకరికి పూర్తిగా అర్థము కాకపోవడమువల్ల యిరువైపుల వారికిగూడా చాలా బాధ, నిస్పృహ కలిగింది. ఆ కార్యకలాపమంతా అస్వభావికముగా కన్పిస్తూ వుండేది. ప్రభుత్వ కార్యక్రమముకూడా అదే విధముగా జరుగుతూ వుండేది. అసలు ఇంగ్లీషు భాషకూడా రానివారు కొంతమంది సభ్యులుగా వుండేవారు. అందువల్ల వారికి చాలా ఇబ్బందిగా ఉండేది. ఆవిధంగా వున్నప్పుడు మనము మాట్లాడే తెలుగు వారికి అర్థము కానప్పుడు, మనము ఏమి చెప్పినను ప్రయోజనము లేదు గనుక ఎందుకు చెప్పాలి. అని పూరకుండేవారు. అదేవిధంగా ఇతర భాషాప్రాంతాలనుంచి వచ్చిన సభ్యులకుకూడా వుండేది. యిదంతా చాలా మటుకు నిస్పృహను, నిరుత్సాహమును కలిగిస్తూవుండేది. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఏర్పడేటప్పుడు మొదటిదిగా తెలుగువారికి ఆంధ్ర రాష్ట్రము యేర్పడ్డది. ఇటువంటి రాష్ట్రము యేర్పడ్డప్పుడు మనము ఇంగ్లీషు భాషలోనే శాసనసభా కార్యకలాపము నడుపుకొన నక్కరలేదు. అందరికి మాతృభాషయైన తెలుగులోనే మాట్లాడుకొని కార్యక్రమము మనము నడుపుకో గలుగుతున్నాము శాసన సభ్యులుకూడా ప్రజలు మమ్ములను ఎన్నుకున్నారు, మా మాతృభాషలో మేము ప్రభుత్వానికి చెప్పటానికి మాకు అధికారమున్నది; కాబట్టి మేము తెలుగులోనే మాట్లాడుతాము' అని సగర్వముగా యిక్కడ సభకు వచ్చి సభలో తెలుగులోనే మాట్లాడ గలుగుతున్నారంటే, దీనికి కారణము యేమిటో గ్రహించండి. మనకు వేరే భాషారాష్ట్రము యేర్పడ్డది కాబట్టి మన సభా వ్యవహారాలుగూడా తెలుగులోనే జరుపుకో గలుగుతున్నాము, కాబట్టి democracy లో భాషకు పరిపాలనకు చాలా మటుకు సంబంధము వున్నది. మనము మాతృభాషకు హెచ్చు ప్రాముఖ్యమీయాలంటున్నాము. రేపు ప్రాథమిక elementary schools లో యేమి చేయాలో ఆలోచించాలి. Regional language అన్ని పాఠశాలలో బోధించాలని అంటున్నాము. కొన్ని కొన్నిచోట్ల సరిహద్దు ప్రాంతాలలో రెండు భాషలు మాట్లాడేవారు వున్నారు. మన రంగనాథ మొదలియార్ గారు వుండేచోటులో అటువంటి చిక్కులు ఉన్నాయి.

25th November 1955]

[SRI B. GOPALA REDDI]

ఆక్రడ రెండు భాషలను పాఠశాలలో బోధించవచ్చు. రాష్ట్రము అంతటా గూడా అనేకభాషలు మాట్లాడేవారు వుంటే శాసనసభలోగాని, పంచాయితీలలోగాని గవర్నమెంటులోగాని, కోర్టులలోగాని, లేకపోతే గ్రామములో ముససబు కరణములకు తాకీదులు పంపడములోగాని చిక్కులువుంటే వుండవచ్చు. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్ధాంతమనేది ప్రజలు ఒప్పుకున్నా ఒప్పుకోకపోయినా కాలప్రవాహమువల్లనే అది ముందుకు నెట్టుకొని వస్తున్నట్లు కనబడుతున్నది. అందువల్ల మనము యీనాటి తీర్మానములో యావదాంధ్ర జాతిని ఏకము చేయవలెనని స్పష్టముగా చెబుతున్నాము.

“States Reorganization Commission వారుగూడా విశాలాంధ్ర యేర్పడితే ఎట్లా లాభకరముగా వుంటుందో వారి argument లో చెప్పారు. కాని judgment యివ్వడములో తెలంగాణ రాష్ట్రవాదులకు అనుకూలంగా యిచ్చారు. విశాలాంధ్ర ఏర్పడితే ఎట్లా బాగావుంటుందో, వారి సింగరేణి కాలరీసులోవున్న బొగ్గు, మనకు వున్న నీటి కాలువలు, ధాన్యాలు, పంటలు, వ్యాపారాలు అన్నిగూడా ఉభయములకు ఏ విధముగా లాభకరముగా ఉండకలవో చెప్పారు. కాని judgment యివ్వడములో మాత్రము రాబోయే ఎన్నికలలో గెలుపొందినవారిలో 2/3 మెజారిటీ వారి అంగీకారముతో విశాలాంధ్ర ఏర్పడాలని చెప్పారు. Arguments అన్ని ఒకరికి అనుకూలముగాను judgment యింకొకరికి అనుకూలముగానూ, వ్రాశారు. Arguments అన్నీ మనకు అనుకూలముగా వున్నవి కాబట్టి, ఎప్పుడో విశాలాంధ్ర ఏర్పడేబదులు, విశాలాంధ్రగూడా యితర రాష్ట్రాలతో బాటు వెంటనే ఏర్పడాలని కొరుతున్నాము. ఫజలాల్ కమిషన్ వారు యీ భాషా రాష్ట్రాల విషయములో చేసిన కృషికి నేను వారిని అభినందిస్తున్నాను. విశాలాంధ్ర యేర్పాటు 1961 వ సంవత్సరమునాటికి కాకుండా, యితర భాషలవారు వారి వారి రాష్ట్రాలు సంపాదించుకునేటప్పుడు, విశాలాంధ్రగూడా ఏర్పాటుచేయండి అని కొరుతున్నాము. రాష్ట్రా పునర్నిర్మాణములు జరిగే టప్పుడు తెలుగువారిని అందరినీ ఒకే రాష్ట్రంలో చేర్చేటట్లుగా, అందరూ ఒకే ప్రభుత్వముక్రింద వుండేటట్లుగా వాంఛించుచున్నాము. ఫజలాల్ కమిషను వారు తయారుచేసిన report మనకు వ్యతిరేకముగా వున్నదని మనము ఏమాత్రము అనుకోనక్కరలేదు. వారు చెప్పిన arguments అన్నీ మనకు అనుకూలంగానే చెప్పారు. కాని అన్ని రాష్ట్రాలు, అంటే కర్ణాటకము, కేరళము మొదలయినవి వస్తున్నవి కాబట్టి అన్నీ ఒకే పర్యాయము యేర్పాటుచేస్తే బాగుంటుందో లేదో అనే వృద్ధేశ్యముతో విశాలాంధ్ర మాత్రము అయిదు యేండ్ల తరువాత ఏర్పడితే మంచిదనే భావముతో వారు ఆ విధంగా అనివుండవచ్చు. దానిని వారు ఎట్టి వ్యతిరేకభావము లేకుండా సదుద్దేశ్యముతోనే చెప్పియుండవచ్చు. కాని అయిదేండ్లవరకు విశాలాంధ్ర ఏర్పాటును ఆవిష్కరించడము

[SRI B. GOPALA REDDI] 25th November 1955]

యేర్పడుతున్నాయి అని చెబుతున్నాము. దేశములో అన్ని భాషారాష్ట్రాలు యేర్పడటానికి విశాలాంధ్రనుకూడా ఏర్పాటు చేయాలని కోరుతున్నాము. ఇది వెంటనే ఏర్పాటు చేస్తేనే అంధ్రులందరికీ న్యాయము జరుగుతుంది. ఇదే మా కోరిక అని యీనాడు మనము మన తీర్మానములో కోరుతున్నాము.

“ఇక మరొకవిషయము వున్నది. తెలంగాణావారు అంధ్రలో చేరుతామని ఎప్పుడూకూడా మనలను కోరివుండలేదు. మీతోచేరితే మాకేమి assurances, guarantees యిస్తారు, అని విశాలాంధ్ర కోరనివారు మనలను ఎన్నడు వివిధంగానూ అడగలేదు. ఆ విషయములో మాత్రము మనము వారికి మన కృతజ్ఞత తెలుపవలసివుంటుంది. వారు వివిధంగానూ మనతో పేచీ పెట్టుకొని, bargaining motive తో మనలను అడగలేదు. కాబట్టి వారు ఈ విషయములో ఈ తములుగానే ప్రవర్తిస్తున్నారు. ‘మేము వేరుగావుంటే, మా ప్రజలకు క్షేమము అని అనుకుంటున్నాము లేకపోతే అందరముకలసి వుంటే బాగావుంటుంది’ అనే అభిప్రాయము వెలిబుచ్చారేగాని, ‘మీరు, మేము చేరివుంటే, మీరు మమ్ములను మ్రింగివేస్తారేమో, అందుకుగాను మాకు ఫలానా సంరక్షణలు కావాలి, ఫలానా assurances కావాలి’ అని వారు మనలను ఎన్నడును కోరలేదు. అయినప్పటికినీకూడా మనము వారి కన్నా జనభాలో ఎక్కువగా వుంటాము కాబట్టి మనము కొంచెము ఉదారముగా వ్యవహరించవలసిన విషయము ఇది. తెలంగాణావారు, యింత వరకూ ఉర్దూ పగైరాలు చదువుతున్న కారణముచేత, నైజాము ప్రభుత్వములో పున్న కారణముచేత, వారికి మనకు ఉన్నన్ని High Schools పగైరాలు లేకపోవచ్చు. అందువల్ల మనకు వున్నంతమంది Graduates, Engineers, Doctors లేకుండా వుండివుండవచ్చు. వారు ఆ విధంగా తక్కువమందిగా వున్నారు, కాబట్టి వారికి అన్యాయము చేయాలనే వృద్ధేశ్యము మనకు ఏ కోశమందుకూడా లేదు. వారు ఇంతకాలము మనతోపాటు లెసందువల్ల వారికి అన్ని విధాలా చదువు విషయములోగాని, development విషయములోగాని, public services విషయములోగాని అన్ని విషయములలో గూడ వారిని మనతోబాటు తీసికొని రావలసిన బాధ్యత మనమిది ఉన్నది. ఆ విషయముకొనమే యీనాటి తీర్మానములో వేరే ఒక paragraph వ్రాసిఉన్నాము. అందులో ‘మీరు ఏలాంటి సందేహములు ఉంచుకోనక్కరలేదు, ఉద్యోగములలో మీ జనాభా ప్రకారము, మీకు రావలసినదామాషా ప్రకారము మీకు కేటాయింపుచేస్తాము, మరేవిషయములోగాని మీవంతు మీకు యివ్వటానికి మాకు ఏలాంటి అభ్యంతరములేదు’ అని చెబుతున్నాము. ఇది వారు అడిగితే మనము చెప్పివిషయము కాదు. కాని వారిలోగూడా కొంతమందికి, మనము వారితో చేరితే, వారు చాలామంది చదువుకున్నవారు వున్నారు, మనలను అడుగుకు తొక్కివేస్తారేమో, వారు పాలించేవారు, మనం పాలించబడేవారము అవుతామేమో అనే భయము కలుగకుండా, మనము వారికి అన్ని విషయాలలోగూడా వారియొక్క

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

industrial development, agricultural development, యంకా వారికి కావలసినవి అన్ని developments లో గూడా తప్పకుండా ఉదారముగా చూస్తాము అనేటటువంటి విషయము యిక్కడవున్న అన్నిపార్టీల అభిప్రాయమున్ను, యీ అసెంబ్లీద్వారా వారికి అందజేయాలనే ఉద్దేశ్యముతో ఈ తీర్మానములో ప్రత్యేకంగా చూపించియున్నాము. ఇది వారికి అందజేయాలని ఈ తీర్మానములో తెలియపరుస్తున్నాము. కాని యిది అంతా వారు అడిగితే వ్రాసింది కాదు. వారికి యిచ్చే అవకాశాలు అన్నీ యివ్వటానికి ప్రభుత్వానికి ఎట్టి అభ్యంతరము లేదు.

“బళ్ళారి, తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు ప్రాంతాలకు సంబంధించిన విషయము లన్నికూడా కమిటీవారే గమనించి ఒక నిర్ణయము చేసినారు, “After very serious considerations” Tungabhadra headworks ప్రాంత మంతాకూడా ఒకే ప్రభుత్వ అజ్మాయిషిక్రింద వుంటే మంచిదని కమిటీ సభ్యులు ముగ్గురుకలిసి చెప్పారు. బహుశ వారి నివేదికలో ఇంకా ఎక్కడ కూడా, ఏ ప్రాంతములోకూడా after very serious considerations అనే మాటలను వారు ఉపయోగించలేదు. వారు మనకు కావలసినవారు, కర్ణాటకులకు కాకూడదనినవారు కారు, మనమీద ప్రత్యేకమైన అభిమానము చూపించి చెప్పిన విషయముకాదిది. దీంట్లో administrative inconvenience విషయము చూచుకొని, ఈ తుంగభద్రాదాముకు ఎంత ఖర్చు అయిందీ, ఎంత ఖర్చుకాబోతున్నదీ, ఎన్ని కాలువలుకావాలి, ఎంత ఎలక్ట్రిసిటీ కావాలి అనే విషయాలు గమనించారు. మొదటి నుంచి మద్రాసు ప్రభుత్వమువారు ఏ ఉద్దేశ్యముతో ఈ ప్రాజెక్టు నిర్మాణం కొనసాగించారో ఆ ఉద్దేశ్యాన్ని నెరవేర్చుడము కోసము, ఈ సూచన చేశారు. ఆ ప్రాజెక్టు ముఖ్యముగా బళ్ళారి జిల్లాను, అసంత పురం జిల్లాను అభివృద్ధిచేయడము కోసము ఉద్దేశించబడినది. ఆ ఉద్దేశ్యాన్ని నెరవేర్చడానికి ఎంతభాగము చేయాలో అంతవరకు యివ్వ మన్నారేకాని, బళ్ళారి జిల్లా అంతా ఇవ్వమని కమిషనువారు చెప్పలేదు. బళ్ళారి జిల్లా అంతాకూడా ఇవ్వమని చెప్పటానికికూడా వారికి అర్హతవున్నది. జిల్లాలను విభజించకూడదని వారు ఒక అభిప్రాయము పెట్టుకున్నారు. కాబట్టి అవిధంగా చేసినా తప్పుకాదు. కాని ఈ తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు అభివృద్ధికి గాను, హైద్రా ఎలక్ట్రిసిటీ కోసము, హైలెవెలు ఛానెలుకోసము ఎంతవరకు కావలయునో అంతభాగము ఒకే ప్రభుత్వముయొక్క అధికారములోవుంటే మంచిదనే వుద్దేశ్యముతోనే వారు ఈ సిఫార్సు చేసినారు. దానిని మనము తప్పకుండా పూర్తిస్తున్నాము అనేది మొదటినుంచి చెబుతూనే ఉన్నాము. బళ్ళారి, తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు ప్రాంతము రాయలసీమ ప్రాంతముతో సన్నిహిత సంబంధము కలిగిఉన్నది. 1953 వ సంవత్సరం అక్టోబరు 1 వ తేదీన మనకు రాష్ట్రము వచ్చింది. అనాడు యీ ప్రాంతాలు మైసూరులో చేర్చబడినవి. అది మనము తాత్కాలికము అనుకొన్నాము. తరువాత ఒక బౌండరీకమిటీ వచ్చి విచారణ చేస్తుందనికూడా అనుకొన్నాము

[SRI B. GOPALA REDDI]

[25th November 1955]

అందువల్ల హైసవరు కమిటీవారు 'after very serious consideration' అనేమాట ఉపయోగించి చేసిన యీ సిఫార్సుకు మనము అభినందనలను, హర్షాన్ని తెలియచెస్తున్నామని చెబుతున్నాము.

"పల్లకిమిడి మొదలైన సరిహద్దు ప్రాంతాలలో తెలుగు మాట్లాడేవారు ఎంతమంది ఉన్నారో, మనకు ఎంతవరకు రావలయునో అన్ని విషయాలుకూడ లక్ష్యబాధను మొదలైనవారు చెబుతారు. మధ్యప్రదేశ్ లో ఉన్న చాందా జిల్లాకు సంబంధించినంతవరకు ఏయే గ్రామాలలో తెలుగువారెక్కుగా ఉన్నారో మొదలైన అన్ని విషయాలుకూడ వారు చెబుతారు. ఇంకా దక్షిణాన చెంగల్పట్టు, సేలం, ఉత్తరఆర్ధాటుజిల్లాల విషయాలకూడ ఉన్నవి. ఇంకా అన్నిటకన్న పెద్దదైన కోలారు జిల్లా విషయము ఉన్నది. అక్కడ 54% తెలుగు మాట్లాడేవారున్నారు. ఒక తాలూకాలో మాత్రం కన్నడము మాట్లాడేవారు ఎక్కువమంది ఉన్నారు. మిగతా తాలూకాలో 60% వరకు మన population అక్కడవున్నది. అంత ఎక్కువమంది తెలుగువారు అక్కడ ఉన్నారు. వారికి చిత్తూరు, అనంతపురం జిల్లాల వారికి సన్నిహితంగా సంబంధబాంధవ్యాలు వుండడమేకాకుండా geographical గా contiguous ప్రాంతాలు ఈ మూడు జిల్లాలు. 60% వరకు తెలుగువారు ఉన్న కోలారు మనకు లేకుండా కర్నాటకంలో చేరిపోవాలి అని చెప్పడము న్యాయమైనటువంటి విషయంకాదు. కోలారు విషయములో మనం సిగుపడవలసిన అవసరములేదు. ఇతర రాజ్యములో ఉన్నవాటిని మనము కోరడము లేదు. లేనిపోని వాటికి మనము చేతులు చాపటము లేదు. గొంతెమ్మ కోర్కెలు అనేవి ఏమీ మనము కోరడములేదు, సక్రమమైన, న్యాయమైన, మన సరిహద్దులో ఉన్నటువంటివి. సూటికి 60 మంది తెలుగు మాట్లాడేవారు ఉన్నటువంటి జిల్లాకాబట్టి అది మనకు న్యాయంగా రావలసిన అవసరము ఉన్నది. అందువల్ల ఈ కోలారుజిల్లా విషయములో మన యొక్క మనస్సులోవున్న అభిప్రాయాలను మాత్రమే చెబుతున్నాము, ఇంకా ఇతరమైనవి కొన్ని ఉన్నాయి. ఇంకా పాపగడ్డ వగైరాలు ఉన్నాయి. కన్నడదేశంలో చితాల్ దుర్గ ఉన్నది. వీటన్నింటి విషయము తరువాత మన సంజీవరెడ్డిగారు, వెంకటరావుగారు యింకా ఎక్కడెక్కడ ఏ ప్రాంతాలు ఉన్నాయో వాటన్నింటి విషయముకూడా వివరంగా చెబుతారు. మనకు సంబంధము లేనటువంటి ఏ గ్రామముకూడ మనకు అక్కరలేదు. మన సరిహద్దులలో కర్నాటక రాష్ట్రంలోగాని, మధ్యప్రదేశ్ లోగాని, ఒరిస్సాలోగాని మనకు మెజారిటీవుండి, మనకు రావలసినటువంటి ప్రాంతాలను మాకు ఇప్పించి ఇతరులకు పోవలసిన ప్రాంతాలు ఏమైనావుంటే వారు తీసుకోవచ్చును. ముఖ్యముగా చిత్తూరు జిల్లాలోగాని, ఇంకే జిల్లాలోగాని కన్నడముగాని, తమిళముగాని మాట్లాడేవారికి ఎక్కువ మెజారిటీవుంటే అవితప్పకుండా వారు తీసుకోవడానికి మాకు ఏలాంటి అక్షేపంలేదు. ఆ మాదిరిగా న్యాయంగా కూడా వారికి పోవలసినవి అన్నింటిని మనకు ఇవ్వాలి."

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

మనము తీసుకోవడము న్యాయము. ఆ మాదిరిగా చేస్తే బాగుంటుంది ఒక వేళ ఎదైనా తగాదా వచ్చి మేము చేసుకో లేకపోతే Government of India వారు బౌండరి కమీషనుకు refer చేసి ఒక arbitration ఇవ్వవలయునని ఈ తీర్మానము చెబుతున్నది, దీనియొక్క సారాంశం యిది. కాబట్టి ఈ విషయములో నేను మొదట విన్నవించినట్లుగా ఒక భవిష్యత్తును మనము నిర్మిస్తున్నాము. తెలుగు జాతియొక్క భవిష్యత్తు ఏమిటో వచ్చే 100 సం॥లకు 200 సం॥లకు ఈ తెలుగు జాతి అంతా కూడా ఏమాదిరిగా ఉండాలో వాళ్ళ యొక్క లలిత కళలు, సారస్వతము, సంగీతము ఎలా పెంపొందింప చేసుకోవాలో వాళ్ళయొక్క రాజ్యాంగము వారి క్షేమము, ఏ మాదిరిగా చూచుకోవాలో, పరిపాలన ఏ భాషలో జరిపించుకోవాలో అన్న విషయాలను మనము ఈ నాడు చర్చిస్తున్నాము. Government of India వారికి మనము ఒకనిఫార్సు చేయబోతున్నాము చినరకు పార్లమెంటుయొక్క తుది నిర్ణయమును మనం అంగీకరింపవలసి ఉంటుంది. మనం చెప్పవలసిన విషయాలు అన్నీకూడా చెబుదాము.

“ మన ప్రజలచేత ఎన్నుకోబడినటువంటి పార్లమెంటు ఒక నిర్ణయము చేసిన తరువాత దానిని మనము అమోదించడము మంచిది. కాని లేని పోని అలజడి తెచ్చిపెట్టి, సమ్మెలు కలుగజేసి, అనవసరమైన అందోళనలు చేయడము న్యాయము కాదేమో అని నేను అనుకొంటాను. అన్ని పార్టీలకు సంబంధించి మన పెద్దలందరూ ఈ నాడు పార్లమెంటులో ఉన్నారు. వారు ఒక కడవటి నిర్ణయము చేస్తారు. మనము అందరమూ న్యాయమైన కోరికలు కోరుతున్నాము. సలహాలు చెబుతున్నాము. ఢిల్లీలో వున్న పెద్దలు, పార్లమెంటులో వున్న పెద్దలందరు ఏ నిర్ణయము చేస్తారో దానిని సంతోషపూర్వకంగా అంగీకరించకపోతే మన పంచవర్గ ప్రణాళికకు భంగము వస్తుందేమో అని నేను అనుకొంటున్నాను. ఉపయోగకారిగా ఉండవలసిన విషయములు ఒక్కొక్కసారి ఉపద్రవకారిగా కూడా అయిపోతూ ఉంటాయి. మనము ఇరుగు పొరుగు వారితో సన్నిహిత సంబంధ బాంధవ్యములను ఏర్పరచుకోవలసి వస్తుంది. మనం ఒక ప్రాంతమును కోరుతున్నామంటే మనం కర్నాటకంతో మిత్రత్వాన్ని పోగొట్టుకొని శత్రుత్వాన్ని వహించి ఉండాలని కాదు. కర్నాటకులు, తమిళులు, ఒరిస్సావారు మనకు కావలసినవారు. వారూ మన దేశస్థులేకాని ఏ ప్రాంతమువారో కాదు. పాకిస్తాను, చైనా, జపాను మొదలగు దేశాలవారు కాదు. భారత దేశంలోనివారే. భాషకోసము, పరిపాలనా సౌకర్యము కోసము మనము ఈ నాడు రాష్ట్రాన్ని కోరుతున్నాము. మనయొక్క కృష్ణా, గోదావరి నదీప్రాంతములను అభివృద్ధి చేసుకోవడము ఇటువంటి రాష్ట్రాలను మనము కోరు

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

అందువల్ల హైపవరు కమిటీవారు 'after very serious consideration' అనేమాట ఉపయోగించి చేసిన యీ సిఫార్సుకు మనము అభినందనలను, హర్షాన్ని తెలియచెస్తున్నామని చెబుతున్నాము.

"పర్లాకిమిడి మొదలైన సరిహద్దు ప్రాంతాలలో తెలుగు మాట్లాడేవారు ఎంతమంది వున్నారో, మనకు ఎంతవరకు రావలయునో అన్ని విషయాలుకూడ లక్ష్యబాధాను మొదలైనవారు చెబుతారు. మధ్యప్రదేశ్ లో ఉన్న చాందా జిల్లాకు సంబంధించినంతవరకు ఏయే గ్రామాలలో తెలుగువారెక్కుగా వున్నారో మొదలైన అన్ని విషయాలుకూడ వారు చెబుతారు. ఇంకా డిజిటాల్ చెంగల్పట్టు, సేలం, ఉత్తరఆర్ధాటుజిల్లాల విషయాలకూడ ఉన్నవి. ఇంకా అన్నిటికన్న పెద్దదైన కోలారు జిల్లా విషయము ఉన్నది. అక్కడ 54% తెలుగు మాట్లాడేవారున్నారు. ఒక తాలూకాలో మాత్రం కన్నడము మాట్లాడేవారు ఎక్కువమంది వున్నారు. మిగతా తాలూకాలలో 60% వరకు మన population అక్కడవున్నది. అంత యెక్కువమంది తెలుగువారు అక్కడ వున్నారు. వారికి చిత్తూరు, అనంతపురం జిల్లాల వారికి సన్నిహితంగా సంబంధబాంధవ్యాలు వుండడమేకాకుండా geographical గా contiguous ప్రాంతాలు ఈ మూడు జిల్లాలు. 60% వరకు తెలుగువారు వున్న కోలారు మనకు లేకుండా కర్నాటకంలో చేరిపోవాలి అని చెప్పడము న్యాయమైనటువంటి విషయంకాదు. కోలారు విషయములో మనం సిగ్గుపడవలసిన అవసరములేదు. ఇతర రాజ్యములో వున్నవాటిని మనము కోరడము లేదు. లేనిపోని వాటికి మనము చేతులు చాపటము లేదు. గొంతెమ్మ కోర్కెలు అనేవి ఏమీ మనము కోరడములేదు, సక్రమమైన, న్యాయమైన, మన సరిహద్దులో ఉన్నటువంటివి. నూటికి 60 మంది తెలుగు మాట్లాడేవారు ఉన్నటువంటి జిల్లాకాబట్టి అది మనకు న్యాయంగా రావలసిన అవసరము ఉన్నది. అందువల్ల ఈ కోలారుజిల్లా విషయములో మన యొక్క మనస్సులోవున్న అభిప్రాయాలను మాత్రమే చెబుతున్నాము, ఇంకా ఇతరమైనవి కొన్ని వున్నాయి. ఇంకా పాపగడ్డ వగైరాలు వుడ్డాయి. కన్నడదేశంలో చితాల్ దుర్గ వున్నది. వీటన్నింటి విషయము తరువాత మన సంజీవరెడ్డిగారు, వెంకటరావుగారు యింకా ఎక్కడెక్కడ ఏ ప్రాంతాలు వున్నాయో వాటన్నింటి విషయముకూడా వివరంగా చెబుతారు. మనకు సంబంధము లేనటువంటి ఏ గ్రామముకూడ మనకు అక్కరలేదు. మన సరిహద్దులలో కర్నాటక రాష్ట్రంలోగాని, మధ్యప్రదేశ్ లోగాని, ఒరిస్సాలోగాని మనకు మెజారిటీవుండి, మనకు రావలసినటువంటి ప్రాంతాలను మాకు ఇప్పించి ఇతరులకు పోవలసిన ప్రాంతాలు ఏమైనావుంటే వారు తీసుకోవచ్చును. ముఖ్యముగా చిత్తూరు జిల్లాలోగాని, ఇంకే జిల్లాలోగాని కన్నడముగాని, తమిళముగాని మాట్లాడేవారికి ఎక్కువ మెజారిటీవుంటే అవితప్పకుండా వారు తీసుకోవడానికి మాకు ఏలాంటి అక్షేపములేదు. ఆ మాదిరిగా నాయంగా కూర్చోని నానికి సోమరినని నాకిది అని. మనకు రావలసినది

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

మనము తీసుకోవడము న్యాయము. ఆ మాదిరిగా చేసే బాగుంటుంది ఒక వేళ ఎదైనా తగాదా వచ్చి మేము చేసుకో లేకపోతే Government of India వారు బౌండరి కమీషనుకు refer చేసి ఒక arbitration ఇవ్వవలయునని ఈ తీర్మానము చెబుతున్నది, దీనియొక్క సారాంశం యిది. కాబట్టి ఈ విషయములో నేను మొదట విన్నవించినట్లుగా ఒక భవిష్యత్తును మనము నిర్మిస్తున్నాము. తెలుగు జాతియొక్క భవిష్యత్తు ఏమిటో వచ్చే 100 సం॥లకు 200 సం॥లకు ఈ తెలుగు జాతి అంతా కూడా ఏమాదిరిగా ఉండాలో వాళ్ళ యొక్క లలిత కళలు, సారస్వతము, సంగీతము ఎలా పెంపొందింప చేసుకోవాలో వాళ్ళయొక్క రాజ్యాంగము వారి క్షేమము, ఏ మాదిరిగా చూచుకోవాలో, పరిపాలన ఏ భాషలో జరిపించుకోవాలో అన్న విషయాలను మనము ఈ నాడు చర్చిస్తున్నాము. Government of India వారికి మనము ఒకనిఫార్సు చేయబోతున్నాము చివరకు పార్లమెంటుయొక్క తుది నిర్ణయమును మనం అంగీకరింపలసి ఉంటుంది. మనం చెప్పవలసిన విషయాలు అన్నీకూడా చెబుదాము.

“ మన ప్రజలచేత ఎన్నుకోబడినటువంటి పార్లమెంటు ఒక నిర్ణయము చేసిన తరువాత దానిని మనము ఆమోదించడము మంచిది. కాని లేని పోని అలజడి తెచ్చిపెట్టి, సమ్మెలు కలుగజేసి, అనవసరమైన ఆందోళనలు చేయడము న్యాయము కాదేమో అని నేను అనుకొంటాను. అన్ని పార్టీలకు సంబంధించి మన పెద్దలందరూ ఈ నాడు పార్లమెంటులో ఉన్నారు. వారు ఒక కడపటి నిర్ణయము చేస్తారు. మనము అందరమూ న్యాయమైన కోరికలు కోరుతున్నాము. సలహాలు చెబుతున్నాము. ఢిల్లీలో వున్న పెద్దలు, పార్లమెంటులో వున్న పెద్దలందరు ఏ నిర్ణయము చేస్తారో దానిని సంతోషపూర్వకంగా అంగీకరించకపోతే మన పోచపర్ల ప్రజాశక్తికకు భంగము వస్తుందేమో అని నేను అనుకొంటున్నాను. ఉపయోగకారిగా ఉండవలసిన విషయములు ఒక్కొక్కసారి ఉపద్రవకారిగా కూడా అయిపోతూ ఉంటాయి. మనము ఇరుగు పొరుగు వారితో సన్నిహిత సంబంధ బాంధవ్యములను విచ్ఛరచుకోవలసి వస్తుంది. మనం ఒక ప్రాంతమును కోరుతున్నామంటే మనం కర్నాటకంతో మిత్రత్వాన్ని పోగొట్టుకొని శత్రుత్వాన్ని వహించి ఉండాలని కాదు. కర్నాటకులు, తమిళులు, ఒరిస్సావారు మనకు కావలసినవారు. వారూ మన దేశస్థులేకాని ఏ ప్రాంతమువారో కాదు. పాకిస్తాను, చైనా, జపాను మొదలగు దేశాలవారు కాదు. భారత దేశమే లోనివారే. భాషకోసము, పరిపాలనా సౌకర్యము కోసము మనము ఈ నాడు రాష్ట్రాన్ని కోరుతున్నాము. మనయొక్క కృష్ణా, గోదావరి నదీప్రాంతములను అభివృద్ధి చేసుకోవడము ఇటువంటి రాష్ట్రాలను మనము కోరుకున్నాము. మనము కోరుతున్నటువంటి

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

అందువల్ల హైపవరు కమిటీవారు 'after very serious consideration' అనేమాట ఉపయోగించి చేసిన యీ నిఫారుకు మనము అభినందనలను, హర్షాన్ని తెలియచెస్తున్నామని చెబుతున్నాము.

"పర్లాకిమిడి మొదలైన సరిహద్దు ప్రాంతాలలో తెలుగు మాట్లాడేవారు ఎంతమంది ఉన్నారో, మనకు ఎంతవరకు రావలయునో అన్ని విషయాలుకూడ లక్ష్మణదాసు మొదలైనవారు చెబుతారు. మధ్యప్రదేశ్ లో ఉన్న చాందా జిల్లాకు సంబంధించినంతవరకు ఏయే గ్రామాలలో తెలుగువారెక్కుగా ఉన్నారో మొదలైన అన్ని విషయాలుకూడ వారు చెబుతారు. ఇంకా దక్షిణాన చెంగల్పట్టు, సేలం, ఉత్తర ఆర్ధాటుజిల్లాల విషయాలకూడ ఉన్నవి. ఇంకా అన్నిటికన్న పెద్దదైన కోలారు జిల్లా విషయము ఉన్నది. అక్కడ 54% తెలుగు మాట్లాడేవారున్నారు. ఒక తాలూకాలో మాత్రం కన్నడము మాట్లాడేవారు ఎక్కువమంది ఉన్నారు. మిగతా తాలూకాలలో 60% వరకు మన population అక్కడవున్నది. అంత యెక్కువమంది తెలుగువారు అక్కడ ఉన్నారు. వారికి చిత్తూరు, అనంతపురం జిల్లాల వారికి నన్నిహితంగా సంబంధబాంధవ్యాలు ఉండడమేకాకుండా geographical గా contiguous ప్రాంతాలు ఈ మూడు జిల్లాలు. 60% వరకు తెలుగువారు ఉన్న కోలారు మనకు లేకుండా కర్నాటకంలో చేరిపోవాలి అని చెప్పడము న్యాయమైనటువంటి విషయంకాదు. కోలారు విషయములో మనం సిగ్గుపడవలసిన అవసరములేదు. ఇతర రాజ్యములో ఉన్నవాటని మనము కోరడము లేదు. లేనిపోని వాటికి మనము చేతులు చాపటము లేదు. గొంతెమ్మ కోర్కెలు అనేవి ఏమీ మనము కోరడములేదు, సక్రమమైన, న్యాయమైన, మన సరిహద్దులో ఉన్నటువంటివి. నూటికి 60 మంది తెలుగు మాట్లాడేవారు ఉన్నటువంటి జిల్లాకాబట్టి అది మనకు న్యాయంగా రావలసిన అవసరము ఉన్నది. అందువల్ల ఈ కోలారుజిల్లా విషయములో మన యొక్క మనస్సులోవున్న అభిప్రాయాలను మాత్రమే చెబుతున్నాము, ఇంకా ఇతరమైనవి కొన్ని ఉన్నాయి. ఇంకా పాపగడ్డ వగైరాలు ఉన్నాయి. కన్నడదేశంలో చితాల్ దుర్గ ఉన్నది. ఏటన్నింటి విషయము తరువాత మన సంజీవరెడ్డిగారు, వెంకటరావుగారు యింకా ఎక్కడెక్కడ ఏ ప్రాంతాలు ఉన్నాయో వాటన్నింటి విషయముకూడా వివరంగా చెబుతారు. మనకు సంబంధము లేనటువంటి ఏ గ్రామముకూడ మనకు అక్కరలేదు. మన సరిహద్దులలో కర్నాటక రాష్ట్రంలోగాని, మధ్యప్రదేశ్ లోగాని, ఒరిస్సాలోగాని మనకు మెజారిటీవుండి, మనకు రావలసినటువంటి ప్రాంతాలను మాకు ఇప్పించి ఇతరులకు పోవలసిన ప్రాంతాలు ఏమైనావుంటే వారు తీసుకోవచ్చును. ముఖ్యముగా చిత్తూరు జిల్లాలోగాని, ఇంకే జిల్లాలోగాని కన్నడముగాని, తమిళముగాని మాట్లాడేవారికి ఎక్కువ మెజారిటీవుంటే అవితప్పకుండా వారు తీసుకోవడానికి మాకు ఏలాంటి అక్షేపంలేదు. ఆ మాదిరిగా న్యాయంగా కూర్చొని వారికి పోవలసినవి వారికి ఇచ్చి, మనకు రావలసినవి

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

మనము తీసుకోవడము న్యాయము. ఆ మాదిరిగా చేస్తే బాగుంటుంది ఒక వేళ ఎదైనా తగాదా వచ్చి మేము చేసుకో లేకపోతే Government of India వారు బౌండరి కమీషనుకు refer చేసి ఒక arbitration ఇవ్వవలయునని ఈ తీర్మానము చెబుతున్నది, దీనియొక్క సారాంశం యిది. కాబట్టి ఈ విషయములో నేను మొదట విన్నవించినట్లుగా ఒక భవిష్యత్తును మనము నిర్మిస్తున్నాము. తెలుగు జాతియొక్క భవిష్యత్తు ఏమిటో వచ్చే 100 సం॥లకు 200 సం॥లకు ఈ తెలుగు జాతి అంతా కూడా ఏమాదిరిగా ఉండాలో వాళ్ళ యొక్క లలిత కళలు, సారస్వతము, సంగీతము ఎలా పెంపొందింప చేసుకోవాలో వాళ్ళయొక్క రాజ్యాంగము వారి క్షేమము, ఏ మాదిరిగా చూచుకోవాలో, పరిపాలన ఏ భాషలో జరిపించుకోవాలో అన్న విషయాలను మనము ఈ నాడు చర్చిస్తున్నాము. Government of India వారికి మనము ఒకసిఫార్సు చేయబోతున్నాము చివరకు పార్లమెంటుయొక్క తుది నిర్ణయమును మనం అంగీకరింపవలసి ఉంటుంది. మనం చెప్పవలసిన విషయాలు అన్నీకూడా చెబుదాము.

“ మన ప్రజలచేత ఎన్నుకోబడినటువంటి పార్లమెంటు ఒక నిర్ణయము చేసిన తరువాత దానిని మనము ఆమోదించడము మంచిది. కాని లేని పోని అలజడి తెచ్చిపెట్టి, సమ్మెలు కలుగజేసి, అనవసరమైన ఆందోళనలు చేయడము న్యాయము కాదేమో అని నేను అనుకొంటాను. అన్ని పార్టీలకు సంబంధించి మన పెద్దలందరూ ఈ నాడు పార్లమెంటులో ఉన్నారు. వారు ఒక కడవటి నిర్ణయము చేస్తారు. మనము ఆందరమూ న్యాయమైన కోరికలు కోరుతున్నాము. సలహాలు చెబుతున్నాము. ఢిల్లీలో వున్న పెద్దలు, పార్లమెంటులో వున్న పెద్దలందరూ ఏ నిర్ణయము చేస్తారో దానిని సంతోషపూర్వకంగా అంగీకరించకపోతే మన పంచవర్ష ప్రణాళికకు భంగము వస్తుందేమో అని నేను అనుకొంటున్నాను. ఉపయోగకారిగా ఉండవలసిన విషయములు ఒక్కొక్కసారి ఉపద్రవకారిగా కూడా అయిపోతూ ఉంటాయి. మనము ఇరుగు పొరుగు వారితో సన్నిహిత సంబంధ బాంధవ్యములను ఏర్పరచుకోవలసి వస్తుంది. మనం ఒక ప్రాంతమును కోరుతున్నామంటే మనం కర్నాటకంతో మిత్రత్వాన్ని పోగొట్టుకొని శత్రుత్వాన్ని వహించి ఉండాలని కాదు. కర్నాటకులు, తమిళులు, ఒరిస్సావారు మనకు కావలసినవారు. వారూ మన దేశస్తులేకాని ఏ ప్రాంతమువారో కాదు. పాకిస్తాను, చైనా, జపాను మొదలగు దేశాలవారు కాదు. భారత దేశంలోనివారే. భాషకోసము, పరిపాలనా సౌకర్యము కోసము మనము ఈ నాడు రాష్ట్రాన్ని కోరుతున్నాము. మనయొక్క కృష్ణా, గోదావరి నదీప్రాంతములను అభివృద్ధి చేసుకోవడము ఇటువంటి రాష్ట్రాలను మనము కోరుకున్నాముగాని ఇంకో దురుదేశముతోకాదు. మనము కోరుతున్నటువంటి

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

అందువల్ల హైపవరు కమిటీవారు 'after very serious consideration' అనేమాట ఉపయోగించి చేసిన యీ సిఫార్సుకు మనము అభినందనలను, హర్షాన్ని తెలియచెస్తున్నామని చెబుతున్నాము.

"పల్లకిమిడి మొదలైన సరిహద్దు ప్రాంతాలలో తెలుగు మాట్లాడే వారు ఎంతమంది ఉన్నారో, మనకు ఎంతవరకు రావలయునో అన్ని విషయాలుకూడ లక్ష్యబాధాను మొదలైనవారు చెబుతారు. మధ్యప్రదేశ్ లో ఉన్న చాందా జిల్లాకు సంబంధించినంతవరకు ఏయే గ్రామాలలో తెలుగువారు రెక్కుగా ఉన్నారో మొదలైన అన్నివిషయాలుకూడ వారు చెబుతారు. ఇంకా దక్షిణాన చెంగల్పట్టు, సేలం, ఉత్తరఆర్ధాటుజిల్లాల విషయాలుకూడ ఉన్నవి. ఇంకా అన్నిటికన్న పెద్దదైన కోలారు జిల్లా విషయము ఉన్నది. అక్కడ 54% తెలుగు మాట్లాడేవారున్నారు. ఒక తాలూకాలో మాత్రం కన్నడము మాట్లాడేవారు ఎక్కువమంది ఉన్నారు. మిగతా తాలూకాలలో 60% వరకు మన population అక్కడవున్నది. అంత యెక్కువమంది తెలుగు వారు అక్కడ ఉన్నారు. వారికి చిత్తూరు, అనంతపురం జిల్లాల వారికి సన్నిహితంగా సంబంధబాంధవ్యాలు వుండడమేకాకుండా geographical గా contiguous ప్రాంతాలు ఈ మూడు జిల్లాలు. 60% వరకు తెలుగు వారు ఉన్న కోలారు మనకు లేకుండా కర్నాటకంలో చేరిపోవాలి అని చెప్పడము న్యాయమైనటువంటి విషయంకాదు. కోలారు విషయములో మనం సిగ్గుపడవలసిన అవసరములేదు. ఇతర రాజ్యములో ఉన్నవాటిని మనము కోరడము లేదు. లేనిపోని వాటికి మనము చేతులు చాపటము లేదు. గొంతెమ్మ కోర్కెలు అనేవి ఏమీ మనము కోరడములేదు, సక్రమమైన, న్యాయమైన, మన సరిహద్దులో ఉన్నటువంటివి. నూటికి 60 మంది తెలుగు మాట్లాడేవారు ఉన్నటువంటి జిల్లాకాబట్టి అది మనకు న్యాయంగా రావలసిన అవసరము ఉన్నది. అందువల్ల ఈ కోలారుజిల్లా విషయములో మన యొక్క మనస్సులోవున్న అభిప్రాయాలను మాత్రమే చెబుతున్నాము, ఇంకా ఇతరమైనవి కొన్ని ఉన్నాయి. ఇంకా పాపగడ్డ వగైరాలు ఉన్నాయి. కన్నడదేశంలో చితాల్ దుర్గ ఉన్నది. ఏటన్నింటి విషయము తరువాత మన సంజీవరెడ్డిగారు, వెంకటరావుగారు యింకా ఎక్కడెక్కడ ఏ ప్రాంతాలు ఉన్నాయో వాటిన్నింటి విషయముకూడా వివరంగా చెబుతారు. మనకు సంబంధము లేనటువంటి ఏ గ్రామముకూడ మనకు అక్కరలేదు. మన సరిహద్దులలో కర్నాటక రాష్ట్రంలోగాని, మధ్యప్రదేశ్ లోగాని, ఒరిస్సాలోగాని మనకు మెజారిటీవుండి, మనకు రావలసినటువంటి ప్రాంతాలను మాకు ఇప్పించి ఇతరులకు పోవలసిన ప్రాంతాలు ఏమైనావుంటే వారు తీసుకోవచ్చును. ముఖ్యముగా చిత్తూరు జిల్లాలోగాని, ఇంకే జిల్లాలోగాని కన్నడముగాని, తమిళముగాని మాట్లాడేవారికి ఎక్కువ మెజారిటీవుంటే అవితప్పకుండా వారు తీసుకోవడానికి మాకు ఏలాంటి ఆక్షేపణలేదు. ఆ మాదిరిగా న్యాయంగా కూర్చుని వారికి పోవలసినవి వారికి ఇచ్చి, మనకు రావలసినవి

25th November 1955] [SRI B. GOPALA REDDI]

మనము తీసుకోవడము న్యాయము. ఆ మాదిరిగా చేస్తే బాగుంటుంది ఒక వేళ ఎదైనా తగాదా వచ్చి మేము చేసుకో లేకపోతే Government of India వారు బౌండరి కమిషనుకు refer చేసి ఒక arbitration ఇవ్వవలయునని ఈ తీర్మానము చెబుతున్నది, దీనియొక్క సారాంశం యిది. కాబట్టి ఈ విషయములో నేను మొదట విన్నవించినట్లుగా ఒక భవిష్యత్తును మనము నిర్మిస్తున్నాము. తెలుగు జాతియొక్క భవిష్యత్తు ఏమిటో వచ్చే 100 సం॥లకు 200 సం॥లకు ఈ తెలుగు జాతి అంతా కూడా ఏమాదిరిగా ఉండాలో వాళ్ళ యొక్క లలిత కళలు, సారస్వతము, సంగీతము ఎలా పెంపొందింప చేసుకోవాలో వాళ్ళయొక్క రాజ్యాంగము వారి క్షేమము, ఏ మాదిరిగా చూచుకోవాలో, పరిపాలన ఏ భాషలో జరిపించుకోవాలో అన్న విషయాలను మనము ఈ నాడు చర్చిస్తున్నాము. Government of India వారికి మనము ఒకనిఫార్సు చేయబోతున్నాము చివరకు పార్లమెంటుయొక్క తుది నిర్ణయమును మనం అంగీకరింపాలని ఉంటుంది. మనం చెప్పవలసిన విషయాలు అన్నీకూడా చెబుదాము.

“ మన ప్రజలచేత ఎన్నుకోబడినటువంటి పార్లమెంటు ఒక నిర్ణయము చేసిన తరువాత దానిని మనము ఆమోదించడము మంచిది. కాని లేని పోని అలజడి తెచ్చిపెట్టి, సమ్మెలు కలుగజేసి, అనవసరమైన ఆందోళనలు చేయడము న్యాయము కాదేమో అని నేను అనుకొంటాను. అన్ని పార్టీలకు సంబంధించి మన పెద్దలందరూ ఈ నాడు పార్లమెంటులో ఉన్నారు. వారు ఒక కడపటి నిర్ణయము చేస్తారు. మనము అందరమూ న్యాయమైన కోరికలు కోరుతున్నాము. సలహాలు చెబుతున్నాము. ఢిల్లీలో వున్న పెద్దలు, పార్లమెంటులో వున్న పెద్దలందరూ ఏ నిర్ణయము చేస్తారో దానిని సంతోషపూర్వకంగా అంగీకరించకపోతే మన పంచవర్గ ప్రణాళికకు భంగము వస్తుందేమో అని నేను అనుకొంటున్నాను. ఉపయోగకారిగా ఉండవలసిన విషయములు ఒక్కొక్కసారి ఉపద్రవకారిగా కూడా అయిపోతూ ఉంటాయి. మనము ఇరుగు పొరుగు వారితో సన్నిహిత సంబంధ బాంధవ్యములను ఏర్పరచుకోవలసి వస్తుంది. మనం ఒక ప్రాంతమును కోరుతున్నామంటే మనం కర్నాటకంతో మిత్రత్వాన్ని పొగొట్టుకొని శత్రుత్వాన్ని వహించి ఉండాలని కాదు. కర్నాటకులు, తమిళులు, ఒరిస్సావారు మనకు కావలసినవారు. వారూ మన దేశస్థులేకాని ఏ ప్రాంతమువారో కాదు. పాకిస్తాను, చైనా, జపాను మొదలగు దేశాలవారు కాదు. భారత దేశమే లోనివారే. భాషకొనము, పరిపాలనా సౌకర్యము కొనము మనము ఈ నాడు రాష్ట్రాన్ని కోరుతున్నాము. మనయొక్క కృష్ణా, గోదావరి నదీప్రాంతములను అభివృద్ధి చేసుకోవడము ఇటువంటి రాష్ట్రాలను మనము కోరుతున్నాముగాని ఇంకో దురుద్దేశముతోకాదు. మనము కోరుతున్నటువంటి

[SRI B. GOPALA REDDI] [25th November 1955]

ఆంధ్రరాష్ట్రము వచ్చిన తరువాత (దాని పేరు ఆంధ్రరాష్ట్రము అనే వుంటుందనుకొంటాను, విశాలాంధ్ర అనేది ఈనాడు మనము కోరుతున్నటువంటి కొరిక అయినప్పటికి) సన్నిహితమైన సంబంధము పెట్టుకొని సోదరభావముతో ఇరుగుపొరుగువాళ్ళతో మనము మెలగవలసినదేకాని, కేవలము అన్నింటికి సంకుచితమైన భావాలు పెట్టుకొని ఇతరులను మేము మా రాష్ట్రములోకి రానివ్వము, అరవవారిని రానివ్వము. మరాఠీవారిని రానివ్వము అనడానికి వీలులేదు. అందరూకూడా ఇక్కడ వ్యాపారము చేసుకోవడానికి వీలున్నది. Constitutional గా safeguards ఉన్నవి. ఇంకా సరిహద్దు గ్రామాలలో జొన్నిచోట్ల తమిళులు, ఒరియావారు, కన్నడులు తప్పకుండా ఉంటారు. వాళ్ళ విషయములో మనము జాగ్రత్త వహించి అనేక సంరక్షణలు ఇవ్వవలసి ఉన్నది. మనము ఎంతో జాగ్రత్తగా, minute గా విభజన చేసినప్పటికికూడా ఎటువంటి arbitrations ఇచ్చినప్పటికికూడా తమిళనాడులో కొన్ని తెలుగు గ్రామాలు ఉండవచ్చును. అట్లాగే మన ఆంధ్ర దేశములో కొన్ని తమిళ గ్రామాలుకూడా వుండక తప్పవు. అట్లాగే కొన్ని కర్నాటక గ్రామాలుకూడా ఉండక తప్పవు. ఇటువంటిప్పుడు వాళ్ళకుకూడా మనం సరియైన సౌకర్యాలు ఇచ్చి మనతోపాటుగా వాళ్ళను మనము చూచుకోవలసినదేకాని ప్రత్యేకించి చూడడానికి వీలులేదు. ఏ ఉద్యోగములోగాని, ఏ ఇరిగేషను ప్రాజెక్టుల విషయంలోగాని, అన్ని విషయములలో వారికి అన్ని రకములైన సౌకర్యములు మనము కలుగజేయవలసి ఉన్నది. అట్లాగే మన తెలుగువారు ఇతర ప్రాంతములలో వుంటే మనకు కావలసిన సౌకర్యాలు మనము కోరుతాము. (రాజపాలెములో ఎక్కడోవున్న తెలుగువాళ్ళ కోసముకాదు). చెంగల్పట్టు జిల్లాలో వున్నటువంటి కొన్ని ప్రాంతాలలో తమిళులు హెచ్చుమంది వున్నప్పటికికూడా తెలుగువారు 40% వుంటే వాళ్ళ బిడ్డలకు తెలుగు చెప్పించుకుంటాము అంటే దానికి అక్కడ గవర్నమెంటు సౌకర్యము కలుగజేయవలసి ఉంటుంది. అట్లాగే మనము ఇతర రాష్ట్రాలవారికి సౌకర్యాలు కలుగజేస్తే వారియొక్క సానుభూతిని పొందగలము. మన తెలుగువారికికూడా మనము నిజమైన సేవ చేసినవారమవుతాము. ఈ ఉద్యోగములన్నీ మనము మనస్సులో పెట్టుకొనే ఈనాడు చారిత్రాత్మకమైనటువంటి ఈవిషయాన్నిగూర్చి చర్చిస్తున్నాము, మనయొక్క న్యాయమైనకోర్కెనఫలీకృతం కాగలదు. దానివల్ల భారత దేశముయొక్క ప్రతిష్ఠ, మన ఇరుగుపొరుగు ప్రాంతాలయొక్క మైత్రి ఇంకా ఎక్కువగా పెంపొందగలవు. మన పరిపాలన సక్రమంగా జరగగలదు. ప్రజలందరికీ సౌకర్యంగా వుండగలదు. అందువల్ల ఈ విషయములన్నీ మనస్సులో పెట్టుకొని ఈ తీర్మానాన్ని అన్ని పార్టీలవారుకూడా ఏకగ్రీవంగా ప్యాసు చేయమని కోరుతూ, ఈ అవకాశము ఇచ్చినపదుకు సభాపతిగారికి నా సమస్కారములు చేస్తూ ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.

25th November 1955|

MR. SPEAKER :—"Motion moved—

"That the Report of the States Reorganization Commission be taken into consideration,

'And on such consideration, this House feels happy that the Tungabhadra area which is essential for the development of Rayalaseema has been reunited with Andhra State thus fully facilitating the industrial and agricultural development of the whole area.

'2. That this Assembly feels that the Telugu speaking parts of Hyderabad are intimately connected with Andhra and appreciates the views of the States Reorganization Commission with regard to the desirability of unifying Telangana and Andhra but request the Government of India to merge them forthwith instead of waiting till 1961, with Hyderabad as the seat of the Government and the High Court and that such a unified unit will greatly help the development of the State and the full exploitation of the waters of the Godavari and the Krishna, making the Telangana and Andhra people equal partners in this joint enterprise of bettering the conditions of the people.

'3. This Assembly would further like to assure the people in Telangana that the development of that area would be deemed to be a special charge, and that certain priorities and special protection will be given for the improvement of that area, such as reservation in services and educational institutions on the basis of population and irrigational development.

'4. This Assembly requests that Kolar district in Mysore which has a clear Telugu majority should be included in Andhra.

'5. This Assembly further feels the need for boundary adjustments with the Madras, Mysore (Karnataka), Madhya Pradesh and Orissa States on the basis of village and contiguity and that such adjustments can be achieved by mutual co-operation and goodwill and that necessary negotiations must

[25th November 1955]

[MR. SPEAKER]

take place and if any points remain unsettled, the Government of India may refer them for arbitration."

The motion is now before the House for discussion.

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU :—"Sir, it gives me very great pleasure to support the resolution of the Leader of the House. This is the first time in my personal experience in the Assembly, where I find, that not only individually for myself but also for my party, and speaking also for the whole of the Opposition with the permission of my friend, Sri Sundarayya and Sri Ramakrishna Raju, that this is a resolution, which does not require much explanation to be accepted by all of us here in the House. However, I am rather surprised, that even though we have for the first time a united mind on such a major issue as this, the strength of the House is, to say the least, very slender. This is something which pains me, because I took special interest in coming here, because I felt this was possibly one of the most historical decisions."

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU :—"Sir, the Rajah Sahab raised the question of the House being very slender. I may tell him that the reason is the trains come late. May I suggest, Sir, that in future, the first day of the meeting may begin a little late, say, at one or two o'clock. My personal experience, I may tell you, Sir, is that I could be here at very great difficulty at twelve or 12-15 to-day."

MR. SPEAKER :—"I don't think the House is thin to-day."

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI :—"For the opening day, we may meet in the afternoon."

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU :—"Sir, I did not want to raise a controversy (laughter) on this point. I was merely referring to it by the way and I was trying to impress upon us all that on an important occasion like this all should make it a point to attend the meeting.

"Before I proceed to discuss the resolution before us, as far as we are concerned, namely the representatives of the people of the eleven districts assembled here to-day I feel I should make a few remarks

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

generally on the States Reorganization Commission Report. It is true that as far as we Andhras are concerned there is no trouble on this report; and the Opposition has no separate view point to offer. But as far as the nation is concerned, I would be failing in my duty, to my creed and to my doctrine of socialism, if I were not to-day to express the view, that there has been a large element of bungling, unnecessary bungling on the part of the Government of India and also the Congress Party regarding the general approach and tone of the State Reorganization Commission Report. To-day we are trying to have a larger and bigger Andhra State. But what about people like the Maharashtrians, who have been thrown into the cauldron of controversy. It is not easy for Andhras to forget the source or the inspiration of all Andhradesh. I would refer to that historical background later on. One talks of the Andhras, Sathavahanas and others. After all, who are the Andhras, where did they originate; what is their, shall I say, historical homeland? It begins in Nasik. As far as 300 B.C. Pulikesan ruled as Andhra Emperor. So in terms of history and culture, which transcend immediate considerations of administrative diplomacy, if I may use that term, because parties in power prefer such terms, they feel they are terms of endearment rather than criticism, the short truth would be administrative power politics. But as I said earlier, I don't want to use here harsh words, and so, I would say, the exigencies of administrative diplomacy. On behalf of whom? Is it cultural diplomacy of history exhibited by the desire for national unification through conflict; or is it Congress Party's desire to rule by virtue of division. Both these phenomena take place.

"So far as the Godavari river itself is concerned, the very basis of the report which contemplates four separate States of this river system, is to say the least historically tyrannical. It ought never have been allowed to be published. The Godavari river has been one of the most important geographic lines in this nation. And if to-day the wheel of Indian history hopes to approximate the culture of the Ganga-Yamuna area, the duty of all Indian society to-day

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

should be to so develop the nation that this Godavari line should remain basically in tact and enrich the cultural life of this country. I do not know if I am unnecessarily digressing. But for the benefit of members, a little history would be useful, as that would help us to understand what I am discussing. History is not a mere division of Bengal from 1900, as Mr. Gopala Reddi has pointed out. Indian ethos has approximated two ways, southwards and eastwards; and our river valley systems have played an important part in this issue. The eastward river valley is the Ganga-Yamuna valley, and a cultural approximation has taken place on that plane. The southern movement of Hindu culture, or Aryanization, if we would term, it, has been through the Vindhya into the Godavari basin. Therefore, alternatively, between the periods of rise in Indian history and periods of fall, we may say, that the Ganges-Yamuna basin has been aggressively internal; and between those periods when it collapsed externally, India was saved by the Godavari basin. This process has been taking place so often. In the B.C. period, the Aryan invasion was something external, and the defence against that was achieved by another Pulikesan, this time belonging to the Rashtrakuta grouping, in the sixth or seventh century A.D. So here we have a system or movement going over ten centuries; two emperors in this Godavari basin, one stopping Asoka and the other stopping Harsha. Both were known as Pulikesans, and both dynasties were Godavari dynasties, if I may use that term, one was Andhra and the other was a Rashtrakutan. So in this manner we have a unity tradition in his whole basin; and to-day the State Reorganization Committee Report trying to divide this area into four groups is a bad approach as far as Indian politics is concerned. The attempts towards unification is a historical phenomenon, that is going on. If Aryanization was an attempt at unification, if Sanskrit conquered Indian against the Dravidian languages, and if cultural strife between Benares on one side, representing Sanskrit and Aryan learning and Tanjore on

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

on the other side representing the Tamil, or shall we say Dravidian source and inspiration for most of the southern Dravidian languages, inclusive of Telugu, I am not very good at Telugu language, but I am conscious of its history to the extent that in Tanjore some of the greatest or best Telugu literature—also our music, there is Thyagaraja comes from that area, the inspiration has been two-fold, represented in the Ganges valley and the Dravidian culture represented in the Cauveri-Tanjore valley, and our area, the Godavari area, you may call it, acted as a sort of military bulwark between the northern invasion of the barbarians and the amalgamation of cultural unification. This is the past, and to-day we are in the phase of cultural unification.

“ And to-day we are in the face of cultural unification, for we have just become free 7 or 8 years back. Sometimes in relation to the different ethos of the various cultures in the nation—to-day they are very separate—Kannada, Marathi, Telugu, Tamil in the South and a Unified Hindi in the north, it varies from dialect. I am told that a Mahratta speaks a type of Hindi which is different from Oudh. Banares would speak different Hindi from Rajasthan or Ajmere; and therefore in this phase of cultural unification that is being attempted, sometimes extraneous administrative connections or conveniencies arise. We are facing two things in this Nation to-day and even though we are not agitating in Andhra, it is worth referring to it by way of passing, because it is something that is a fact in Indian politics to-day, viz., the question of language unification which will lead automatically to cultural unification. As you are aware, there is the question of language. I am using the English language which administratively and which from the stand-point of internal cohesion brought about was used as the medium of law and order. To-morrow Hindi is supposed to be introduced in the Nation. Let us consider carefully what would be the effect of 4 States,—4 separate States—from the Godavari basin. National unification with Hindi culture has to take place from one type of consideration. We

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

talk in terms of Nationalism, Hindi and culture, because we feel that Hindi as represented in a single language, would lead to an intensification of our Nation. But at the same time, if you were to ask each one of the non-Hindi speaking people how far this reality would affect themselves, would it mean ultimately the collapse of their own regional languages, clear answers are not forthcoming. Administrative considerations to-day play a part. But let me tell you seriously that ultimately if this Nation is to progress, it cannot attempt unification too fast. It has to be a slow process and it is only through a slow process that the variety of India can develop a new culture, because do not think I am wrong when I say that the Indian has been dead for about a thousand years or more. He is not sure of any new culture. His religion codified by Sankara during a period of decline merely met the onslaught of Islam. It could not reconquer Islam. Egalitarian doctrines of equality do not motivate Hinduism. Do not motivate the codification of Sankara. And therefore this phase has to disappear and in the process of this phase disappearing, let us not mistake it for administration. Administrative unification is a dangerous doctrine if it transcends itself and ignores cultural difference. Therefore it is that I say that this tendency to feel that nationalism equates merely to language hegemony must be fought by us who are non-Hindi speaking people, not because we are anti-National not because we believe that India is not one country but because we believe by virtue of this difference alone we will have more enriched civilization or culture in the future. And it is this which makes us feel conscious that sometimes Southern India is misunderstood by the North. I know many friends of mine in Uttar Pradesh and others who talk very lightly of southern languages. They ask: "Why do you want other languages? Why do you want Telugu? Why do you want Marathi? After all, it has accepted the Devanagari script. Why do you want Kannada? Why do you want Tamil?"

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

do not want to learn Hindi. You are satisfied with English. You are too old and have become ossified in the mind. You do not want to accept the trouble of learning a new language and therefore you go behind the smoke-screen of linguistic provinces.' These linguistic provinces are unnecessary. Like that the argument begins and this has been said to me by Socialists also,—it is not something that does not concern me. I am sure the same arguments may be there in the North by Congressmen. They are there, I know it. One may not admit them. But I admit this sort of talk goes on and it is precisely for this that I say that to a large extent, the States Reorganization Committee Report has been motivated by the erroneous doctrine that four States on the Godavari—it is a subconscious motivation that exists in the North—facilitates the southern unification which has been the attempt for the last 350 years of history in our country, from the breakdown of Mahenjandaro and Harappa. About 1,400 B.C., and till now, the attempt has been going on and that attempt will still continue and it is in the days to come alone that things can improve in the Nation and therefore, before I close to-day on this issue, I would like to say that my sympathy is completely with our Maharashtrian friends. It is indeed barbarous that people should be shot on the streets of Bombay because they claim the justification of history. It is something that we should all feel sorry about. If we claim Visalandhra because of our cultural rights, we must not forget that Samyukta Maharashtra has also got such rights. And also furthermore, it is by virtue of two strong amalgamated States on the Godavari that ultimately a future defence-line may also be built in the future. One can never be sure of these facts. But one thing is definite. Historically speaking, in terms of culture, the phase of ascendancy will be in direct relationship to the time it will take for the effacement of certain languages that continuously take place throughout history. Such phases are supposed to be of historical duration of cycles of three hundred, six hundred and nine hundred years. They are the expression of such interpretation of history. To-day Telugu language is

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

exactly nine hundred years old. It has completed three consecutive cycles. Mr. Gopala Reddi has talked of the literature of Nannayya. He is exactly nine hundred years back. So we have finished one cycle exactly of three hundred years. Visalandhra shows certain new prospects for the Telugu language and culture. Non-Visalandhra has not that prospect. Because when you break up territories into two groups it is a clear prediction that Telugu language would last only for three hundred years more. But together it may last longer. But the portend of things to come is already there in that area, because I know many an educated person, many a Telugu in Telangana area prefers the medium of Urdu, prefers to go into the Hindi language. This is a transition which would be much smoother, if you are in two portions. But if you are together with a larger basis, with a larger economic and populational basis it is possible to predict, all things being equal, you will transcend to the three hundred-year period and go into the six hundred-year period. If that is the case, then there is also the hope, because one can hopefully predict, that the cycle of culture-cum-civilisation that we are going into, would be a thousand years. Now this nine hundred or thousand-year period is a very interesting period. Civilisation lasts only between six hundred and nine hundred years. The phase is cultural and then it goes into, after it reaches, an increase of materialism, into the level of what is called civilised expansion, which then closes the cycle. This is the historical phase which goes on, and therefore with that sort of approach in India, where other cultures would exist in co-equal status with Hindi, the whole process would go on for over six hundred years, and by the time we have finished this glorious new phase we may expect to be of six hundred years and then we may be in the three hundred-year phase of what is called civilizational expansion, which has been the history of great peoples in the world. That is a good portend of things. When we break up our cultures into possessions, where the big brother would devour us for the sake of national unification or language hegemony, or because of the security of Delhi or some

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

other consideration, our cycles of renaissance may be much slower. Economically speaking, many arguments may be put forward for both, Visalandhra, for a separate Andhra and for a separate Telangana. I do not like to hide facts. Even though we to-day hear people asking for a new State, please notice the thinness of the House. Let us be clear in our mind that many of us have economic arguments subconsciously against such a concept. (Interruption) Mr. Kaleswara Rao may say 'no'. Yet it is there in Andhra. And to such people one would like to tell them that, even economically speaking, they are not going in any manner to suffer by the expansion of the State, Let us not be secretive about our feelings. The Leader of the House was very pointed when he expressed that Telangana did not ask for any concessions, even as when we had Andhra State, Rayalaseema asked for concessions. The fact that Telangana did not ask for concessions—was a point for consideration. I agree with him that it is a consideration which should apply to all of us in Andhra. But let us understand what was meant behind that. Because Telangana did not ask for considerations, we agree with them, but by virtue of that same act, it does not mean that there are among us who look apprehensively as to the future. Small points of controversy are thrown in the way. What about Guntur High Court, Divisional Bench at Guntur—I think I read some such thing from somebody. What about the consideration of Kurnool. There is some sort of movement going on. (Interruption). It does not matter; whatever it may be, Mr. Ayyapu Reddi is an old colleague of mine. He belongs to Kurnool. He defended me one time in Karevena. When he says, 'no no', he must after all represent the view point also here, not that it should stand in our way, but that we must not be taken in by these considerations. Let us also realize them; let us understand these facts, let not our desires for parochialism transcend what we historically do or achieve. That is precisely what I am trying to tell you. All this talk of what is to happen to Guntur or Kurnool should not trouble us in the face of nation-hood. I would not like to raise mechanical

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

arguments about the location of the High Court. I would leave it to some lawyer friends who know the difficulties between going to Guntur and Secunderabad. Of course I have still got some cases in the courts; and so it costs me also. (Laughter). But we all hope we don't have cases in courts."

SRI R. B. RAMAKRISHNA RAJU:—"We will go wherever rich clients take us!"

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—"Well, I am trying, personally, to efface myself of my riches. But that is neither here nor there. So let not these considerations play a part as far as our minds are concerned. Let us be clear about economics. You are discussing economics from two points of view. Two things are there. First of all, there is the question of administrative costs, costs of the States. There is no dispute about it and I am sure our Telangana friends—as also, all of us—realise that administratively, it would be much cheaper to have a Telangana State. For the incidence of Government would be cheaper to a poor people. They will have less number of Ministers, to start with. Putting it as much mildly as possible, only a Governor. One may not have to pay him, for he may also be quite wealthy, if one anticipates the future. So all these considerations would be there. So far as administration is concerned, so far as potential is concerned—economic potential—of Visalandhra, here, I believe we have very little to lose, for the precise reason, that economic potential is two-fold. It may be agricultural, it may be industrial. Agricultural economic potential is all within Andhra area. Take Nandikonda Project. Two-thirds of its irrigation is within Andhra area and one-third of the irrigation is in Telangana area. Take Tungabhadra Scheme. It irrigates only Rayalaseema area. The Godavari river, if and when it will be dammed for irrigation purposes will essentially be useful for Andhra area. One strange fact about agriculture is that you cannot export rivers; you cannot remove fields. Where rivers flow, only there are fields, and there is agriculture, and therefore agriculture has been developed and cannot but be developed in our area even in a united Andhra State. But here

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

the difficulty arises, because men confuse between agriculture and industry. All of us who talk of agriculture or industry do not have an exclusive monopoly either of agriculture or industry. We would have one foot in agriculture and one foot in industry, and this is a sign of what you may call the transition between an agricultural base of nationhood and industrial base of nationhood, and therefore it is that in towns like Vijayawada, Kurnool, or Rajahmundry or Anantapur or any one of our towns in Andhra, if you go and talk to the people, the rich man or the capitalist, if you would like to call him, or the educated lawyer or any man of enlightenment, he is prone to contemplate of agricultural development as co-equal with industrial development. But that is erroneous economics.

"Agriculture is permanent. Industry is always migratory. You can move populations but you cannot move rivers and the basis for industrilization is different from the basis of agriculture. Just as you cannot move your river and therefore whether I like it or not, whether I personally like my Telangana friends or my Rayalaseema friends or my neighbouring East Godavari, whether I agitate only for my tank-bed or otherwise, whatever happens, I cannot stop agriculture taking place elsewhere. Agricultural development takes place elsewhere. But I can control industrial development. That is something which man has developed a control over. But for producing industry we had to have conditions for producing that industry and it is precisely there that Telangana has its advantages. If the Telangana people feel that Andhra is more advanced agriculturally, that Guntur, Krishna, now the whole of Anantapur, Cuddapah because of Tungabhadra river are agricultural areas, and because of the agricultural base, the peasantry is rich and because the peasantry is rich, they will dominate us because they can afford to go to schools and colleges and have better education, I may tell them that agricultural wealth develops or progresses mathematically. Industrial wealth progresses geometrically. Power concepts of industry have been geometrical for the last 200 or 300 years. From steam we have gone to

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

better forms of power electricity. We have now atom-bomb. Every progression in industry has been two-fold three-fold and four-fold. In this matter I would say that there are some in Rayalaseema who look upon Circars in the same way. I would like to say in terms of economics, the Circars is an area of 'has been' and has been an area 'of the past'. Just because we are richer today in Circars, it does not mean we are going to be richer in the future. Because Western Europe and America are richer, today they are areas of the past, because they generate concepts of wealth. Therefore in terms of agriculture, in terms of future, Krishna, West Godavari or East Godavari—it has reached its optimum. It can progress a little more. But it has its saving features as far as the rest are concerned. It becomes by virtue of the same process of producing wealth, more wealth, it attempts to focus interest on equality. It tends to focus interest on what you call individualism; it tends to focus interest on concepts of arts and culture.

“So you have two phases. When you develop as a nation, you tend to be more regimented in your attitudes of mind. The production of wealth motivates unity. Consumption of wealth motivates differences or divisions. Remember that. The production of wealth brings about unity of the mind. Consumption of wealth produces—you may call it anarchy, you may call it the question of dividing your interests; and that is what is there already in Andhra. And therefore our Telangana friends need not be afraid because what has been developed can be no further developed, but what has not been developed can only be developed. Therefore our industrial development must take place and where can it take place other than in the Telangana area? As I said, men can migrate but rivers cannot, and so we will go to Secunderabad. There may be a little modern strifes because a few Telanganites will lose their jobs. That they will be swamped by us is meaningless in terms of future and in terms of history. My brother is settled in Madras and practically, I suppose my nephews and others are going to be Tamils in the

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

course of a couple of generations. My sons are going to settle in Secunderabad."

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—"In Poona."

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—"No. Not in Poona. Marumakkathayam does not apply although my wife is from Maharashtra. That may be one of the reasons why I am interested in the source of the Godavari. (Hear, hear!). So we will all migrate to Telangana. The base is there. It is ready-made. The whole population of Andhra, this 35 millions of the people can build a huge metropolis in Secunderabad. Telangana people are worried about that fact. But let me tell them one thing. There is no mobility of population in Telangana, in Secunderabad and Hyderabad. The population today is static. It has neither been increasing nor decreasing over the last 20 or 30 years. Such a phase is a phase of decline. A man, an individual, an organization, a nation which ceases to grow begins to decline. That the phase of one of being constant is neither here nor there as far as we are concerned. So, Hyderabad is not growing, but is at the moment stationary—stationary for various historical reasons. The State of Hyderabad has been broken up and has lost its administrative position. It has come into India as a sort of a move—which may have taken place previously into British India. It is a Part B State but in effect, it is administratively combined or joined to the rest of the federated India after a period of nearly 200 years, and in the whole process, Hyderabad today is going to be divided into three States; and so what happens to Hyderabad? Even before Hyderabad State has been divided, the town itself has ceased to grow. After it is divided, the answer is so obvious that only the blind would not judge it, the blind or the historic man or the unhistorical person. Therefore, if Hyderabad has to grow, it must have a hinterland. It has to have populational strength and lastly it must have capital for resources. Hyderabad is, today a backward area, just as Rayalaseema is a backward area."

[25th November 1955]

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—‘Was’ I accept Mr. Venkata Rao’s amendment. If a backward area has to be developed by virtue of industrialization, it can only be developed by two methods, external aid or internal motivation. External aid for a backward area would be the dole of the Central Government, like building a sugar factory with Central aid. Internal development would be the formation of capital in the State itself. And here it is that Andhras serve Hyderabad. It is not that we migrate alone to Hyderabad. But all the cumulative capital of all the landlords of Krishna, Guntur, West Godavari, East Godavari—I leave our Visakhapatnam and Srikakulam districts because we are not Circars in that sense—will also migrate when these gentlemen want to have factories or banking interests or whatever else you want in Telangana. Therefore two things happen. The external motivation of aid from the Government of India will increase, because we will be three parts of the whole. Three parts of the whole can obtain more aid in terms of external help than one part in three or two parts in three. After all, there is some such thing as populational justice in our development. Let us take the Second Five-Year Plan. If we separate from Telangana merely because we do not have a developed city, whether it is Visakhapatnam, Vijayavada, Guntur or Kurnool or others, we are not going to expect a better one there. For development can be envisaged only in areas where all the conditions of development are ripe. Suppose all the industries are put in Bengal, because there is Calcutta and all the coalfields, we are not going to accept it. If all the development is put in Madras City, because of the railhead, port and a metropolis there—we, Andhras have been shouting all along because of that very reason. If it is all in Bombay, are we not going to shout. Therefore the fact that Hyderabad would help the Hyderabad people to equalize Hyderabad City, if it is in Andhra, is a meaningless argument, as far as Hyderabad is concerned. Hyderabad city will not tilt the balance in their favour to obtain more aid from the Centre than Andhra. That will be an argument which you may use for personal hypnosis, if you want (Laughter). Therefore I would

STATES REORGANIZATION COMMISSION

25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

appeal to the Telangana leaders—here again, they are most, mostly Congressmen who listen to the Opposition (Interruption) Nobody bothers, as I said; that may have been in the past; I am not discussing it now. Mr. Ranga Reddi, or Mr. Chenna Reddi, or even Mr. Narasinga Rao the leader of the Telangana Congress Party—I would even say that to my friend, Mr. Madhava Singh. But I have no proof of that except some workers of the union are supposed to be staging a demonstration. I do not know if the president can control the workers so easily as it is understood to be the case. Possibly not. Anyway, all these Telangana friends, whoever they may be, let them not think, that by virtue of Hyderabad, they can easily tilt the scales in their favour, and obtain more aid. Because Hyderabad is there ready to take in industrial expansion, because it is ready to absorb industries it does not mean, it will affect Andhra. But one thing is definite. External aid is forthcoming whether it is Telangana or Andhra. But the internal sources of capital formation exists only in the Andhra, the Circars area. It is a historical fact that has to be realised. Capital formation has to take place only in Andhra, in the Circars, I mean the four districts I mentioned. Capital formation has to be canalised, and it will be canalised, we hope, efficiently by the capitalist Congressmen (Laughter). Otherwise it will be definitely canalised by the Socialist Party, that is going to rule India in a very short period of time. (Laughter). Therefore this capitalism will help Hyderabad; this inner capitalism will help Hyderabad. Let us then realise this argument also. Culture, history—these arguments do not appeal to the people. Sometimes nobody bothers about them except possibly those people who dive into a few history books and talk of the past and all that sort of thing. So to say, that Telugu language will live another three hundred years will be a meaningless jargon to many people who do not in any way think about such things. But economically, let us have a stricter, conscious and correct appraisal, and then alone all the people of Andhra and Telangana will realize what heritage lies before them. Visalandhra has a tremendous future. It has a united

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

future; it contains strength. Today we may be two people, Telangana and Andhra, and there may be a feeling that duality is something which is very bad; duality cannot last; why should there be a dual position; then you may quarrel and all that. But then I would close with only this: when we talk of success, power, benefits of the future and all those consciousness of acts of plenty—they all mean only one thing. Let us remember the symbol that we have in our minds. Hindus worship Sakthi. Sakthi has two forms. It is duality in a single body. Therefore, in that sense the power that develops always begins from duality and then emerges into a unit firm plane. So without expatiating on it, I would say to our Telangana friends mystically, 'let us fulfil our cultural heritage.' (Applause)

The Assembly rose for lunch to meet again at 2-30 p.m."

After lunch—2-30 p.m.

SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO :—" అధ్యక్షమహోదయా, మనసభానాయకులు అతి ప్రతిభావంతముగా—సంస్కృతితోగలిపి—విషయాలన్నీ సమగ్రంగా తెలుపుతూ ఈ resolution ను ప్రతిపాదించారు. ఆ తరువాత ఎక్కువగా మాట్లాడవలసి విషయాలు ఉంటాయని నేను అనుకోడంలేదు. సంతోషపూర్వకంగా ఈ resolution ను బలపరుస్తున్నాను. ప్రతిపక్షంనుంచి శ్రీ విజయనగరం రాజావారు అన్ని విషయాలుమీద సాలక్యంగా మాట్లాడారు. కాని తక్కువ చదువుకొన్న నాబోటివానికి అంతాపూర్తిగా అర్థం కాలేదని మాత్రం మనవిచేస్తున్నాను. మొదట్లోనే సభానాయకులు చెప్పినట్లు States Reorganization Commission వారు argument అంతా విశాలాంధ్రకు అనుకూలంగా ఇచ్చి జడ్జిమెంటుమాత్రం వ్యతిరేకంగా ఇచ్చినట్లు స్ఫురించింది. రాజాగారు argument అంతా అటుగా ఇటుగాఉంటూ చివరకు జడ్జిమెంటు తప్పకుండా విశాలాంధ్రకాలని ఇచ్చారనిపించింది. వీదో mathematics, geography, history, economics, political administrative economics చివరకు అధ్యాత్మికంగాకూడా శలవిచ్చారు. వారి ఒక్క రిమార్కు మాత్రం అనుకూలంగా కనిపించలేదు. 'సభ చాల పలచగా ఉన్నది. ఈవిధంగానేపైనకూడా విశాలాంధ్రగూర్చి అభిప్రాయంఉన్నదని అనుకుంటారేమో' నని అన్నారు. ఇది వికగ్రీవమైన విషయం కాబట్టి సభ పలచగా వున్నా చిక్కగావున్న బాధలేదు. ఇదేమంత పటుపదాంగమైన విషయంకాదు. పటుపదాంగమైన విషయాలువున్నప్పుడు సభ ఎంత నిండుగావున్నదో రాజాగారికే తెలుసు. ఇందులో భిన్నాభిప్రాయానికి తా వేమీలేదు. ముక్ఖోటి అంధ్రులకు

25th November 1955]

[SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO]

విశాలాంధ్ర కావాలనే విషయమై భేదాభిప్రాయంలేదు. కనుక సభ నిండుగా అందరూకుర్చీలు అలంకరించినా, అలంకరించకపోయినామొత్తంమీద అందరి అభిప్రాయంఒకటే. ఇది దశదిశలా అన్నిపార్టీలువారుచెప్పారు. రాజావారి పార్టీ వారూ చెప్పారు. కనుక ఈ విషయములో ఏమీ అనుమానించనక్కరలేదు. ఏవిధమైన controversy ఈ resolution విషయములో కాని, అసలు సమస్య విషయములో కాని ప్రజానీకానికి వారి ప్రతినిధులకు లేదని వేసు నమ్ముచున్నాను. విశాలాంధ్ర కావాలని ఈ resolution చెపుతున్నది. ఈ విషయంలో resolution చాలా exhaustive గా ఉన్నది. రాయచూర్ గుల్బర్గాలలోని తెలుగు ప్రాంతాలనుకూడా విశాలాంధ్రలో కలపాలి అని నా అభిప్రాయం. అప్పుడే పూర్తి తెలుగు రాష్ట్రం అవుతుంది. States Reorganization Commission వారు హైదరాబాదును గురించి చర్చించి నవ్వుడు 359 వ పేరాలో రాయచూర్ గుల్బర్గాలలోని తెలుగు ప్రాంతాలు అటు వైపు చేర్చడానికి అవకాశం కల్పించారు. ఇవి తెలుగు ప్రాంతాలు ; చాలా పూర్వంనుంచి మంచి గౌరవం పేరుప్రతిష్ఠలు తెచ్చుకొన్న ప్రదేశాలు తెలుగు సంస్కృతికి, భాషకు ఎంతో ప్రాధాన్యతయిచ్చిన ప్రదేశాలు. ఈ ప్రాంతాలు కూడా ఛేరి విశాలాంధ్ర ఏర్పడాలి. పూర్వం రాజులు యుద్ధాలుచేసి గెలిచి రాష్ట్రాలను రాజ్యాలను ఏర్పరచుకున్నారు. ఈ నాడు ప్రభుత్వాలు ప్రజా ప్రభుత్వాలు, ప్రజలు శాంతిమార్గాల్లో దేశాన్ని విభజించుకుని రాష్ట్రాలను రాజ్యపాలనకు అనుకూలంగా వుండేవిధంగా చేసుకోవలసిన సమయం ఇది. అదే గాంధీ సిద్ధాంతం. ఇది గాంధీ యుగం. మనకు అనువుగా రాష్ట్రాలను విభజించుకుని సమస్యలను పరిష్కరించుకోడానికి స్వరాజ్యము వచ్చిన కొద్ది కాలములోనే కమిషనును ఏర్పాటుచేసి వారి తీర్పును మనముందు పెట్టారు. ప్రజాప్రతినిధులమైన మనం దీనిని పరిశీలించి ప్రజలకు అనువైన విధము గా పరిపాలన జరగడానికి వీలుగా రాష్ట్రాలను ఏర్పాటు చేయడానికి నిర్ణయాలు చేస్తే అదే ప్రజాభిప్రాయమవుతుంది. దీనికి అనువుగా కేంద్రంలో శాసనాన్ని చేసి, అతిత్వరలో మనకు రాష్ట్రాన్ని ఏర్పరుస్తారు అని, అన్ని రాష్ట్రాలతోపాటే విశాలాంధ్ర ఆవతరిస్తుందని మనము ఆశించవలసి వున్నది. తెలుగు వారందరమూ కలిసివుండి కలో, గంజో త్రాగితే, అందులో గొప్ప వున్నదని నమ్మే వారిలో నేను ఒకణ్ణు. తెలుగువారంతా ఒకే పెద్దరాష్ట్రంలో వుంటే వారికి భారతదేశంలో విలువ హెచ్చుగా వుంటుంది. విశాలాంధ్రం భారతదేశములోని పెద్దరాష్ట్రాలలో ఒకట అవుతుంది. మన దేశములో బహుశా వుత్తర ప్రదేశ్ తరువాత జనాభాను బట్టిచూచినా, వైశాల్యాన్ని బట్టి చూచినా విశాలాంధ్ర చాలా పెద్దదిగా వుంటుంది. ఇందులో ఖనిజ సంపత్తి విశేషముగా వున్నది. Agricultural గా, పారిశ్రామికముగా, వాణిజ్యాలలోను అభివృద్ధి చేసుకోడానికి అనువులు అనేకం వున్నాయి. ముడి పదార్థాలు హెచ్చుగా పండించడానికి అవకాశాలున్నాయి. పెద రాష్ట్రంగా ఏర్పడి ఏకగ్రీవమైన నాయ

[25th November 1955]

[SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO]

కత్వంక్రింద నడిపించిన విశాలాంధ్రకు హిందూదేశంలోనే కాకుండా ప్రపంచంలోనే పేరు ప్రతిష్టలు పెరగడానికి అవకాశాలున్నాయి. ఇటువంటి అవకాశం సంపాదించడానికి ఆంధ్రులు అంతా ఏకమై విశాలాంధ్ర యేర్పాటు చేసుకుంటే అసంతికాలంలో గౌరవం, పేరు ప్రతిష్టలు పెరగడానికి అవకాశం ఉన్నప్పుడు ఈ విషయంలో భిన్నాభిప్రాయం ఉండడానికి వీలులేదు. తెలంగాణాలో కొంతమందికి అనుమానం ఉన్నదని, దానివల్ల కొంత అడ్డు తగులుతుందని మనకు కొన్ని సందేహాలు కలుగుతున్నాయి. అయితే చరిత్రను కొంచెం వెనుకకు త్రిప్పిచూస్తే ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడక పూర్వము ఆంధ్రలోకూడా కొంతమందికి అనుమానాలు లేకపోలేదు. ఆంధ్రరాష్ట్రము వస్తే తెలుగు దేశానికి లాభం ఉంటుందా అనే అనుమానం కొంతమందికి లేకపోలేదు. రెండు సంవత్సరాలు అయిన తరువాత ఇప్పుడు ఎవరికి ఎట్టి అనుమానాలూ లేవు. అన్ని ప్రదేశాలూ చక్కగా అభివృద్ధి అవుతున్నాయి. ఆంధ్రరాష్ట్రం రావడంవల్ల చాలా మంచి జరిగింది. ముందుకు పోవడానికి ఆంధ్రులకు అవకాశాలు హెచ్చుగా ఉన్నాయి అని అందరికీ తెలుసును. ఈ అనుభవాన్నిబట్టి అయినా తెలంగాణావారు ఎట్టి అనుమానాలు లేకుండా అక్కడ ప్రజలకు ఉండే freedom పొతుందనే అనుమానం లేకుండా— గత చరిత్రనుబట్టి అయినా విశాలాంధ్రకు అంగీకరించాలని కోరుతున్నాను. విశాలాంధ్ర వచ్చినతరువాత అభివృద్ధికని ప్రాంతాలు బాగా అభివృద్ధి కావడానికి వీలు ఉంటుంది. Develop అయిన వారు ప్రాంతాలవారి సంపదను ఉపయోగించి ఈ areas అన్నింటిని Develop చేయడానికి వీలుఉంటుంది. విజయనగరం రాజావారు చెప్పినట్లు, సర్కారు జిల్లాలు నాలుగింటిలో ఉన్న సంపత్తి ఇదివరకే ఒక stage reach అయినది కనుక అక్కడ ఇంక ఎక్కువ development ఉండదనే అనుమానం నాకులేదు. ఆ సంపత్తిని backward areas ను develop చేయడానికి ఉపయోగించే వీలున్నది. అన్ని ప్రదేశాలను ఒకే మాదిరిగా అభివృద్ధి చేసుకోవటానికి వీలుఉన్నది. ప్రతి జిల్లాలోను అటువంటి backward areas వున్నవి. అవికూడా సమానంగా develop కావాల్సివుంది. అయితే ఎంత త్వరలో విశాలాంధ్ర యేర్పడితే అంత లాభం అన్ని ప్రాంతాలకు సమానంగా వుంటుంది. మనం ఏకగ్రీవముగా ఆంధ్ర రాష్ట్రములో ఉన్న పదకోండు జిల్లాల వారము విశాఖప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చు తున్నాం. అదే విధంగా తెలంగాణా జిల్లాలవారుకూడా యిదివరకు ఎటువంటి అభిప్రాయాలున్నప్పటికీ యదార్థ సీతినీ గమనించి మనతోకలిసివచ్చి ఏకగ్రీవముగా విశాలాంధ్ర ఏర్పరచుకోవటంపై దానిలాభాన్ని త్వరలోనే పొందడానికి అవకాశము వుంటుందని మనవి చేస్తున్నాను. బళ్లారి ప్రాంతము మనలో కలవడంవల్ల ఎంతో లాభము కలుగుతుంది. నిజంగా ఆంధ్రరాష్ట్రం అంతకీకూడా ఆ ప్రదేశము విడిపోయివుంటే చాలా ముప్పు తెచ్చివుండి వుండేది. ఇదివరకువలె బళ్లారి ఆటేవుంటే రాయలసీమ జిల్లాలకు ముఖ్యముగా development

25th November 1955]

[SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO]

భద్ర పాజెక్టులోని నీరు విద్యుచ్ఛక్తి సరిగా వుపయోగం కావడానికి అవకాశం వుండదు. కోలారు, మద్రాసు రాష్ట్రంలో వున్నట్టి సరిహద్దు తెలుగు గ్రామాలు, ఒరిస్సాలోని తెలుగు ప్రాంతాలూ, తెలుగుపట్టణాలూ, మధ్య ప్రదేశ్ లో వున్నట్టి బస్తరు వగైరాలు అన్నీకూడా తెలుగు రాష్ట్రంలో చేరాల్సిన అవసరం వున్నది. అందరూ కూడా యీ resolution ను ఏకగ్రీవంగా ఆమోదిస్తారని ఆ ప్రకారంగా కేంద్ర ప్రభుత్వంవారుకూడా తప్పకుండా పరిశీలించి అనుకూలం చేస్తారని నేను సమ్మతించాను. దీనికై కృషి ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో ఏ కోస్తానకూడా తక్కువగాలేదు. ముఖ్యంగా ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు చాలా కృషి సలుపుతున్నారు విశాలాంధ్ర రావడానికి. మన ముఖ్యమంత్రిగారు కూడా ఎంతో కృషిచేస్తున్నారు. ఈ resolution ను ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించడంవల్ల తప్పకుండా యీ కృషికి బలం ఏర్పడుతుంది. శ్రీ కాలేశ్వరరావుగారు విశాలాంధ్రకు అధ్యక్షులు, విశాలాంధ్ర సమస్యకు అధ్యక్షులు.”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:—“ఆపార్టీకండి”

SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO:—“అదే తెండి. ఆపార్టీకి అధ్యక్షులు, చాలాకృషిచేసి వున్నారు, వారు కనిన కలలన్నీ నిజం అవుతున్న రోజులు వచ్చాయి. ఈ విషయములో అన్ని పార్టీలవారము ఏకీభవించి వున్నాం. తెలంగాణాలో కూడా చాలావరకు ఏకగ్రీవమైన opinion వున్నది. కనుక రాబోయే ఔన్నత్యాన్నాహించి తప్పకుండా అన్ని పార్టీలవారు దేశానికి, ఆంధ్ర ప్రజానీకానికి ముందు తరాల వారికి లాభం చేసిన వారవుతారని ఆశిస్తున్నాను. అందుచేత త్వరలోనే తెలంగాణావారి సహకారంతో అన్ని రాష్ట్రాలతోపాటు విశాలాంధ్ర అవతరించి ఆంధ్ర ప్రజానీకానికి మన దేశంలోనే కాకుండా ప్రపంచంలోనే ముఖ్యస్థానం వచ్చి గౌరవ ప్రతిష్ఠలు పెరుగుతాయని ఆశిస్తూ, ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రతిపాదించిన యీ resolution ను నేను బలపరుస్తున్నానని మనవి చేస్తున్నాను.”

SRI P. NARASIMHAPPA RAO:—“అధ్యక్ష! ఈ resolution ను నేను బలపరుస్తున్నాను. మన ముఖ్యమంత్రిగారు చాలా క్లుప్తంగా చక్కగా అన్ని విషయాలు మనకు తెలియజేశారు. మా జిల్లా ఒరిస్సా border లో వున్నది కాబట్టి దానినిగురించి కొంత మట్టుకు నేను చెప్పదలచు కున్నాను. ఇదివరకు Simon Commission వచ్చి నప్పుడు కాంగ్రెసువారు దానిని బహిష్కరించి పూర్తిగా avoid చేశారు ఆ రోజులలో నుంచి ఒరియా వాళ్లకి చాలా పట్టుదల యిప్పటికీ కూడా వాళ్ళు పట్టించే పట్టుగాని రెండో మాటలేదు; ఒరియా పట్టు వద్దీపట్టు అంటారు. మా జిల్లాలో ఇప్పటికీ వారు పట్టు విడచి పెట్టలేదు. ఆంధ్రులను

[25th November 1955]

[SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO]

కత్వంక్రింద నడిపించిన విశాలాంధ్రకు హిందూదేశంలోనే కాకుండా ప్రపంచంలోనే పేరు ప్రతిష్టలు పెరగడానికి అవకాశాలున్నాయి. ఇటువంటి అవకాశం సంపాదించడానికి ఆంధ్రులు అంతా ఏకమై విశాలాంధ్ర యేర్పాటు చేసుకుంటే అనతికాలంలో గౌరవం, పేరు ప్రతిష్టలు పెరగడానికి అవకాశం ఉన్నప్పుడు ఈ విషయంలో భిన్నాభిప్రాయం ఉండడానికి వీలులేదు. తెలంగాణలో కొంతమందికి అనుమానం ఉన్నదని, దానివల్ల కొంత అడ్డు తగులుతుందని మనకు కొన్ని సందేహాలు కలుగుతున్నాయి. అయితే చరిత్రను కొంచెం వెనుకకు త్రిప్పిచూస్తే ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడక పూర్వము ఆంధ్రలోకూడా కొంతమందికి అనుమానాలు లేకపోలేదు. ఆంధ్రరాష్ట్రము వస్తే తెలుగు దేశానికి లాభం ఉంటుందా అనే అనుమానం కొంతమందికి లేకపోలేదు. రెండు సంవత్సరాలు అయిన తరువాత ఇప్పుడు ఎవరికీ ఎట్టి అనుమానాలూ లేవు. అన్ని ప్రదేశాలూ చక్కగా అభివృద్ధి అవుతున్నాయి. ఆంధ్రరాష్ట్రం రావడంవల్ల చాలా మంచి జరిగింది. ముందుకు పోవడానికి ఆంధ్రులకు అవకాశాలు హెచ్చుగా ఉన్నాయి అని అందరికీ తెలుసును. ఈ అనుభవాన్నిబట్టి అయినా తెలంగాణవారు ఎట్టి అనుమానాలు లేకుండా అక్కడ ప్రజలకు ఉండే freedom పొతుందనే అనుమానము లేకుండా— గత చరిత్రనుబట్టి అయినా విశాలాంధ్రకు అంగీకరించాలని కోరుతున్నాను. విశాలాంధ్ర పచ్చినతరువాత అభివృద్ధికాని ప్రాంతాలు బాగా అభివృద్ధి కావడానికి వీలు ఉంటుంది. Develop అయిన వారు ప్రాంతాలవారి సంపదను ఉపయోగించి ఈ areas అన్నింటిని Develop చేయడానికి వీలుఉంటుంది. విజయనగరం రాజావారు చెప్పినట్లు, సర్కారు జిల్లాలు నాలుగింటిలో ఉన్న సంపత్తి ఇదివరకే ఒక stage reach అయినదీ కనుక అక్కడ ఇంక ఎక్కువ development ఉండదనే అనుమానం నాకులేదు. ఆ సంపత్తిని backward areas ను develop చేయడానికి ఉపయోగించే వీలున్నది. అన్ని ప్రదేశాలను ఒకే మాదిరిగా అభివృద్ధి చేసుకోవటానికి వీలుఉన్నది. ప్రతి జిల్లాలోను అటువంటి backward areas వున్నవి. అవికూడా సమానంగా develop కావాల్సివుంది. అయితే ఎంత త్వరలో విశాలాంధ్ర యేర్పడితే అంత లాభం అన్ని ప్రాంతాలకు సమానంగా వుంటుంది. మనం ఏకగ్రీవముగా ఆంధ్ర రాష్ట్రములో ఉన్న పదకొండు జిల్లాల వారము ఏకాభిప్రాయాన్ని వెలిబుచ్చు తున్నాం. అదే విధంగా తెలంగాణా జిల్లాలవారుకూడా యిదివరకు ఎటువంటి అభిప్రాయాలున్నప్పటికీ యదార్థస్థితిని గమనించి మనతోకలిసివచ్చి ఏకగ్రీవముగా విశాలాంధ్ర ఏర్పరచారంటే దానిలాభాన్ని త్వరలోనే పొందడానికి అవకాశము వుంటుందని మనవి చేస్తున్నాను. బళ్లారి ప్రాంతము మనలో కలవడంవల్ల ఎంతో లాభము కలుగుతుంది. నిజంగా ఆంధ్రరాష్ట్రం అంతకీకూడా ఆ ప్రదేశము విడిపోయివుంటే చాలా ముప్పు తెచ్చివుండి వుండేది. ఇదివరకువలె బళ్లారి అటేవుంటే రాయలసీమ జిల్లాలకు ముఖ్యముగా development చాలా కుంటుపడి వుండేది. బళ్లారి ప్రాంతాలు మనలో లేకపోతే శూంగ

25th November 1955]

[SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO]

భద్ర పాజెక్టులోని నీరు విద్యుచ్ఛక్తి సరిగా వుపయోగం కావడానికి అవకాశం వుండదు. కోలారు, మద్రాసు రాష్ట్రంలో వున్నట్టి సరిహద్దు తెలుగు గ్రామాలు, ఒరిస్సాలోని తెలుగు ప్రాంతాలూ, తెలుగుపట్టణాలూ, మద్య ప్రదేశ్ లో వున్నట్టి బస్తరు పగైరాలు అన్నీకూడా తెలుగు రాష్ట్రంలో చేరాల్సిన అవసరం వున్నది. అందరూ కూడా యీ resolution ను ఏకగ్రీవంగా ఆమోదిస్తారని ఆ ప్రకారంగా కేంద్ర ప్రభుత్వంవారుకూడా తప్పకుండా పరిశీలించి అనుకూలం చేస్తారని నేను సమ్మతించాను. దీనికై కృషి ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో ఏ కోస్తానకూడా తక్కువగాలేదు. ముఖ్యంగా ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు అధ్యక్షులు చాలా కృషి సలుపుతున్నారు విశాలాంధ్ర రావడానికి. మన ముఖ్యమంత్రిగారు కూడా ఎంతో కృషిచేస్తున్నారు. ఈ resolution ను ఏకగ్రీవంగా ఆమోదించడంవల్ల తప్పకుండా యీ కృషికి బలం ఏర్పడుతుంది. శ్రీ కాళేశ్వరరావుగారు విశాలాంధ్రకు అధ్యక్షులు, విశాలాంధ్ర సమస్యకు అధ్యక్షులు..”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:—“అపార్థికండి”

SRI S. B. P. PATTABHIRAMA RAO:— “అదే లెండి. అపార్థికే అధ్యక్షులు, చాలాకృషిచేసి వున్నారు, వారు కనిస కలలన్నీ నిజం అవుతున్న రోజులు వచ్చాయి. ఈ విషయములో అన్ని పార్టీలవారము ఏకీభవించి వున్నాం. తెలంగాణాలో కూడా చాలావరకు ఏకగ్రీవమైన opinion వున్నది. కనుక రాబోయే ఔన్నత్యాన్నూహించి తప్పకుండా అన్ని పార్టీలవారు దేశానికి, ఆంధ్ర ప్రజానీకానికి ముందు తరాల వారికి లాభం చేసిన వారపుతారని ఆశిస్తున్నాను. అందుచేత త్వరలోనే తెలంగాణావారి సహకారంతో అన్ని రాష్ట్రాలతోపాటు విశాలాంధ్ర అవతరించి ఆంధ్ర ప్రజానీకానికి మన దేశంలోనే కాకుండా ప్రపంచంలోనే ముఖ్యస్థానం వచ్చి గౌరవ ప్రతిష్టలు పెరుగుతాయని ఆశిస్తూ, ముఖ్యమంత్రిగారు ప్రతిపాదించిన యీ resolution ను నేను బలపరుస్తున్నానని మనవి చేస్తున్నాను.”

SRI P. NARASIMHAPPA RAO:—“అధ్యక్షా! ఈ resolution ను నేను బలపరుస్తున్నాను. మన ముఖ్యమంత్రిగారు చాలా క్లుప్తంగా చక్కగా అన్ని విషయాలు మనకు తెలియజేశారు. మా జిల్లా ఒరిస్సా border లో వున్నది కాబట్టి దానినిగురించి కొంత మట్టుకు నేను చెప్పదలచు కున్నాను. ఇదివరకు Simmon Commission వచ్చి నపుడు కాంగ్రెసువారు దానిని బహిష్కరించి పూర్తిగా avoid చేశారు ఆ రోజులలో నుంచీ ఒరిస్సా వాళ్ళకి చాలా పట్టుదల యిప్పటికీ కూడా వాళ్ళు పట్టందే పట్టుగాని రెండో మాటలేదు; ఒరిస్సా పట్టు పట్టిపట్టు అంటారు. మా జిల్లాలో ఇప్పటికీ వారు పట్టు విడచి పెట్టలేదు. ఆంధ్రులను నానా విధంగా చూచుకున్నారని మనవి చేస్తున్నాను. రెండోది యిప్పుడు

[SRI P. NARASIMHAPPA RAO] [25th November 1955]

బరంపురంలో మొత్తం 67,900 మంది ఆంధ్రులు 23,104 మంది ఒరియా వాళ్లు ఉన్నారు. ఆంధ్రులు పూడుపంతులకు పైగా వున్నారు. అలా వున్నప్పటికీ ఆ గవర్నమెంటు కుమ్మక్కచెత పైకి ఏమీ తెలియనట్లు నటించి బనాభాలెక్కలలో అయితేనేం, 1956 విభజన చెసినప్పటి లెక్కలలో నయితేనేం ఆంధ్రులను అన్యాయంచేసి వారిని తక్కువ సంఖ్యగా చూపించి ఒరియా వాళ్ళని ఎక్కువసంఖ్యగా చూపించారు. భత్రపురంలో ఆంధ్రులు 16,770 మంది, ఒరియాలు 10,860 మంది ఉన్నారు. పర్లాకి మిడిలో 23,900 చిత్తర మనవాళ్ళున్నారు. వాళ్ళు 3,100 చిత్తర వున్నారు లెక్కలలో మన తెలుగువాళ్ళని వెనక్కు నెట్టివేసి తెలుగుమాట్లాడేవారినికూడా ఒరియా మాట్లాడాలని నిర్బంధం చేశారు. మన ఉద్యోగస్తులు అక్కడికి వెళ్ళినా ఒరియా మాట్లాడితేనేగాని ఒప్పుకోరు. కొరాపుట్టి జిల్లాలో మొత్తం 1,087,090 మంది వుంటే అందులో ఆంధ్రులు 7,50,000 మంది వున్నారు. 2,22,053 మంది ఒరియా లున్నారు. కొరాపుట్టిలోకూడా ఆంధ్రులకు అన్యాయం జరిగింది. దీనిగురించి రేపు ఢిల్లీ వెళ్ళినప్పుడు ముఖ్య మంత్రిగారు ఒరిస్సా రాష్ట్రములో యింత తేడావున్నది అని లెక్కలు చూపించి ఆంధ్రులకు జరిగే అన్యాయం తప్పస్తారని మనవిచేస్తున్నాను. మైసూరుప్రాంతంవున్నది, బళ్ళారిని ఆంధ్రలో కలిపినందుకు సంతోషం. లక్కడ కర్నాటకులు 4 లక్షలమంది వున్నారు. మైసూరు ముఖ్యమంత్రి ఈమధ్యన ఒక statement యిచ్చారు. బళ్ళారి కర్నాటకంలో కలవకపోతే చాలామంది అందోళన చేస్తారని statement యిచ్చారు. అలా అయితే మైసూరులో మనవాళ్ళు 20 లక్షలమంది వున్నారు. వాళ్ళ గతి ఏమికాను; నాలుగు లక్షలమంది కర్నాటకే వారి Chief Minister ను statement యిస్తే మన ముఖ్యమంత్రిగారు ఊరుకోవడం బాగులేదు. దీనిని గురించి పట్టు పట్టాలని మనవి చేస్తున్నాను. హైదరాబాదువిషయం చెప్పినా చెప్పకపోయినా పస్తుంది. వారికి కొరికలుండవచ్చు, కొరినా కొరికపోయినా పూరికినే కూర్చుంటే పస్తుందని జపం చేస్తున్నారు. మాసైడు తెలుగులో 'కొంగజపం' అంటారు. చేపవచ్చే వరకు అలోచిస్తూ వుంటుంది. దగ్గర కొచ్చేసరికి ఒకసారి నొక్కేస్తుంది. High Command చెప్పిన ప్రకారం ఒప్పుకోకతిరదు, ఒప్పుకుంటారు, ఈ resolution ను నేను పూర్తిగా బలపరుస్తూ యింతటితో వీరమిస్తున్నాను."

SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA:—“అధ్యక్షా! మనం ఆంధ్రులం, భారతదేశం ప్రజాస్వామిక పాలన కోరినప్పుడు సామాన్య మానవుడు తనభాషలో పరిపాలన జరిగినప్పుడు నిజమైన ప్రజాస్వామిక మవుతుందని ఆశించాడు. ఆ ఆశయంతోనే మొట్టమొదట విదేశ ప్రభుత్వంతో పోరాడం సాగించారు. బెంగాలులోని ప్రజలంతా, అంతేకాదు గోపాలరెడ్డిగారు శలవిచ్చినట్లు లార్డు కర్జుణ బెంగాలును విభజన చేయడంతోటి భారత ప్రజా నీకం అనే సింహం నిద్ర మేలుకొంది. అనాటినుండి ఇప్పుడూ అది కలదు.”

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

చరిత్ర పరిణామం గురిస్తే ఒకేభాషాప్రాంతమయిన ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఏర్పడడం లో ప్రధానంగా ఈ ఆశయం అమలు జరుగుతున్నదని బోధపడుచున్నది. మొట్ట మొదట తెలుగు రాష్ట్రం కావాలని చెప్పి ఆలోచించినపుడు కొద్ది మంది యువకులే ఆలోచించారు. అది నిజముగా అనాడు ఒక మాత్రంగా కూడా ఊహలో మాత్రమే వున్నది. దానిని సాధించ గలిగినటువంటి స్థితి భారతదేశంలో ఈ నాటికి వస్తున్నందుకు చాల సంతోషం. స్వాతంత్ర్యపోరాటంతోపాటు ఆయా ప్రాంతాలవారు తమ భాషద్వారా పరిపాలన జరపాలని వారి వారి భాషాభివృద్ధికి ప్రారంభించిన విధానం మీదనే మొదట పోరాటం సాగింది. దానిఫలితము ఆంధ్రోద్యమం. అది బెంగాలులో విభజనకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన పుద్యమం, బీహారు మొత్తం ఐక్యంగా వుండాలనే పుద్యమం. అదే విధంగా ఒరిస్సా పుద్యమముమొదలైనవి నడిచాయి.

“తెలంగాణలోకూడా భాషా విషయకంగా జరిగిన ఉద్యమము చివరకు మాతృభాషలో పరిపాలన జరుగవలెననే ఉద్యమము అయింది, అదే ఆంధ్ర ఉద్యమము అయినది, తరువాత అదే రాజకీయ ఉద్యమముగా పరిణామించింది ప్రధాన ఉద్యమం అయింది, కాంగ్రెసు ఉద్యమము అయినది, సంస్థాన వ్యతిరేక ఉద్యమముగా పరిణామం చెంది, నేడు విశాలాంధ్రోద్యమం అయింది. భారత దేశంలోని రాష్ట్ర నిర్మాణం గురించి సైమను కమిషను తన నివేదికలో యీ విధంగా వివరించారు.

“ఇంగ్లీషువారు తమ అనుకూలం ప్రకారము ఏర్పాటు చేసికొనిన ప్రాంతాలు మాత్రమే భారతదేశములోని రాష్ట్రాలు. ఈ రాష్ట్రాల సరిహద్దులు ఒక నిర్ణీత విధానము ప్రకారముగాక, ఇంగ్లీషువారి ఆక్రమణ ఫలితముగా ఏర్పడినవి. ఈ రాష్ట్రాలలో ఏ ఒక్కటగాని ఒక సమాఖ్యతో స్వయం పరిపాలక రాష్ట్రముగా మనగలిగినట్లు ఒక వద్దతి ప్రకారము ఏర్పాటు చేయబడి యుండలేదు’ అని ఖచ్చితముగా చెప్పారు.

“సర్దారు వటేలు 1946 వ సం॥ జనవరిలో కర్నాటక భాషాప్రాంతం గురించి ముచ్చటస్తూ ఐక్య కర్నాటక పరిషత్తు మహాసభ ప్రారంభిస్తూ

“If India is to achieve rapid progress, linguistic areas must be reorganized into provincial units” అని అన్నారు.

“ఆంధ్ర భాషోద్యమము, రాష్ట్రము కావలెననే కోరికతో ప్రారంభించబడి జాతీయ ఉద్యమముగా మారింది. 1920 లో ప్రధానముగా కాంగ్రెసు భారతదేశంలో స్వాతంత్ర్య పథమున ప్రజాఉద్యమము నడపడానికి నిర్ణయించినపుడు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు దేశములో ఏర్పాటు చేసుకొనాలని నిర్ణయించడంతోనే ఉత్సాహం కలిగించింది. ఇంగ్లీషు వారి

[SRI P. NARASIMHAPPA RAO] [25th November 1955]

బరంపురంలో మొత్తం 67,900 మంది ఆంధ్రులు 23,104 మంది ఒరియా వాళ్లు ఉన్నారు. ఆంధ్రులు మూడుపంతులకు పైగా వున్నారు. అలా వున్నప్పటికీ ఆ గవర్నమెంటు కుమ్మక్కచేత పైకి ఏమీ తెలియనట్లు నటించి బనారాజ్ లో అయితేనేం. 1936 విభజన చేసినప్పటి లెక్కలలో నయితేనేం ఆంధ్రులను అన్యాయంచేసి వారిని తక్కువ సంఖ్యగా చూపించి ఒరియా వాళ్ళని ఎక్కువసంఖ్యగా చూపించారు. ఛత్రపురంలో ఆంధ్రులు 16,770 మంది, ఒరియాలు 10,860 మంది ఉన్నారు. పర్లాకి మిడిలో 23,900 చిల్లర మనవాళ్ళున్నారు. వాళ్ళు 3,100 చిల్లర వున్నారు లెక్కలలో మన తెలుగువాళ్ళని వెనక్కు నెట్టివేసి తెలుగుమాట్లాడేవారినికూడా ఒరియా మాట్లాడాలని నిర్బంధం చేశారు. మన ఉద్యోగస్తులు అక్కడికి వెళ్ళినా ఒరియా మాట్లాడితేనేగాని ఒప్పుకోరు. కోరాపుట్టి జిల్లాలో మొత్తం 1,087,090 మంది వుంటే అందులో ఆంధ్రులు 7,50,000 మంది వున్నారు. 2,22,053 మంది ఒరియా లున్నారు. కోరాపుట్టిలోకూడా ఆంధ్రులకు అన్యాయం జరిగింది. దీనిగురించి రేపు థిల్లీ వెళ్ళినపుడు ముఖ్య మంత్రిగారు ఒరిస్సా రాష్ట్రములో యింత తేడావున్నది అని లెక్కలు చూపించి ఆంధ్రులకుజరిగే అన్యాయం తప్పస్తారని మనవిచేస్తున్నాను. మైసూరుప్రాంతంవున్నది, బళ్ళారిని ఆంధ్రలో కలిపినందుకు సంతోషం. అక్కడ కర్నాటకులు 4 లక్షలమంది వున్నారు. మైసూరు ముఖ్యమంత్రి ఈమధ్యన ఒక statement యిచ్చారు. బళ్ళారి కర్నాటకంలో కలవకపోతే చాలామంది అందోళన చేస్తారని statement యిచ్చారు. అలా అయితే మైసూరులో మనవాళ్ళు 20 లక్షలమంది వున్నారు. వాళ్ళ గతి ఏమికాను; నాలుగు లక్షలమంది కర్నాటకానికి వారి Chief Minister గారు statement యిస్తే మన ముఖ్య మంత్రిగారు ఊరుకోవడం బాగులేదు. దీనిని గురించి పట్టు పట్టాలని మనవి చేస్తున్నాను. హైదరాబాదువిషయం చెప్పినా చెప్పకపోయినా వస్తుంది. వారికి కోరికలుండవచ్చు, కోరినా కోరికపోయినా వూరికినే కూర్చుంటే వస్తుందని జపం చేస్తున్నారు. మానెడు తెలుగులో 'కొంగజపం' అంటారు. చేపవచ్చే వరకు అలోచిస్తూ వుంటుంది. దగ్గర కొచ్చేసరికి ఒకేసారి నొక్కేస్తుంది. High Command చెప్పిన ప్రకారం ఒప్పుకోకతీరదు, ఒప్పుకుంటారు, ఈ resolution ను నేను పూర్తిగా బలపరుస్తూ యింతటితో వీరమిస్తున్నాను."

SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA:—“అధ్యక్ష!

మనం ఆంధ్రులం, భారతదేశం ప్రజాస్వామిక పాలన కోరినపుడు సామాన్య మానవుడు తనభాషలో పరిపాలన జరిగినపుడు నిజమైన ప్రజాస్వామిక మవుతుందని అశించాడు. ఆ ఆశయంతోటే మొట్టమొదట విదేశ ప్రభుత్వంతో పోరాడం సాగించారు. బెంగాలులోని ప్రజలంతా, అంతేకాదు గోపాలరెడ్డిగారు శలవిచ్చినట్లు లార్డు కర్జన్ బెంగాలును విభజన చేయడంతోటి భారత ప్రజానీకం అనే సింహం నిద్ర మేలుకొంది. అనాటినుంచి నేటివరకు జరిగిన

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

చరిత్ర పరిణామం గురిస్తే ఒకేభాషాప్రాంతమయిన ఆంధ్ర రాష్ట్రం ఏర్పడడం లో ప్రధానంగా ఈ ఆశయం అమలు జరుగుతున్నదని బోధపడుచున్నది. మొట్ట మొదట తెలుగు రాష్ట్రం కావాలని చెప్పి ఆలోచించినపుడు కొద్ది మంది యువకులే ఆలోచించారు. అది నిజముగా అనాడు ఒక సూత్రంగా కూడా ఊహలో మాత్రమే వున్నది. దానిని సాధించ గలిగినటువంటి సీతి భారతదేశంలో ఈ నాటికి వస్తున్నందుకు చాల సంతోషం. స్వాతంత్ర్యపోరాటంతోపాటు ఆయా ప్రాంతాలవారు తమ భాషద్వారా పరిపాలన జరపాలని వారి వారి భాషాభివృద్ధికి ప్రారంభించిన విధానం మీదనే మొదట పోరాటం సాగింది. దానిఫలితము ఆంధ్రోద్యమం. అది బెంగాలులో విభజనకు వ్యతిరేకంగా జరిగిన వుద్యమం, బీహారు మొత్తం ఐక్యంగా వుండాలనే వుద్యమం. అదే విధంగా ఒరిస్సా వుద్యమముమొదలైనవి నడిచాయి.

“తెలంగాణాలోకూడా భాషా విషయకంగా జరిగిన ఉద్యమము చివరకు మాతృభాషలో పరిపాలన జరుగవలెననే ఉద్యమము అయింది, అదే ఆంధ్ర ఉద్యమము అయినది, తరువాత అదే రాజకీయ ఉద్యమముగా పరిణామించింది ప్రధాన ఉద్యమం అయింది, కాంగ్రెసు ఉద్యమము అయినది, సంస్థాన వ్యతిరేక ఉద్యమముగా పరిణామం చెంది, నేడు విశాలాంధ్రోద్యమం అయింది. భారత దేశంలోని రాష్ట్ర నిర్మాణం గురించి సైమను కమిషను తన నివేదికలో యీ విధంగా వివరించారు.

“ఇంగ్లీషువారు తమ అనుకూలం ప్రకారము ఏర్పాటు చేసికొనిన ప్రాంతాలు మాత్రమే భారతదేశములోని రాష్ట్రాలు. ఈ రాష్ట్రాల సరిహద్దులు ఒక నిర్దిష్ట విధానము ప్రకారముగాక, ఇంగ్లీషువారి ఆక్రమణ ఫలితముగా ఏర్పడినవి. ఈ రాష్ట్రాలలో ఏ ఒక్కటిగాని ఒక సమాఖ్యతో స్వయం పరిపాలక రాష్ట్రముగా మనగలిగినట్లు ఒక పద్ధతి ప్రకారము ఏర్పాటు చెయ్యబడి యుండలేదు’ అని ఖచ్చితముగా చెప్పారు.

“సర్దారు పటేలు 1946 వ సం॥ జనవరిలో కర్నాటక భాషాప్రాంతం గురించి మొచ్చటిస్తూ ఐక్య కర్నాటక పరిషత్తు మహాసభ ప్రారంభిస్తూ

“If India is to achieve rapid progress, linguistic areas must be reorganized into provincial units” అని అన్నారు.

“ఆంధ్ర భాషోద్యమము, రాష్ట్రము కావలెననే కోరికతో ప్రారంభించబడి జాతీయ ఉద్యమముగా మారింది. 1920 లో ప్రధానముగా కాంగ్రెసు భారతదేశంలో స్వాతంత్ర్య పథమున ప్రజాఉద్యమము నడపడానికి నిర్ణయించినపుడు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు దేశములో ఏర్పాటు చేసుకొనాలని నిర్ణయించడంతోనే ఉత్సాహం కలిగించింది. ఇంగ్లీషు వారి

[25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

పరిపాలన క్రిందవుండే భాషా ప్రాంతాలను మాత్రమే తన దృష్టిలో పెట్టుకోవడంకాకుండా కాంగ్రెసుకు అంగాలుగా రాష్ట్రకాంగ్రెస్ సంఘాలను యేర్పాటు చేయదలంచినపుడు సంస్థానములలోని ప్రాంతాలుకూడా సక్రమముగా భాషా ప్రయుక్తంగా వుండవలెననే వృద్ధేశముతోనే నిర్ణయం చేశారు. శ్రీ సేలం విజయరామవాచారిగారి అధ్యక్షత క్రింద 1-1-21 న అలిండియా కాంగ్రెసు వర్కింగుకమిటీ నాగపురంలో ఒకతీర్మానముచేసింది. అందులో 'స్వదేశ సంస్థానములలోని భాగములను సామీప్యంలోవుండే అదే భాషమాటలాడు రాష్ట్రంలోచేర్చవలెను; అందులో నైజామురాజ్యములోని మహారాష్ట్ర భాగములు మహారాష్ట్రమునకు, కర్నాటక భాగములు కర్నాటకమునకు, తెలుగుభాగములు ఆంధ్రరాష్ట్రమునకు చెందవలెను' అని తీర్మానించిరి.

“తరువాతనే ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణము కావాలని నిర్ణయము చేశారు. ఆంధ్ర ఉద్యమము 1906 వ సం॥ నుంచి 1912 వ సం॥ వరకు ఒక రూపములో ఉండి 1914 వ సం॥ లో ఆంధ్రమహాసభ రూపము దాల్చింది. 1920 వ సం॥ లో ఈ ఉద్యమము 'స్వరాజ్యములో స్వరాష్ట్రం' అన్న ఉద్యమముగా పరిణామము చెందింది. కాబట్టి రాష్ట్రఉద్యమము వెనుకబడ్డది, స్వాతంత్ర్యోద్యమము ముందుకు వచ్చింది. సైమను కమిషనువారు వచ్చినప్పుడు 'ఎవరైనా ఒక పావు టావు కాగితంమీద ఆంధ్రరాష్ట్రం యివ్వండి అని వ్రాసి ఇస్తే మీకు రాష్ట్రము ఇస్తాము' అన్నారు. కానిఅనాడు ఆంధ్రులు 'మీ దయ వల్లగాక మాస్వాతంత్ర్యంతోబాటు రాష్ట్రం సాధించుకుంటాం, మీరు ఏమీ ఇవ్వనక్కరలేదు' అన్నారు. 'స్వతంత్రంగా మేము మనగల్గినరాష్ట్రం మాకు కావాలని' చెప్పిని సామ్రాజ్యవాద వ్యతిరేక పోరాటములో నిలబడి స్వతంత్రం సాధించేరు. రాజ్యాంగ నిర్మాణములో మా రాష్ట్ర నిర్మాణము ఏర్పాటు చెయ్యాలని అడిగినాము. వార్దలో 1939 వ సం॥లో అడిగితే 'స్వరాజ్యం వచ్చిన తరువాత ఇస్తామన్నారు.' 1931 వ సం॥లో గాంధీగారు Round Table Conference కు వెళుతున్నప్పుడు బొంబాయివరకువెళ్ళి శ్రీకాళేశ్వర రావుగారు, మున్నగువారు, రౌండుటేబుల్ సమావేశంలో ఆంధ్ర రాష్ట్రము ఇవ్వాలని కోరండి అని గాంధీజీని అడిగారు. మళ్ళీ ఉద్యమములో నిమగ్నమై, స్వరాజ్యంవస్తే చూద్దాం, అని అంటే తిరిగి వచ్చేశారు. 1937 వ సం॥లో శాసనసభలకు కాంగ్రెసువారు వచ్చినతరువాత మద్రాసులో తిరా? నము ప్యాసుచేశారు, కాని ఆతీర్మానము అమలుచెయ్యలేదు. 'అప్పుడే తొందర పడవద్దని' వార్దలో 1938 వ సం॥లో చెప్పారు. స్వరాజ్యంవస్తే ఇస్తామన్నారు. All-India Congress Committee 1938 వ సం॥లో కలకత్తాలో సమావేశము అయినపుడు నెహ్రూగారు 'ఎవరూ తొందరపడవద్దు, స్వరాజ్యం వస్తే రాష్ట్రం ఇస్తాము' అన్నారు. ఆ విధంగా కాంగ్రెస్ తీర్మానంకూడా చేసింది. నూతన రాజ్యాంగము ఏర్పడినతరువాత 'మా రాష్ట్రం సంగతి ఏమిటని' అడిగేముగని రాలేదు. చివరకు రాజ్యాంగ పరిషత్తుద్వారా నిర్ణయించడానికి

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

ఒక కమిటీ వేస్తామన్నారు. అదే ధారుకమిటీ. ఆ కమిటీవారు ఈ దిగువ విషయము గురించి నివేదించవలసి వున్నది. "To examine and report on the formation of new provinces for Andhra, Karnataka, Kerala and Maharastra, and on the administrative, financial and other consequences of the creation of such provinces" కాని దానిని పెడదారిని పట్టించుటకు వారు "the desirability or otherwise of the creation of the proposed Andhra province, and other అని కూడా వ్రాశారు.

"ఈనాడు ఫజలుఅలీకమిషను తమరిపోర్టులో 58 వ పేరాలో ఆ భాగము మాత్రము తీసుకొన్నారు. అది న్యాయముకాదని మనవిచేస్తున్నాము. భాషా రాష్ట్రాలు sub-nationalities కు దారితీస్తాయి కాబట్టి అది పనికిరాదని ధారకమీషనువారు నిర్ణయించారు.

"ఆంధ్రోద్యమం ఇంతకాలం భారత జాతీయోద్యమ భాగం అయింది. ఆంధ్రోద్యమాన్ని భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమం కాదని, ఉపజాతుల కోరిక వంటిదని, భారత ఐక్యతకు భగ్గుకారి అని యన్నవారికి శ్రీ దేశభక్తకొండా వెంకటప్పయ్య గారు 1917 వ సం॥లో చెప్పిన ఈ మాటలు జ్ఞప్తికి తెచ్చుకోవలసిఉన్నది. ఇంకను భారతీయులందరు ఒక భిన్నమగు జాతిగా పరిణమింపవలెననెడి ఆశయము ఉత్పన్నమైనది. కాని వివిధములగు జాతులను నిరసించిగాని, నిర్మూలనము గావించిగాని విభేదమెరుగని ఒక భారతజాతిని నిర్మాణముచేయుట అసాధ్యము, ఒక చేళ సాధ్యమైనను మిక్కిలి అనుచితము."

"తరువాత 1948 వ సంవత్సరము నవంబరు 9 వ తేది ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు నకు పంపిన ఉపన్యాసములో 'విభిన్నత ఇండియా ఐక్యతకు ప్రమాదకరంగా గాని, వినాశకరంగా గాని ఏమాత్రము కన్పించదు. దేశభక్తితో ఏర్పడిన ఐక్యత తేలికగా విచ్ఛిన్నము చేయుటకుగాని, చలింపజేయటానికిగాని, వీలులేనంత దృఢముగా ఏర్పడి ఉంది. ఉపజాతుల సహజాభివృద్ధికి అవకాశం కల్పించు విధముగా న్యాయమైన వారికోర్కెలను గౌరవించుటకన్న తిరస్కరించడంలోనే ప్రమాదము ఉండవచ్చును' అని శ్రీ అరవిందులు ఉద్ఘాటించారు. ఈ ఆశయముతో ధారకమిటీ నిర్ణయాలపై ప్రజలు ఎదురు తిరిగితే ధారకమిటీ రిపోర్టు మూల పెట్టి జవహర్ లాల్, పటేలు, పట్టాభిగార్లతో 1949 వ సం॥ డిసెంబరులో ఒక కమిటీని వేశారు. వీరు రిపోర్టు తయారుచేసారు. భాషాప్రయుక్తముగా రాష్ట్రములు ఏర్పాటు చేస్తామన్నారు. ఆంధ్ర విషయములో 'సిద్ధముగా ఉన్నాము, ఇస్తాము' అన్నారు. కాని వెంటనే సాధించుకొన లేకపోయినాము. త్యాగము లేనిదే ఏమీ రాదని తెలిసికొని త్యాగము ఉన్నప్పుడేగాని రాష్ట్రం రాదని తెలుసుకున్నాము. 1950 లో కోట్ల రూపాయల నిల్వ ధనముతో రాగలిగిన రాష్ట్రము పోగొట్టుకున్నాము. చివరకు అమరజీవి శ్రీ పాట్టి శ్రీరాములుగారి అత్యుబలిదానముతో ప్రజలు కదలడం, రాష్ట్రము ఇవ్వడము

[25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

చరిత్రలో ఒక ప్రధాన భాగము అయినది. అవిషయం చరిత్రలోనే ఒక మార్పు తీసుకువచ్చింది. ఈనాడు కేంద్రంలో హోంశాఖా ఉప మంత్రిగా ఉన్న శ్రీ దత్తారుగారు 1937 లో కర్నాటకరాష్ట్ర సమావేశమున అధ్యక్షత వహించి 'ప్రథమంగా ఆంధ్రులు భాషారాష్ట్రము సాధించవలసివుంది. వారుసాధించనిదే మరెవరూ సాధించలేరు. తక్కిన ప్రదేశాలలో ఆ ఉత్తమ పరిపక్వత లేదు' అన్నారు. తెలంగాణావారు ఇక విశాలాంధ్ర ఉద్యమము సాగించి, 'ఆంధ్ర రాష్ట్రం తరువాత విశాలాంధ్రం కాకుండా సరాసరి విశాలాంధ్ర సాధించడంమంచిది,' అన్నారు. అయితే విశాలాంధ్రకుముందు మొదటి మెట్టుగా ఆంధ్రరాష్ట్రము సాధించవలసివుందని, ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడిన వెంటనే భాషారాష్ట్ర నిర్మాణాలసమస్య ప్రాముఖ్యంఅవుతుందని, దానితోఇతర ప్రాంతాలవారు కదలుతారని, అన్నిప్రాంతాలు భాషారాష్ట్రాలుగా ఏర్పడవలసి వస్తుందని అప్పుడు విశాలాంధ్ర పరిపక్వతకు వస్తుందని ఎన్నోమారులు చెప్పినాము. అదేవిధంగాజరిగింది. ఆంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణప్రకటన జరిగిందికాని ఇంకాఆంధ్ర రాష్ట్రం యేర్పడకపూర్వము పండిత నెహ్రూగారు 1953 April 28 వ తేదీని బెల్గాంలో మాట్లాడుతూ 'భాషారాష్ట్ర నిర్మాణాల విషయమై ఒక కమిషనును, వెయ్యుబోతున్నాము' అన్నారు. అదే ఈ ఫజులాల్ కమిషను అయింది. భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావాలంటే 18, 19 కంటే ఎక్కువలేవు. వాటితో భారత సమాఖ్యఏర్పడి సుపుడే ఫెడరల్ గవర్నమెంటు అవుతుంది. 1942 ఆగస్టు 9 వ తేదీ కాంగ్రెసు బొంబాయిలోచేసిన చారిత్రకశీర్కానంలో దేశం ఫెడరల్ విధానపు రాజ్యాంగముతో ఏర్పడుతుందని, ఆయా రాష్ట్రాలకు Residuary Powers ఉంటాయి అని అన్నారు. Autonomous పద్ధతిలో మేమీ రాష్ట్రాలు ఏర్పాటు చేస్తాము అన్నారు. ప్రజాశాంతి, ప్రపంచశాంతి కోసం సాగుదాము అన్నారు. మనకు ఆంధ్రరాష్ట్రం రావడంతోను తన పరిణామాలు వచ్చినవి. ఆంధ్రరాష్ట్రం యేర్పడకముందే జిన్నాను సంతృప్తి పరచడానికి ఇంగ్లీషు ప్రభుత్వము సింధురాష్ట్రాన్ని, పర్షియామిడి రాజాగారిని సంతృప్తి పరచడానికి ఒరిస్సా రాష్ట్రమును యేర్పరిచారు. ఒరిస్సావారికి ప్రధాన మంత్రి నగరములేదు కాబట్టి మీరు బరహంపురం ఇవ్వాలన్నారు. వారికి జైలుకూడా లేదు. కొద్ది రోజులపాటు ఉంటారు బరంపురం ఇవ్వండి అన్నారు. అది తాత్కాలికము అనుకున్నాము. కాని ధార్ కమిషనువారు 'తరువాత చూడాలినిందే' నన్నారు. వాంచూ తనకు ప్రసక్తి లేదన్నాడు. ఫజులాల్ కమిషనుజిల్లాలను చీల్చదలచలేదుగావున వున్నవి ఉన్నట్లే వుంచ మన్నారు. ఫజులాల్ కమిషను దేశమంతా తిరిగి నివేదిక తయారు చేశారు. దానిని చూస్తే ఒక సిద్ధాంతంగాని, పద్ధతిగాని ఉన్నట్లు కనబడదు. భాషా ప్రయుక్తంగా విభజించారా అంటే అవిషయం అవుపడుతుంది. లేదా అంటే అదీ అవుపడుతుంది. కాని మొత్తాన భాషాప్రాతి పదికమిదే విభజించారని తేలుతుంది. దక్షిణాదిన తమిళరాష్ట్రం

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRSHNAYYA]

మలబారు వారికి కేరళరాష్ట్రం, ఆంధ్రులకు ఆంధ్ర రాష్ట్రం కావాలన్నారు. మహారాష్ట్రలకు విదర్భతో కలిపి ఒక రాష్ట్రం అన్నారు. బొంబాయితో కలిపి మహారాష్ట్రలకు ఒక రాష్ట్రం. తెలంగాణకు వేరే రాష్ట్రం అని చెప్పడం భాషా ప్రయుక్త సిద్ధాంతాన్ని అంగీకరించుతూ మరల ఒకే భాషా ప్రాంతాన్ని పలు రాష్ట్రాలుగా చేయడం ప్రారంభించారు.

“ఇక సరిహద్దులు నిర్ణయించటప్పుడు జిల్లాలు మాత్రమే ప్రధానంగా తీసుకొంటామన్నారు. మరివేవిక లేక నేమో, ఏకారణం చేతనే తెలియదు, మేము సమస్యలోపలికి పోమన్నారు. మేము నిజమే అనుకొన్నాము. కాని తమిళనాడు సమస్య వచ్చేటప్పటికికల్లా జిల్లాలు అన్ని అవధులు దాటి పోయినాయి. తాలూకాలు అవధులు దాటిపోయినాయి. మరికొన్నిచోట్లకు పోయ్యేటప్పటికల్లా ఫిర్కావరకు కూడా వచ్చింది. ఉదాహరణకు అబూ పర్వతం ఎటు పోవలెనని ఆ లో చిం చి నపుడు, గుజరాతుకున్న, రాజస్థానుకున్న వివాదాలు వున్నవి. అబూ పర్వతం యెటూ అనేనిర్ణయంలో తాలూకానే కాక సబ్ తాలూకాను కూడా చీల్చి అబూపర్వతాన్ని రాజస్థానుకు యిచ్చారు. ఇది న్యాయమగు నిర్ణయం. ఈ పర్వతం సంగతి తేలిస తర్వాత, గుజరాతి నుంచి మహాగుజరాత్ విషయం అందోళన విరమించారు కూడా. కాని కమిషను వారు న్యాయంగా చెప్పారు. Firka ను కూడా విభజించవలసి వచ్చింది. Sub-taluk గ కూడా విభజించారు. విభజించి అది రాజస్థానుకు వెళ్ళాలన్నారు. అది న్యాయమయిందే. మీరు తీసుకొన్నది బాగానేఉంది కాని ఒక చోటవచ్చేటప్పటికల్లా రాష్ట్రవిభజన అన్నారు. జిల్లా విభజనవనికి రాదన్నారు. ఒక చోట తాలూకా విభజనచేశారు. ఒక చోట ఏది ఇవ్వకుండ పాతది అయిపోయింది, అందువల్ల ఈనాడు అన్నిభాషారాష్ట్రాలు మొత్తం లెక్కవేస్తే భాషా ప్రాతిపదిక మీదనే వచ్చినవి. ఈ లోగా ఐళ్ళారి సమస్య వచ్చినపుడు ఐళ్ళారి town కూడా ఆంధ్రలోకి వస్తుందంటే, మిస్రాగారు కాదన్నారు. ఆమిస్రాగారు తన రిపోర్టులో ఒక మాటచెప్పాడు నన్ను ఏమి తేల్చమంటారు, నాకు తేల్చేటట్లు లేదు. దాంట్లోఉండే ఐళ్ళారి సమస్య ఒకేభాగం అగవడుతుంది. “Short of taking a plebiscite it was impossible to decide which way the majority support” అని నివేదిక 6 వ పేజీలో మిస్రాగారు ఐళ్ళారి నిగురించి చెప్పారు. అందులో పైగా ఒకటి చెప్పారు. T. Subrahmanyam గారు తప్పితే ఆంధ్రులు అంతా కూడా ఆంధ్రులవైపు రావాలన్నారు. తక్కిన వారు కర్నాటకం లోకిరావాలే నని అన్నారు. కానివారు ఓకటిమరచి పోయ్యారు. టేకూరు సుబ్రహ్మణ్యంగారు ఆంధ్రులుకారు. ఎందువల్లఅంటే, Dhar Commission ను, ఆయనకు సలహా ఇవ్వటానికి associate మెంబరుగా అప్పాయింటు చేశారు.

[25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

వారిని ఎవరి తరపున వేశారంటే కర్నాటకుల తరపున వేశారు. Subrahmanyam of Bellary, associate member, Linguistic area representative Karnataka area అని ఉంది. ఆయన ఆ వైపున ఉన్నవాడు ఆ వైపున చెప్పక, ఈ వైపు చెప్పాడా? అందువల్ల దానిని కూడా ఆధారంగా తీసుకొని చెప్పారు. అప్పుడు అది అయిపోయింది. అయితే ఈ వేళ linguistic area అని చెప్పితే ఏమి చిక్కు వస్తుందో అని administrative convenience అని అది తీసుకొని వస్తున్నారు. పరిపాలన మాత్రమే మనం కోరడం లేదు. అందువల్ల ఆ సమస్య ఆ విధంగా administrative గా కలుపుతూ ఉన్నామన్నారు. ఇక విశాలాంధ్ర విషయంలో ఆలోచిస్తే జరిగిన విషాద ఘట్టం నూచించాలి ముఖ్యంగా విశాలాంధ్ర విషయంలో శ్రీ గోపాల రెడ్డిగారు, తెన్నేటి విశ్వనాథంగారు చెప్పినట్లుగా judgment ఒకరికి ఇస్తు, argument appeal కు అనుకూలంగా ఇచ్చారు. అప్పట్లో అపిలులో లాభిస్తుందని కొంత ఆశ వచ్చింది. ఆ అప్పీలులో అది కొద్దిగానే సుమా? మళ్ళా ఇద్దరు తెలంగాణా ఆంధ్ర పెద్దలు ఓప్పకొం అంటున్నారు. ఇది మరల ప్రమాదం తెస్తున్నది.

“మనం ప్రజాస్వామికంలో విశ్వాసం ఉన్నవాండ్లము. వాండ్లు కూడ ఒప్పుకుంటారని, అక్కడ ప్రజానీకమంతా కలిసి వస్తుందన్నారు. ఇండాక plebiscite సంగతి గోపాల రెడ్డిగారు చెప్పారు. Plebiscite ఎవరి దగ్గర తీసుకోవాలి? ఆంధ్రులు మూడు కొట్టు 50 లక్షలు మంది ఎక్కడైతే ఉన్నారో వాండ్లందరిని కలిపి, Contiguous area మొత్తం కూడా plebiscite తీసుకుంటే, విశాలాంధ్ర కావాలన్నది Correct అవుతుందిగాని, ఎక్కడనో ఇద్దరి ముగ్గురిని కూర్చోపెట్టి plebiscite తీసుకోవడం కాదు. అందువల్ల తెలంగాణ సోదరులను మనము కోరేది, మీకు భయాలు అక్కరలేదు, ఏమి అక్కరలేదు, నైజాము నవాబును తొలగించిన మీకు నైజాము కంటే భయమైన పాఠము కాదుమేము, న్యాయంగా ఆలోచిస్తే నైజాము ను కూలత్తోసి, మీరు స్వతంత్రం సాధించుకొన్నారు. అటువంటి ప్రజా ఉద్యమాన్ని సడిపినటువంటి వాండ్లు మీరు. అంతా విశాలాంధ్రలో ప్రజా ఉద్యమాలలో అన్ని హక్కులు సాధించలేరా, అని అడుగుతున్నాను.

“అ తరువాత సరిహద్దుల విషయం ఒకటి ఉంది. ఆంధ్ర రాష్ట్ర సరిహద్దులలో నేను మనవి చేయవలసింది. ఈ వేళతో నిర్ణయం కాబోతున్నది. తెలంగాణాను అనుకొనివున్న గద్వాలను గురించి, ఇతర జిల్లా లకు పోయిన తెలుగు తాలూకాలను గురించి తెలంగాణాకు, సంబంధించింది. తెలంగాణా ఆంధ్రలో కలియడమా, లేక ప్రత్యేక తెలంగాణాగా వుండడమా అన్న అభిప్రాయం మాత్రం వున్నదే కాని, ఆ ప్రాంతాలన్ని కూడ తెలంగాణాతోబాటు వుండవలసినవని, అనే దాంట్లో ఎవరికి భేదాభిప్రాయం లేదు. ఇతర రాష్ట్రంలో ఇతర జిల్లాలలో వున్నది

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

కూడ తీసుకోవాలనుకున్నారు. అందువల్ల తెలంగాణాకు అనుకొనివున్న తెలుగు ప్రదేశాల ప్రసక్తి హెచ్చరించకుండా హైదరాబాదు మిత్రులకే వదలివేస్తాను. ఆంధ్రదేశపు ఉత్తరప్రాంతానికి పోదాము. మధ్యప్రదేశ్ లో చాందా జిల్లాలో శిరువంచతాలాకాలో తెలుగువారు నూటికి 51 మంది ఉన్నారు. గనుక దానినిగురించి ఆలోచించవలసిన అవసరం లేదని తోసివేశారు. నూటికి 51 వంతు ఆంధ్రులు ఉన్నారు. ఆతరులు అటవికులు ఉన్నారు. గనుక అటవికులను ఇతరులను లెక్కవేస్తే మనకు రావలెను. దాని విషయం తాలాకాను Unit గ తీసుకోవాలి. అయితే తాలాకాను Unit గ తీసుకోవడంలేదు. జిల్లా Unit అన్నారు. అటుతర్వాత దక్షిణ బస్తరు ప్రాంతములు ఖచ్చితంగా ఆంధ్రులదే అని చెప్పడానికి అవకాశం ఏమంటే Dhar కమిటీ ఒక మాట చెప్పింది. The Telugus also claim in the north some portions of Chanda and Baster, the latter being also counter claimed by Orissa and Maharashtra” మహారాష్ట్రులు అడుగుతున్నారు బస్తరును, ఒరిస్సా వాండ్లు కూడా అడుగుతున్నారు. ఇంకా ఎవరు అడుగలేదు. అయిసప్పటికి దీనిని తేల్చేడానికి వీలులేదు. ఆంధ్రులు అడుగుతున్నారు, ఇది న్యాయం అయిందేమో మాకు తెలియదు. ఇప్పుడు మేము దానికి సంబంధించిన వాండ్లు కాము గనుక వదలివేస్తున్నాము అని అన్నారు. కాని ఫజల్ అలీ కమిషన్ ఏమి చెప్పింది. మహారాష్ట్రులు అడిగితే మీదికాదని చెప్పింది. ఒరిస్సా వాండ్లు అడిగితే మీది కాదని చెప్పింది. మనం అడిగితే మీకు సంబంధం వుంది అని చెప్పతున్నారు. కాని తగ్గ రుజువు లేదన్నారు. పాదర్ ఎల్వీన్ అక్కడ వున్న భాష ‘మండు’ భాష అది తెలుగువాండ్లతో సంబంధించింది అని ఆ భాషా తత్వవేత్త చెప్పాడు. ఇంకొక ఆయన ప్రత్యేకముగా ప్రత్యేక శాస్త్రవేత్త ఆయనకూడ అది తెలుగు భాషకు సంబంధించింది అన్నాడు. కాని ఈ రెండు వదలిపెట్టి వేసి, తెలుగు వాండ్లకు ఈ జిల్లాను విభజించడంలేదు గనుక అవి తీసికొనివెళ్ళి క్రొత్తగా అవతరించుచున్నవాటిలో కలిపారు. దక్షిణ బస్తరులేని ఆంధ్ర రాష్ట్రము నిజమైన ఆంధ్ర రాష్ట్రము కాదు. ఈ నాడు వున్నటువంటి ఇనుము సమస్యే కాదు. అక్కడ వున్నవారంతా తెలుగు పాఠశాలలకేసం పరితపిస్తుంటే అవకాశము లేకుండా చేశారు. చారిత్రకముగా చూస్తే కాకతీయ సామ్రాజ్యానికి సంబంధించిన రాజులు యింకా కూడ ఉన్నారు అక్కడ.

“ఇక పోతే Koraput జిల్లా ఋషికుళ్యనది తీసుకొని ఇంద్రావతి నది హద్దుగా గీత గీచుకొని దానికి ఉత్తర ప్రాంతం ఒరిస్సాకు, వదలి పెట్టేసి దక్షిణ ప్రాంతం అంతా కూడా తెలుగు దేశములోకి రావలెననది ఇండియా గవర్నమెంటు ఒరిస్సా యేర్పడిన సమయంలో తీర్మానం ఇచ్చింది.

[25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

అది అమలు జరుగ పలసిన అవసరం వున్నది. ఆ తర్వాత గంబాంజిల్లా వచ్చినప్పుడు గంబాం జిల్లాలో పర్లాకిమిడి, గునుపూరు, చత్రపూరు ఇవి అన్నీ వున్నాయి. ఉడనక కమిటీలో ఉడనక ఇవి అన్ని రెండింటిలో మీవే అయినప్పటికిన్ని, చూకు అనుమానంగా వుంది. అటు యిటు తెలకుండా వుంది గనుక ఆ forest area లో ఉన్న జనాన్ని లెక్క పెట్టకుండా, వాండ్లు ఏ భాషకు పోవడమో తెలకుండా వుంది. అయినా ఒక మాట చెప్పారు. ఇది అభివృద్ధి పొందడానికి వీలుగ ఉండేటటువంటి కొస్తా ప్రాంతానికి దీనిని కలిపేటట్లుంటే చాలా బాగా ఉంటుందని చెప్పారు. ఆయన అధ్యక్షుడయినా మాగైరిలో ఒకరైనందున అరమదోరణ అయింది. అంతకుముందు వచ్చిన ప్రతి కమిషనరూడ ఇవి తెలుగు ప్రాంతములనే ఉండవలెనని విచ్చితంగా చెప్పారు. అది ఉత్తర ప్రాంతము. మనకు తూర్పు ప్రాంతం ఏమిలేదు. ఎందుకంటే తూర్పున Bay of Bengal వుంది. ఇకపోతే దక్షిణ ప్రాంతానికి వచ్చేటప్పటికల్లా వరుసగా Ponneri, Arkonam, తిరువళ్ళూరు, పుత్తూరు, గుడియార్తం, రత్నగిరి, సెలం తాలూకాలు ఉన్నాయి, ఏటి నమస్య ఏమి అని అలోచించినప్పుడు, పాత జనాభాకు, ఈ జనాభాకు చాలా తేడావుంది. ఉదాహరణకు చెప్తాను. చిత్తూరు జనాభా 1931 వ సంవత్సరంలో అచ్చువెసినప్పుడు, Tiruttani గురించి చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడు, పైన ఏమి చెప్పారంటే, అచ్చు నీటుగా ఉంటుందిగనుక, కాస్త అనుమానంగా ఉండినప్పటికిని, Tamil జిల్లాగా చేస్తున్నామన్నారు. అచ్చు అందంగా ఉండటానికొసం అని అనాడు చెప్పిన ప్రాంతాలు గ్రామములకు ఈ వేళ ఆ జిల్లాలోని ఉళ్ళను తీసుకుంటే population లో చాలా తేడా చూపించి వేస్తున్నారు. మరి ఎవరుచేశారో తెలియదు. "In some cases the enumerator had omitted to mark against the appropriate question the symbol relating to the mother-tongue language of the individual represented by the slips". (J. I. Arputhanathan, Superintendent of Census Operations, Madras, dated 15 March 1955) అని దాంట్లో వ్రాశారు. ఈ మాట border area లో ఉండే జనాభా పుస్తకంలో వ్రాశారు. మేము చూచాము, కొన్ని trace కాలేదన్నారు. Trace కాకపోవడానికి ఇవి కారణాలు కాదన్నారు. నేను అనేది ఒక్కటే, లేవు అంటే దాని వెనుక ఏదో రహస్యం జరిగింది, అనుకోనడానికి చోటువుంది గనుక, ఎప్పుడైతే doubt ఉంటే, benefit of doubt should go to the accused. అందువల్ల అనుమానం వల్ల రావలసిన ప్రమాణం ఆంధ్రులకేయివ్వాలే, కనుక మనకు ఇవ్వమని అడగడానికి అవకాశం ఉంది.

దానితరువాత కొలారు విషయంలో పజులాలీ కమిషన్ వాళ్ళు ఇక్కడకు వచ్చినప్పుడు, వాళ్ళతో మాట్లాడాను. దానికి వారు 'కొలారులో వారేమి అడగడంలేదే' అని అన్నారు. శాసన సభ్యునికన్న ఇంకెవరు అడగవలసిన

25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

అపసరమున్న దంటున్నాను. అక్కడ శాసనసభ్యుడు ఐ. వి. నారాయణ రెడ్డిగారు, ఒక తీర్మానాన్ని పెడుతూ ఇక్కడికి ఒక కాపి పంపించాడు. అందులో Having taken into consideration the Report of the States Reorganisation Commission this House is of the opinion that in the event of united Karnataka being formed the Telugu areas comprising of the district of Kolar, Molakamee Taluk, Chellagiri taluk, eastern parts of Poratagiri and Madhugiri taluks in Tumkur district, Arekol, Doorbalapur, Devanahalli, Horkote, north and eastern taluks in the Bangalore District, Corporation area of Bangalore City....” ఈ ప్రాంతాలన్నీ ఆంధ్రలో చేరాలని అందులో వున్నది. ఈ ప్రాంతాలు ఆంధ్రలో చేరవలసి యున్నది. శివ గోవింద రెడ్డి గారు మొదలగువారంతా ఇక్కడ మహా సభలు జరిపి ఆ విధముగా అడిగారు. అడగ లేదనడం సరికాదు. మైసూరు యథాతథంగా ఉన్నప్పుడు మైసూరులోనే వుండవలెనుగాని, కర్నాటక రాష్ట్రం యేర్పడితే వారంతా ఆంధ్రలో చేర్చవలసిందిగా కోరారు. ఈ నాడు కర్నాటక రాష్ట్రం యేర్పడుతున్నది. అందుకు అందరం సంతోషిస్తున్నాం. అక్కడి ఆంధ్రులు సంతోషిస్తున్నారు. అందువలన కొలారు ప్రాంతం ఆంధ్రులకే రావలెనని కొరుతున్నాను. కొలారు జిల్లా ఆంధ్రలోకలియడంతో దానికి అనుకొని హామీలు తాలూకా వుంది. దీనితోబాటు కృష్ణగిరి తాలూకావుంది. అందులోవేపసం పల్లి ఫర్కా ఆంధ్రులదివుంది. ఈ ఫిర్కా విషయాలనుగురించి, హామీలు విషయము గురించి వివరితమైనటువంటి అందోళన బరుగుతున్నది. క్రిందట తడవ ఆ ఉద్యమంలో పనిచేస్తున్న మన మిత్రులందరు ఇక్కడకు వచ్చారు. వారిని మనము సన్మానించాము, వారికి హామీకూడ ఇచ్చాము. ఆ మిత్రులందరు ఇక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయిన తరువాత ఇదేమో చేయిబారి పోతున్నదని, దీనికి అనుసరించవలసిన పద్ధతులనుగురించి ఆలోచిస్తున్నారు. అదేవిధముగా సేలం జిల్లాలోకూడ కొంతప్రాంతం మనకు రావలసియున్నది.

తరువాత administrative convenience కొరకు బళ్లారి మసకు రాపలన వుంటుంది అని దాన్ని ఆవిధంగా కలిపినప్పుడు, మన linguistic basis కే చిక్కువస్తుందేమో అని, అదే ప్రాతిపదిక అవుతుందేమోననే భయమొకటి వున్నది. మనము తెలంగాణా సోదరులకు మన సుహృద్భావాన్ని ఇచ్చి, వారితో కలియడానికి మనము అన్నివిధాలా ప్రయత్నం చేయవలసి యుంటుంది. దురదృష్టవశాత్తు ఒకవేళ విశాలాంధ్ర రాకపోతే ప్రజానీకము హెచ్చరికతో వుండవలసిన అపసరం వున్నది. దీనికి ముఖ్యమంత్రిగారు ఏమి గొడవచెయవద్దు అని చెప్పినారు. నాకూ గొడవచేయాలని లేదు. విశాలాంధ్ర రావాలని కోరికయున్నది. పస్తే ఆనందిస్తాము. కాని రాసపుడు నెరుమూసుకొని పూరుకోవడమా. లేక democracy లో assertive voice చూపించవలసిన అవసరం లేదా? అటువంటి అపసరమున్న దనుకొంటాను.

[25th November 1955]

[SRI VAVILALA GOPALAKRISHNAYYA]

ఈ సందర్భములో Provincial Congress Committee ని ఎన్ని అభిప్రాయాలున్నప్పటికని, విశాలాంధ్ర రాజ్యాలని ముందుకు పచ్చినందుకు అభినందిస్తున్నాను. దురదృష్టవశాత్తు ఒకవేళ విశాలాంధ్ర రాకపోతే, వారి బలాన్ని కేంద్రములో పునర్విధించి వివిధంగానైనా దీన్ని సాధించేటట్లు చేయవలెను. ఇంకే ప్రయత్నం చేసినప్పటికీ రానిచ ప్రజాస్వామికంలో assertive voice ప్రదర్శించవలసి వుంటుంది. కావున ఆ పరిస్థితి వచ్చినపుడును ముందుండు విశాలాంధ్ర సాధనకు పూనుకోవలసి వుంటుందని ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘాన్ని, ఆంధ్ర ప్రజలను కోరుతూ అతి సంతోషంతో ఈ తీర్మానాన్ని బలపరుస్తూ విరమిస్తున్నాను. “జై ఆంధ్ర.”

SRI A. KALESWARA RAO :—“ అధ్యక్ష మహాశయా, మన ముఖ్యమంత్రిగారు సెలవిచ్చినట్లు ఆంధ్రజాతియొక్క శాశ్వతమైన భవిష్యత్తు, ఉజ్వలమైన భావిచరిత్ర నిర్ణయించేటటువంటి ఒక మహాతీర్మానాన్ని ఇక్కడ ప్రతిపాదిస్తున్నాము. యీ సందర్భంలో అన్ని రాజకీయ పార్టీలు, ఏలాటి అభిప్రాయభేదాలు లేకుండా ఏకగ్రీవంగా విశాలాంధ్రను వాంఛిస్తూ ఉండడం ముఖ్యంగా సంతోషించ వలసినటువంటి విషయము. ఇందుకు అన్ని రాజకీయపార్టీలను నేను అభినందిస్తున్నాను. ఇది ఆంధ్రుల యొక్క మూడవకల. 1905 సంవత్సరంలో మాబోటి వాళ్లంతా విద్యార్థులుగా law college లో వున్నప్పుడు స్వరాజ్యం రావాలని మా నాయకులంతా చెప్పారు. అందుకు మేమంతా బయలుదేరాము. మా తరువాత వచ్చినవారంతా ఆంధ్రదేశములో త్యాగాలుచేసి స్వరాజ్యము సంపాదించి ఇప్పుడు ప్రముఖస్థానాలు అలంకరిస్తున్నారు. కొంతమంది మాతో చేరి సటువంటి మిత్రులకు కొన్ని అభిప్రాయ భేదాలున్నా వాళ్లంతా త్యాగాలు చేసినటువంటి వారు. మనకు స్వరాజ్యం వచ్చింది. రెండవది ఈ ఆంధ్రరాష్ట్ర పుద్గమానికి నాయకులైనటువంటి కొండా వెంకటప్పయ్యగారు 1913 లో ప్రారంభించారు. అది ఒక మహా మర్రిపక్షమై చాలా వ్యాపించింది. కాంగ్రెసు ఒప్పుకొంది. మహాత్మా గాంధీగారు కూడ ఒప్పుకొన్నారు. గాంధీగారు 1938 సంవత్సరంలో రాధాకృష్ణగారికి వ్రాస్తూ యిలా చెప్పారు, “As you know, I have always agreed to redistribution of Provinces on a linguistic basis. The clue was taken from the Andhra. I shall, therefore, be more than glad if Andhra could have its status as a province recognized even now.” కాబట్టి 1938 ప సంవత్సరంలో Linguistic Provinces విషయం గురించి చెప్పనక్కరలేదు. అది స్వతంత్ర భారతానికి ప్రధాన సూత్రమని చెప్పితే చాలును. ఎప్పుడైతే voter కు ప్రతిదానికి, హక్కు ఇవ్వబడిందో, అప్పుడు అతని యొక్క భాషలోనే సమస్తవ్యవహారము శాసనసభ కార్యక్రమముగానీ, కోర్టువ్యవహారముగానీ, పరిపాలనా పరివహారముగానీ

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

అతని భాషలోనే జరుపవలసి యున్నది. వివిధంగా అయితే జర్మనీ, రష్యా, తమ దేశ భాషలోనే తమ వ్యవహారమంతా చేసుకొంటున్నవే, అదే విధముగా భారతీయులు కూడ తమ ప్రాంతీయ భాష అయిన హిందీలోగాని, లేక తమ రాష్ట్రభాషలోగాని వ్యవహారం చేసుకోవడం అవసరమని చెప్పనక్కర లేదు. 1913 సంవత్సరం నాటికి ఈ స్వతంత్ర సంస్థానాలన్ని స్వతంత్రంగా ఉన్నాయి. నిజంగా స్వతంత్రం ఎప్పుడు వస్తుందో తెలియదు. రెండవది, వచ్చినా, బ్రిటిష్ గవర్నమెంటుకును వాళ్లకును ఉన్నటువంటి రాజీనామాలు, treaties సంధులు ఇవి వివిధంగా binding అవుతాయో, Dominion status వస్తుందో లేక సంపూర్ణమైన స్వతంత్రం వస్తుందో, వచ్చినావాళ్లకు ఏలాటి status వస్తుందో చెప్పలేము. అందుకనే ఆంధ్రరాష్ట్రం గురించి మద్రాసులో ఉన్నటువంటి ఆంధ్ర ప్రాంతాలు వెంటనే ఒక రాష్ట్రం కావలసి కోరాము. అది అఖరున అఖండమైన త్యాగాలు చేసిన మహాత్మా గాంధీగారి శిష్యుడైనటువంటి పాట్టి శీరాములుగారు ప్రాణాలులర్పించిన తరువాత, త్వరగావచ్చింది. 1948, 1949 సంవత్సరంలో ఎప్పుడు మెసూరులోను హైదరాబాదులోను ప్రజా ఉద్యమాలువచ్చి, వారియొక్క నిరంకుశత్వప్రభువులను కూలద్రోసి, వారు రాజప్రముఖులై, వాళ్లకు మనతోపాటు status వచ్చి, రాజ్యాంగ విధానంలో Part B States అయినాయో అప్పుడు A, B, C, తరగతిరాష్ట్రములు అనే భేదముపోయి, భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల ఉద్యమం వచ్చింది. 1949 సంవత్సరంలోనే చాలామంది మిత్రులు కలసి విశాలాంధ్ర రావలెనని అనుకొన్నాము. ముందు ఆంధ్ర రాష్ట్రము వస్తుందని ఎందుకు అగాలి? ఇప్పుడు కర్నాటక లకు విశాల కర్నాటకం వస్తున్నది. మహారాష్ట్ర లకు విశాల మహారాష్ట్రం వస్తున్నది, కాబట్టి అట్లాగే మనకు కూడ వస్తే బాగుంటుందనుకొన్నాము. ఇది ఆంధ్రుల మూడవ కల అనుకొంటున్నాము. ఈ విషయములో విశాలాంధ్ర పత్రికను కేమ్యూనిస్టు సోదరులు ప్రచురిస్తూ అక్కడ పని చేస్తున్నారు. అసలు ఈ విశాలాంధ్ర ఉద్యమం తెలంగాణాలోనే పుట్టినటువంటి ఉద్యమం. చాలామంది తెలియక 'ఏమిండి ఉత్తర సర్కారువారు మీరు అక్కడపోయి మాట్లాడుతున్నారు, మన కెందుకు? వాళ్ళే చెప్పాలి' అంటున్నారు. ఈ ఉద్యమం అక్కడ నుంచి ప్రారంభమైంది. ఎప్పుడైతే తెలంగాణా ప్రజలు, తక్కిన మహారాష్ట్రాలతోపాటు, కన్నడ ప్రజలతోపాటు స్వాతంత్ర్యోద్యమమును లేపదీసి, పనిచేసి నైజామును వెళ్లకొట్టి, రజాకరు ఉద్యమంలో ప్రాణాలు అర్పించి. స్వాతంత్ర్యము సంపాదించారో అప్పుడే, ఆ ఉద్యమరోజులలోనే నైజామును గద్దెదింపి, హైదరాబాదు మూడు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలుగా విభజింపబడాలని అనుకొన్నారు. తెలంగాణ ప్రజలు ఆంధ్రలో చేరాలని, మహారాష్ట్రలు మహారాష్ట్రంలో చేరాలని, కన్నడులు కర్ణాటకంలో చేరాలని, అనేటటువంటి ఉద్యమం అక్కడి ప్రజలలో బయలుదేరింది అనేసంగతి అందరికి జ్ఞాపకము

[25th November 1955]

[SRI A. KALESWARA RAO]

చేస్తున్నాను. అదృష్టవశాత్తు కాంగ్రెస్ కమిటీవారు ఒక కమిటీచేశారు. దానికి నన్ను అధ్యక్షునిగా పేరారు, వాళ్లుచేస్తున్న స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో నేను సహాయం చేయవలసిందని. నేను ఆనందం లో వాళ్లుగురించి కెంద్రముతోను, గాంధీగారితోను, రాజేంద్ర ప్రాసాద్ గారితోను, మాట్లాడుతూ వుండుటవల్ల వారితో నాకు అవినాభవసంబంధం ఏర్పడింది. పోలీసు action జరిగిన తరువాత రాజప్రముఖులు వచ్చారో నేను ప్రకాశంగారు అక్కడికివెళ్లాము. అప్పుడు అప్పుడు హైదరాబాదును వెంటనే విభజించాలని ఘోషించాడు ప్రయుక్త రాష్ట్రాలుగా చేయాలని, నైజామును తీసివేయాలని బిందు మొదలైన వారు మమ్ములను బ్రతిమాలారు. దానికి మేము, మాకింక ఆంధ్రరాష్ట్రం రాలేదు, ఆంధరుకలిసి ప్రయత్నంచేయండి అన్నాము.

“1949 సంవత్సరములోనే విశాలాంధ్రరాష్ట్రము హైదరాబాదు రాజధానిగా ఏర్పడవలసిన అనుకోపడముతోనే గాదు, నేను, స్వామి రామానంద తీర్థ, యిద్దరము పేరుతో యీవిషయము ముచ్చటించే టప్పటికి యిడియంకా premature అని ఆయన అన్నాడు. కాబట్టి యీ విశాలాంధ్ర, అఖిలాంధ్ర ఏర్పడాలి అనే ఉద్యమము హైదరాబాదు సంస్థానముంచే బయలుదేరింది కాని యిక్కడనుంచికాదు. అందుమీదట 1950 ఏ సం॥రము ఎప్రిల్ 13, 14, వ తేదీలలో మేమువిశాలాంధ్ర సభను మహాసభ పరంగల్లలో పెట్టాము, అక్కడకు నాయకులందరువచ్చారు. రామకృష్ణారావుగారు, అప్పారావు కాంగ్రెసుపెసిడెంటుగావున్న పట్టాభి శీతారామయ్యగారు మాకుతంతి ద్వారా శుభాకాంక్షలు పంపించారు. ఆ సభకు రామానంద తీర్థ, బిందు, కె. వి. రంగా రెడ్డిగారు కూడా వచ్చారు. కాబట్టి రాపల నిస ముఖ్యమైన నాయకులందరు ఆసభకు వచ్చి హాజరు అయినారు. ఇప్పుడు హైదరాబాదులో డిప్యూటీ మినిస్టరుగావున్న రాజలింగంగారు, అప్పుడు ఆ సభకు సెక్రటరీగా వుంటూవచ్చారు. కె. శే. లయిన మాడ పాటి రామచంద్రరావుగారు ఆ సభకు Vice Presidents లో ఒకరుగా ఉండేవారు.. ఇంకా కొంతమంది అందులో పని చేశారు. ఇప్పుడు కొంతమంది కీర్తి శేషులు అయినారు. తరువాత వెంటనే Hyderabad State Congress సభ జరిగింది. అది నిజామాబాదులో జరిగింది. ఈవిషయము అంతయు Abdul Kalam Ajad గారికి మొన్ననేను వెళ్ళి నప్పుడు చెప్పాను. ఇదంతా తనకు తెలుసును అని ఆయన అన్నారు. నిజామాబాదు సభలో విశాలాంధ్రకు వారు అంగీకరించిన మాటనిజమే. కాని ఈనాడు చెన్నారెడ్డిగారు మరి కొంతమందికొత్తగా రెండు రాష్ట్రాలు కావాలని అంటున్నారని వీరు ఆందరు అప్పుడు విశాలాంధ్రకు అంగీకరించినవారే. ‘ఈ ఉద్యమము అసలు తెలంగాణాలోనే ప్రారంభమయింది. ఇది తెలంగాణా ప్రబోధ్యమము’ అనే నేను అంటున్నాను. అయితే తెలంగాణావారికి మాకు సంబంధము యేమిటి అని అనుకోవచ్చు. రజాకరుల అల్లరుల కాలంలో విశాలాంధ్రవాదులు బెజవాడకు వారి ఆఫీసు మార్చారు

[25th November 1955]

[SRI A. KALESWARA RAO]

వాళ్ళయొక్క ఆఫీసు మా మేడ మీదనే బెజవాడలో పెట్టారు. కర్నూలులో గూడా ఒక బ్రాంచి ఆఫీసు పెట్టుకున్నారు. ఇప్పుడు మాకు సెక్రటరీగావున్న పుల్లారెడ్డి, కర్నూలు ఆఫీసు నిర్వహిస్తూ ఉంటువచ్చారు. కాబట్టి ఈవిశాలాంధ్రోద్యమము అక్కడి నుంచే బయలుదేరిందని నేను మీకు అందరికి జ్ఞాపకము చేస్తున్నాను. 1950 వ సంవత్సరములో బిందూగారి అధ్యక్షతను నిజామాబాదులో ఒక సభ జరిగింది, ఆ సభలో విశాలాంధ్రను ఏర్పాటు చేయవలెనని తీర్మానముకూడా ప్యాసు చేశారు. అప్పుడు రంగారెడ్డిగారు, చెన్నారెడ్డిగారు అంతా ఆ సభలో ఉన్నారు. రామకృష్ణారావు గారుగూడా వున్నారు. తరువాత 1953 వ సంవత్సరములో మనకు యిక్కడ ఆంధ్రరాష్ట్ర యిస్తున్నామని ఎప్పుడైతే declaration అయినదో. అప్పుడు వారందరికీగూడా ఉత్సాహము కలిగింది. మనకు యిక్కడ ఆంధ్ర రాష్ట్రము వస్తున్నదని declaration అయినతోడనే, రామకృష్ణారావుగారు, యికమీదట విశాలాంధ్రకూడా వస్తుందని statement గూడా యిచ్చారు. దానితో తెలంగాణాలో అందరూగూడా చాలా busy గా వున్నారు. అప్పుడు హైదరాబాదు, సికింద్రాబాదు కార్పొరేషనువారు విశాలాంధ్ర కావాలని తీర్మానాలుగూడా చేశారు. అప్పటికి Hyderabad State Congress Committee పోయి, Hyderabad Pradesh Congress ఏర్పడ్డది. దానికి రామానందతీర్థ గారు ప్రెసిడెంటుగా వున్నారు. వారందరు విశాలాంధ్ర కావాలని ఏకగ్రీవంగా తీర్మానము చేశారు. ఆ తీర్మానము యిప్పటివరకు అట్లాగే ఉన్నది. ఇంకా రద్దు కానేలేదు. తరువాత అక్కడ కమ్యూనిస్టు పార్టీవారు, ప్రజా సోషలిస్టు పార్టీవారు అందరూ విశాలాంధ్ర కావాలని తీర్మానాలు చేశారు. తరువాత అన్నిచోట్ల గూడా విశాలాంధ్ర కావాలని తీర్మానాలు చేశారు. అంతటితో యిక్కడగూడా విశాలాంధ్రకోసము తీర్మానాలు చేశారు. దీన్నిబట్టి ప్రజలలో అక్కడ యిక్కడగూడా విశాలాంధ్రోద్యమము బాగా పెరిగిపోయింది. నీలం సంజీవరెడ్డిగారు అప్పుడు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటుగా ఉన్నారు. ఆ సమయములోనే యిక్కడ కర్నూలులోనే హైదరాబాదు రాజధానిగా విశాలాంధ్ర కోసము తీర్మానము చేశాము. రేపు ఆంధ్ర రాష్ట్రావతరణము జరుగుతుందనగానే ఇది జరిగింది. ఆంధ్ర రాష్ట్రావతరణము జరిగేటప్పుడు విశాలాంధ్ర విషయము నెహ్రూగారితో చెప్పినప్పుడు “O this Visal that Visal అని అన్నారు. 1951 వ సంవత్సరములో బెంగళూరులో All-India Congress Committee సభ జరిగినప్పుడు, నేను ఈవిషయము హెచ్చరిస్తే, premature అని అన్నారు. ఆ విధంగా యిది premature అనే line లోనే అప్పుడు వుండినది. నెహ్రూగారు చాలా గొప్ప democrat ప్రపంచములో ఆయనకు మించిన democrats లేరు. ప్రజలలో యిటువంటి వుద్యమము వ్యాపించినకొద్దీ, ప్రజలలో భాషా రాష్ట్రాల అవసరము తెలుసుకున్నకొద్దీ, ప్రజలు యీ భాషా రాష్ట్రాల

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

యొక్క ప్రయోజనములు, లాభాలు కోరుతున్న కొద్ది, ఆయన ప్రజలతో ఏకీభవించారు. వారిని కోరగా కోరగా చివరకు "మొట్టమొదట అంధ్ర రాష్ట్రము భాషా రాష్ట్రంగా ఏర్పాటు చేశాము, ఆ experiment succeed అయితే, తరువాత తక్కిన వాటి సంగతి చూస్తాము" అని అన్నారు. తరువాత మహారాష్ట్రలు, కన్నడులు అంతటితో విడిచిపెట్టలేదు. నెహ్రూగారు తరువాత కమిషనును ఏర్పాటు చేశాడు. కాబట్టి నెహ్రూగారు greatest democrat in the world. అందులో సందేహము యేమీ లేదు. నెహ్రూ గారికి కోపం పుట్టించని మనం భయపడనక్కరలేదు. ఉన్న విషయము మాత్రము మనము గట్టిగా చెప్పవలసిందే. కాబట్టి యీ వుద్యమము యీ విధంగా బయలుదేరింది. ఈ విశాలాంధ్ర వుద్యమము ముద్రించేటవలె పెరిగి పృథ్వి అయింది. 1954 వ సంవత్సరము మే నేల 23 వ తారీఖున విశాలాంధ్ర మహాసభయొక్క మెమోరాండము ఫజలాబీ కమిషనుకు పంపటానికి వ్రాస్తూయున్నాము అసగా, ప్రజలలో రెండు రాష్ట్రాలు కావాలనే వాదన వచ్చేటట్లుగా వుందని గుసగుసలు బయలుదేరినవి. అందువల్ల ఒక్క para మాత్రము అందులో వ్రాశాము. తరువాత మేము మరల 30వ జూన్ తారీఖున ఫజలాబీ కమిషను వద్దకు సాక్ష్యమునకు వెళ్ళేసరికి డాక్టరు చెన్నారెడ్డిగారు రెండు రాష్ట్రాలుగా చేయాలని బయలుదేరి వచ్చారు. మేము యిప్పుడు వారిని యేమిన్నీ అనడములేదు. వేరువేరుగా రెండు రాష్ట్రాలువుంటే బాగుంటుందనే సిద్ధాంతము వారికి తోచివుంటే వుండవచ్చు. దానికి ముఖ్య కారకులు Brijji Lal Biyani అనేవారు అక్కడనే వున్నారు. వారు, వీరు కలిశారు. Chota Vidarbha అని అంటున్నారు కాబట్టి మనముగూడా Chota Telangana కోరదామని అనుకున్నాము. కాబట్టి వారు ఆ విధంగా చిన్నచిన్న States ను ఏర్పాటు చేస్తారని ఆశపడి కోరుతున్నారు. హైదరాబాదు Central Government కు Second Capital చేస్తారని, Telangana State అనేది చిన్న State గా చేస్తారని, యిటు వంటి వార్తలు ప్రజలలో పుట్టినందువల్ల ఆశపడుతున్నారు. అది అంతా లేకుండా ఫజలాబీ కమిషను ఆంధ్రులకు మహారాష్ట్రలకు అన్యాయముచేసినప్పటికినీ మొత్తముమీద వారిని అభినందించవలసింది యేమిటంటే, హైదరాబాదును మట్టుకు విచ్ఛిన్నము చేయటానికి వారు సిఫార్సులో "The crux of the problem of reorganization of the States is the disintegration of the Hyderabad State and the integration of the component parts with the neighbouring linguistic States" అని వ్రాశారు. ఇందుకు వారిని అభినందించవలసిందే. నిజానికి కమిషనువారు అక్కడక్కడ యీ component parts ను ప్రక్కనవున్న రాష్ట్రాలలో కలపటానికి అక్కడక్కడ compromise చేసుకుంటూ మొత్తముమీద జాగ్రతగానే ప్రజలను తృప్తి పరుచుకొంటూ పోయినారు. మొత్తముమీద ముఖ్యంగా ముందు పెద్ద రాష్ట్రాలు యిస్తున్నారు. అవి linguistic provinces అవుతున్నాయి. ఈ విధంగా కేరళులకు, తమిళు

DISCUSSION ON THE REORGANIZATION OF THE
STATES REORGANIZATION COMMISSION

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

లకు, కర్నాటకులకు, గుజరాతీలకు, వేర్వేరు రాష్ట్రాలు యిచ్చారు. ఇకపోతే Hindi కి గాను ఒక పెద్ద Province మాత్రము తయారు చేశారు. ఎటువచ్చి మహారాష్ట్రలకు ఆంధ్రులకు మాత్రము రెండేసి రాష్ట్రాలు అన్నారు. తరువాత విదర్భ విషయములో హైకమాండువారు మహారాష్ట్రలలో కలపమని చెబు తున్నారు. తెలంగాణను ఆంధ్రులలో కలపమని అంటున్నారు. ఈ విధంగా చేయడము న్యాయమే. కాబట్టి మనకు యితరులతోబాటు పెద్ద రాష్ట్రాలు కావటానికి వీలు వుండగా, చిన్నచిన్న రాష్ట్రాలుగా వుండడమునకు యేమి ఖర్చుము పచ్చింది అని అనుకుంటున్నాము. ఇందాక మన మిత్రులు చెప్పిపట్టు, మనకు నిజంగా విశాలాంధ్రయే గనుక వస్తే ఆంధ్రుల సంఖ్య మన భారత దేశములో మూడవది అవుతుంది. ఉత్తర ప్రదేశ్ జనసంఖ్య ఆరుకోట్లపైచిల్లర వుంటున్నది. నుమారు నాలుగుకోట్ల యిరవైలక్షలు యిప్పుడు వున్న బీహార్ జనాభా. ఇక మూడవది మనదే అవుతుంది. ఇప్పటివరకు వున్న లెక్కలనుబట్టి ఆంధ్రుల జనాభా 3 కోట్ల 20 లక్షలు వున్నది. ఇంకా నిజంగా మనకు సరిహద్దులలో వున్న ప్రాంతాలుగూడా చేరితే, మొత్తము 3 కోట్ల 50 లక్షలు అవుతుంది. మనకు భారతదేశములో కల్లా మూడవ స్థానము పొగొట్టుకొపలిస్తే ఆంధ్ర రాష్ట్రమునకు 7 ప స స్థానము తెలంగాణకు 14 ప స స్థానము లభించబోతాయి. కాబట్టి మనకు యీ విధంగా ఎక్కువ గౌరవ స్థానము లభింపచెసుకొకుండా, మనకు పచ్చిన ఖర్చుము యేమి పట్టిందీ, అని అంటున్నాను. ఈ చిన్న రాష్ట్రాల కోసము వాళ్ల చుట్టూ తిరగవసిన అపసరము యేమిట? ఇదంతా మిత్రులు ఆలోచించి పట్టు లేదు.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:—“ మనకు ఎన్నవ స్థానము వస్తుంది ”

SRI A. KALESWARA RAO:—“ 7 ప స్థానము ”.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI :—“ ఏడవస్థానమేనా?

SRI A. KALESWARA RAO:—“ మనది ఏడోస్థానము, విదర్భ మహారాష్ట్రలలో చేరితే, తెలంగాణకు 13 వ స్థానము పోయి 14 ప స్థానము వుంటుంది. అంటే ఇక రోజు ఏడువు మనకు, రెండో ఏడువు తెలంగాణవారికి వస్తుంది. కాబట్టి యీ చిన్న రాష్ట్రాలకోసం కేంద్రంవారి చుట్టూ తిరగడము బాగాలేదు. చివరికి తేలేది వారి దయలో వుంటుంది. మనము యీ చిన్న రాష్ట్రాలను పట్టుకుని వ్రేలాడుతూంటే, ముఖ్యమం త్రులు కేంద్రం వారి దగ్గరకు వెళ్ళినట్లైతే వారు ఏవిధంగా లక్ష్యము చేస్తారు ? ఒక పెద్ద రాష్ట్రముగా విశాలాంధ్రను ఏర్పాటు చేయించుకొని వారివద్దకు వెళ్లుతూవుంటే ఎట్లా వుంటుంది ? దీనికి దానికి తేడా ఎంత వుంటుందో ఆలోచించాలిగాని, చోటా తెలంగాణ ఒకవైపున, చోటా ఆంధ్ర మరొకవైపున

[SRI A. KALESWARA RAO] [25th November 1955]

వాళ్ళ కాళ్ళచుట్టూ తిరుగుతూవుంటే, వారు బాధలు పెట్టుతూవుంటే ఎట్లా వుంటుంది? కాబట్టి యిదంతా ఆంధ్ర బాటెకి చాలా అవమానకరముగా వుంటుంది. ఇప్పుడు మాత్రము హైకమాండువారు మనకు విశాలాంధ్ర విషయములో చాలా సుముఖులుగా వున్నారు. ఇది పస్తే, మనకు అది సిరియే అని అంటాను. మనకు సిరి పస్తూంటే దానికి కాలు అడ్డము పెట్టడము ఎంతపరకు సబబో అలోచించాలి. నిజానికి రెండు రాష్ట్రాలు కొరడానికి కారణములు యేమీ కనబడవు. ప్రజాభిప్రాయము తీసుకోవాలని అంటున్నారని గోపాలరెడ్డిగారు చెప్పారు. వారు ఆ విధంగా అంటారంటే, అసహచ్చ, అంటారుగాడా. Democrats గనుక, subject to the wishes of the people అన్నారు. ప్రజలంటే ఏ ప్రజల అభిప్రాయమా గమనించాలి. ప్రజాభిప్రాయం అసగానే పరంగల్లును తీసుకోవాలని వున్నదా? లేకపోతే సల్లగొండ తీసుకోవాలని వున్నదా? అందువల్ల మేము మెమోరాండములో గూడా ప్రజాభిప్రాయము తీసుకోవాలంటే, 3 crores and odd people యొక్క అభిప్రాయము తీసుకోండి; యాపత్తు తీసుకోండి; ఆంధ్రులందరి అభిప్రాయము తీసుకోండి అని చెప్పాము. తెలంగాణాకన్న మనమే ఎక్కువగా వున్నాము. కాబట్టి మనకు భయము లేదు. నిజంగా తేలంగానాలో మెజారిటీవున్నా మనము లక్ష్యపెట్టకూడదు. కాబట్టి మాకు పెద్ద State నే యివ్వండి. అన్ని భాషలవారికి భాషా రాష్ట్రాలు యిస్తున్నప్పుడు ఆంధ్రులకుకూడా ఒకే రాష్ట్రం ఇవ్వవలెనని కోరినాము. ఒక్క హిందీకి మాత్రమే ఎన్ని States అయినా చేరుపచ్చు. తక్కిన భాషలకు మాత్రం ఒక్కొక్క రాష్ట్రం మాత్రమే ఉండాలి. One language, and one State అనే important and fundamental principle for which the Bengal is fought fifty years back" అనేవానిని గూర్చి ఉపయం గోపాలరెడ్డిగారు చెప్పారు. ఒకే భాషవారిని రెండు రాష్ట్రాలుగా విభజించగూడదు అని వారు అన్నారు. రెండు భాషలు ఒక రాష్ట్రములోగాని, ఒక భాష రెండు రాష్ట్రాలలోగాని వుండకూడదనే సద్ధాంతము కోసము బెంగాలీవారు పోట్లాడారు. మనము విశాలాంధ్రకు పుత్రులము, పుత్రికలము గనుక, మన ఆంధ్ర భాష మాట్లాడేవారందరికి ఒకటే రాష్ట్రము, అది విశాలాంధ్రము అని కోరుతున్నాము. ధేబరుగారు "పెద్ద రాష్ట్రము పస్తే దానికి పేరు యేమని పెట్టుతారని" అడిగారు. 'మీ యిష్టమే' అన్నాను అఖరుకు విశాలాంధ్ర కాకపోతే, హైదరాబాదు రాష్ట్రము అని పేరు పెట్టుతామని అన్నారు. దానికిగూడ 'మీయిష్టమని' అన్నాను. ఏ పేరు పెట్టినా, మనకు వచ్చిన నష్టము యేమిట. పెద్ద రాష్ట్రము పస్తే చాలుగాని, దానికి ఏ పేరు పెట్టితేనేమి? ఆంధ్రుల కందరికీ ఒక్క రాష్ట్రముగా యిష్టమని మాత్రం కోరాను. ఇకపోతే యింకొక విషయము వున్నది. తెలంగాణా వచ్చి మనలో చేరుతుందంటే, నేను సమ్మతు. మనమే పోయి తెలంగాణాలో చేరుతున్నాము. సంస్కృత వాల్మీ

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

కము చదివేటప్పుడు అంతా ఆంధ్రరాష్ట్రము అని వున్నది. కాబట్టి మొదటి నుంచి ఆంధ్రము, ఆంధ్రము అనే వస్తున్నది. ఇది చారిత్రాత్మకంగా వస్తున్నది. మొట్టమొదటనుంచి యిది అనేక మహారాజుల క్రింద వస్తున్నది. మొదట శతవాహనులు, చాళుక్యులు, కాకతీయులు, విజయనగరమువారు, గోల్కొండ సుల్తానులు ఔరంగజేబు, చివరకు నైజామువరకూ వచ్చి, తరువాత విశాలాంధ్ర ఏకముగా వున్నది. అటువంటి స్థితిలో నెల్లూరు కూడా నైజాము యొక్క సామంతుడైనటువంటి కర్నాటక రాజు క్రింద వున్నదని, 'as a student of history' నేను చదివాను. 'That is what I mentioned in our memorandum' కాబట్టి 1580 దగ్గరనుంచి హైదరాబాద్ విశాలాంధ్రకు రాజధానిగా వుంటూ వస్తున్నది. Nizam Mul Mulk was the last Ruler of Visālā Andhra ఆయన చనిపోయిన తరువాత British సామ్రాజ్యవాదులు దీన్ని విభజించి ఉత్తర సర్కారులను ఒకసారి, రాయలసీమను ఒకసారి, చాందాబస్తరును ఒకసారి, మైసూరులో కోలారు మొదలైన వాటిని ఒకసారి పంచిపెట్టారు. అఖరున, greatest blow రెండు తెలుగు జిల్లాలను తీసుకొనిపోయి ఒరిస్సాలో కలిపివేశారు. కాబట్టి బ్రిటిషు సామ్రాజ్యవాదులు చేసిన యీ కృత్రిమ పంపిణీ తీసివేసి, అందరినీ మరల తీసుకొనివచ్చి తెలంగాణాలో కలపవలసివున్నది. దానికి హైదరాబాదు రాజధానిగా చేయండి అనే మన కోరిక. కాని, తెలంగాణావారువచ్చి మనలో కలపడము అనే సంగతే లేదు. మనమే పోయి తెలంగాణాలో కలుస్తున్నాము. మహాతెలంగాణా అనే విశాలాంధ్రలో కలుస్తున్నాము.

Safeguards ను వాళ్ళు అడగనూలేదు. మనము ఇవ్వడమూలేదు. రాజధాని యొక్కడని రాయలసీమవారికి ఉత్తర సర్కారులవారికి తగాదా వచ్చింది. ఇప్పుడు రాజధానిని మనము హైదరాబాదులోనే ఏర్పాటు చేస్తాము. విశాలాంధ్రలో పెద్ద పట్టణము అది ఒక్కటే కాని తెలంగాణా వారిని సంతోష పెట్టడముకొరకు ఆ విధముగా చేయడములేదు. పెద్ద పట్టణమును విడచిపెట్టి నందిగామలోనో, జగ్గయ్యపేటలోనో పెట్టమని అడగరు. ఎక్కడయితే రాజధాని పెట్టాలో అక్కడే హైకోర్టు కూడా పెట్టాలి. హైదరాబాదులో రాజధాని పెట్టుకోవడమువల్ల మనకు ఖర్చు ఏమీలేదు. ఇంకా 20 కోట్ల ధనము మనకు మిగులుతుంది. అన్ని ఆఫీసులు అక్కడే ఉంటాయి. అది ఒక concession కాదు. అది స్వాభావికమయినదే. ఉద్యోగాలలో వారికిచ్చే concessions ఏమిటి? వాళ్ళ నిష్పత్తి ప్రకారం ఉద్యోగాలు వారికే ఉంటాయి. రేపు మొత్తము శాసన సభ్యుల సంఖ్య 297 అవుతుంది. 101 మంది తెలంగాణావారు, 196 మంది మనము ఉంటాము. వాళ్ళకు 1/3 వ వంతు ఎట్లాగూ ఉన్నది. ఆ ప్రకారముగానే వాళ్ళకు పబ్లిక్ సర్వీసులో వుద్యోగాలు ఇస్తారు. మంత్రి పదవులు ఆ నిష్పత్తి కంటే ఇంకా ఎక్కువే తీసుకుంటారు గాని తక్కువ మట్టుకు తీసుకోరు. ఇప్పుడే మమ్ములను అందరినీ తీసివేసి రాయలసీమవారు, నెల్లూరు

[SRI A. KALESWARA RAO] |25th November 1955

వారు కలసి ఎక్కువ మంత్రి పదవులను పుచ్చుకున్నారు. (నవ్వు) ఇప్పుడు తెలంగాణావారు మీరు, మేము కలుస్తాము; ఇప్పుడు 101 మంది తెలంగాణా సభ్యులు వున్నారు. మొత్తం ఆంధ్ర మెంబర్లు 196 లో రాయల సీమ వారు, నెల్లూరువారు, సుందరయ్యగారు కలసి 75 గురువుంటారు.

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI :—“ సుందరయ్య గార్లు కృష్ణాజిల్లా వారేనండి”.

SRI A. KALESWARA RAO :—“ వారు నెల్లూరు జిల్లావారే. అప్పుడప్పుడు కృష్ణాజిల్లాకు వచ్చిపోయి వుంటారు. అప్పుడు $101 + 75 = 176$ మంది అవుతారు. నన్ను ఫజులాలీ కమీషను వారు ఈ విషయము గురించి అడిగితే ఉత్తర సర్కార్లకు safeguards ఇవ్వాలని చెప్పాను. వారు నోటు చేసుకున్నారు.

“ ఈ రోజున ఉర్దూకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత ఇవ్వవలసినదే. తెలంగాణాలో చాలామంది ముస్లిములున్నారు. హైదరాబాదు యూని వర్సిటీని హిందీ యూనివర్సిటీగా చేయడము చాలా తప్పు. అట్లా వీలులేదు. అది విశాలాంధ్ర యొక్క యూనివర్సిటీలలో ఒకటిగా వుండాలి. ఉర్దూకు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యము ఇవ్వవలసినదే. తెలుగుకు కూడా బ్రహ్మాండమయిన స్థానము యున్నది. హైదరాబాదు యూనివర్సిటీ లో ఉర్దూకు యొక్క ప్రాముఖ్యత ఇస్తే ఇండియాలోవున్న ముస్లిములు అంతా వచ్చి నేర్చుకుంటే వారికి చాలా లాభము. వర్తకులకు కూడా చాలా లాభము. అందువల్లనే ఇప్పుడు విశాలాంధ్రకు ముస్లిములు చాలా భాగము అనుకూలముగా వున్నారు.

విశాలాంధ్ర రానిచో హైదరాబాదుయొక్క ప్రాముఖ్యత పోతుంది. ఇప్పుడు అది 16 జిల్లాలకు రాజధాని నగరముగా వుంది. తెలంగాణాలో 9 జిల్లాలకు రాజధాని పట్టణముగా వుంటుంది. విశాలాంధ్ర వస్తే 22 జిల్లాలకు రాజధాని పట్టణముగా వుంటుంది. కాబట్టి విశాలాంధ్ర వస్తే హైదరాబాదు status ఆ విధముగా పెరుగుతుంది. హైదరాబాదు పట్టణములో మాత్రమే ముస్లిములు ఎక్కువగా వున్నారు. మన ఆంధ్ర రాష్ట్రములోనూ ముస్లిములు వున్నారు. వారందరికీ ఉర్దూయే మాతృభాష. అది మాతృ భాషగా లేకపోతే పెద్ద చిక్కు ఏర్పడుతుంది. అందువల్ల కలవడానికి అవకాశము వున్నది. ప్రజలకు, వర్తకులకు, trade ను industry ని పెంపొందించు కోవడానికి చాలా అవకాశము వుంటుంది. మనకు 700 మైళ్ళ కోస్తా వున్నది. అందువల్ల వారు ఇక్కడ యెంతో వర్తకవ్యాపారాలు చేసుకోవచ్చు. దీనిని అందరూ గుర్తించే యొక్కవమంది విశాలాంధ్రకు అనుకూలముగా వున్నారు. ఒక పర్యాయము పిల్లలు వుద్యమము లేవదీశారా అంటే మరల ఊరుకోరు. పాపము చెన్నారెడ్డిగారు వెనుకకు పోదాము అంటే

25th November 1955] [SRI A. KALESWARA RAO]

వారికి చాలా కష్టము వచ్చినమాట నిజమే. మన తీర్మానాన్ని Government of India వారు, హెకమాండువారు అంగీకరించి తప్పకుండా విశాలాంధ్రను తక్షణమే విర్పాటు చేస్తారని ఆశిస్తున్నాము. మేము రంగారెడ్డి గారితో మాట్లాడితే మాకు అరేండ్లు తరువాత విశాలాంధ్ర వద్దు అన్నారు. అప్పుడు మేము 'ఏమయ్యా ఈ 6 యేండ్లు మమ్ములను కర్నూలు డేరాలలో వుండమన్నావుటయ్యా' అన్నాము. 'అవసరములేదు, వెంటనే విశాలాంధ్ర వస్తేరావాలి, లేక తెలంగాణా రావాలి. కాని 6 యేండ్ల తరువాత మాకు విశాలాంధ్ర వద్దు' అన్నారు. కాబట్టి ఇప్పుడే ఆ సమస్యను పరిష్కారము చేయవలసియున్నది, చిన్న తెలంగాణా రాష్ట్రము పల్ల సప్తమేగాని, లాభము లేదనిచెబుతున్నాను. మనకు పరిపండేపాలం ఎక్కువవుంటే, వారికి పరిశ్రమలకు ముడిపదార్థాలు ఎక్కువగాపండుతాయి. ఇదంతా ఇందాకా రాజుగారు సెలవిచ్చినట్లు balanced economy గా వుంటుంది. అందువల్ల విశాలాంధ్ర అందరికీ లాభకరమే. అందువల్ల ఇది మహాఆంధ్ర ప్రజలయొక్క, భావితరాలవారి యొక్క ఉజ్వలమైన భవిష్యత్తుకోసము మనము కోరుతున్నటువంటిదికాని, ప్రత్యేకముగా ఎవరినోదోచుకుందామనే టటువంటిది కాదు. ఇట్లాచిన్నచిన్నరాష్ట్రాలు కావాలని వాదిస్తే Congress High Command గాని, Government of India గాని ఒప్పుకుంటుంది అంటే నేను అంగీకరించను. నిజముగా విశాలాంధ్రకు అడ్డుగా వున్నటువంటి serious arguments ఏమీ లేవు. కాబట్టి ఈ తీర్మానాన్ని నేను బలపరుస్తూ మిగతా అందరూ కూడా ఏకగ్రీవముగా అమోదించ వలసిందని కోరుతున్నాను. విశాలాంధ్ర తప్పకుండా వస్తుందని నేను ఆశిస్తూ ఇంతటితోవిరమిస్తున్నాను."

SRI B. V. SUBBA REDDI:—"Mr. Speaker, Sir, ever since the publication of the S.R.C. Report, a bitter controversy has been raging in the country over the inclusion of certain areas in this State or in that State. Sir, it is unfortunate that in some States, while the discussion was going on in the State Assemblies, some unruly demonstrations took place and that the Assemblies had to be adjourned *sine die*, but fortunately, we are free from these troubles, because the opinion in favour of Visalandhra is unanimous in our State.

"Sir, while supporting this resolution, hon. Members of this House will kindly pardon me if I make a few observations or suggestions, though I know full well that very often what we say is like the howling of the Irish wolves to the moon because it is never heard or accepted. Still Sir, I feel it is my duty to express what I feel, because this is an issue which

[SRI B. V. SUBBA REDDI] [25th November 1955]

concerns the fate and the destinies of nearly 2 crores of people in Andhra and nearly more than a crore of people in Telangana.

"Sir, while the opinion of the Andhras is practically unanimous, the opinion in Telangana for and against merger of Telangana with Andhra is sharply divided. Sir, while I do not dispute the noble objectives and the great ideals of some of our leaders who are striving for Andhra, hon. Members will kindly pardon me when I say that some of our hon. Ministers perhaps would like to have Visalandhra because the present area is too small for them. Many hon. Members like me feel that we want Visalandhra because of the several amenities and attractions which the beautiful city of Hyderabad as the capital of Andhra holds out to us.

"Sir, more than all of us, I think I am partly right if I say, it is the convicts, the long-term convicts inside the jails who are more anxious and who almost pray every day for the formation of Visalandhra, because with the advent of Visalandhra, a general amnesty will be ordered and they will get out.

"Sir, while the opinion is sharply divided in Telangana, let us try to understand them, for the deepest source of all calamities in history has been 'misunderstanding'. If we cannot understand them, we can not be just to them. Certainly, they have got some apprehensions and fears in their minds that the advanced people and cultured people of coastal area will dominate them and that they will stand to lose a lot and the members of the States Reorganization Commission have given very weighty and valid reasons also expressing all these fears. So, Sir, it is for us to create a feeling of trust, belief and confidence in them and try to gain them over to our side. It is not for us to impose our will either by the resolution of this House or influence through a high power commission or an Arbitration Committee and try to impose our decision on them. It is for the people of Telangana to decide what is good for them and what is beneficial for them. That is what I honestly feel. Now Sir, as I said, opinion is sharply divided in Telangana both

25th November 1955] [SRI B. V. SUBBA REDDI]

between leaders themselves and between several institutions. That being so, it is for us to wait, I do not say 5 or 6 years as the S.R.C. members have said—till the elections are over. Sir, the best way of finding out the opinion of the people in any area is the homely method by which we can gauge the opinion of the people and that is by elections. There is no other method by which we can find out or gauge the opinion of the public. Unfortunately, the present members of the Assembly seem to be in favour of Visalandhra. But I doubt, Sir, though they may be legally representing the people of their constituencies, they are not morally representing the people of their constituencies for this reason. Practically simultaneously, elections to Hyderabad and Andhra were held in 1950 or 1951. A number of Communist friends who contested in Telangana have been returned. Similarly so in Andhra. But what happened in the last elections. Many of these Communist friends”

* THE HON. SRI N. SANJIVA REDDI:—“Sir, the election manifesto of both the parties pleaded for linguistic states and my friend Mr. Subba Reddi is forgetting that. Congressmen and Communists were elected on accepting this principle of linguistic division.”

SRI B. V. SUBBA REDDI:—“I am not submitting Sir, on that issue. I am submitting that members begin to lose their representative capacity gradually year by year. That is what I am submitting. Though strictly and legally they might be representing their constituencies, nobody knows when actually a member loses his representative capacity. For if the same member who is supposed to represent the people of that constituency resigns and contests the elections, he cannot be very sure of his success, because as members we know it is not possible for us to appease or please the people of our constituency because they will be calling upon us to do several things and it is not always possible for us to do such things. That is what I say. So what I would submit is that the present members of the Legislative Assembly here and in Hyderabad do not morally represent the people,

[SRI B. V. SUBBA REDDI] [25th November 1955]

though they might legally represent the people of their constituency. That is what I am submitting.

"Next Sir, I submit that the best thing is to wait till the next elections are over. Meanwhile let us try to create public opinion in Andhra. Unfortunately, the conduct of some of our leaders and some of our Circar friends in the past has not been such as to inspire confidence, trust or belief in the people of Telangana nor invoke feelings of love, affection or affinity towards us.

"Just now Sri A. Kaleswara Rao has been saying that we are not giving any safeguards nor are they taking any safeguards. He is one of our leaders, a strong protagonist of Visalandhra. Sir, even some of our leaders have been issuing some statements making some safeguards saying that they will provide some safeguards and guarantees. Sir, no intelligent man with political experience will attach any importance to these statements because, as you are all well aware of the well-acquainted maxim of a respectable poet, that 'honesty is the best policy' is one on which politicians all over the world will laugh in their sleeves. That being so, no intelligent man will attach any importance to these statements. The only thing we can do is we can provide, of course, some statutory safegudras, but I do not know how far that is practicable, feasible or possible. So, Sir, that being so, I ask another question, whether the power politics of to-day is free from the several intrigues and conspiracies which are common in the days of Moghul rulers and Hindu rulers except with this difference that man with his increased experience of politics and science is able to do things in a more subtle and ingenious manner. While he is very nice and courteous to you, all the time he is digging the ground underneath your feet. That being so, Sir, naturally their apprehensions and their fears in Telangana are very well-founded and it is for us to create confidence in them.

"Lastly Sir, before I close, let me say that we are really sorry that for getting Andhra, we have lost one saintly man Sri Potti Sriramulu. Now Sir, let us try to be careful about the life of Sri Kaleswara Rao: for

25th November 1955] [SRI B. V. SUBBA REDDI]

as Macaulay has put it, what sting is to the bee, what paw is to the tiger, what horns are to the buffalo, what beauty is to woman, and in our own House, what love of literature is to our Chief Minister, what development of Rayalaseema is to Mr. Sanjiva Reddi, what Sanskrit it to Mr. Chandramouli, what street cleaning is to Mr. Nageswara Rao, what diplomacy and scheming is to Mr. Venkata Rao, what Harijan Uplift is to Mr. Sanjivayya and finally what handloom industry is to Mr. Pragada Kotayya, Visalandhra is to Mr. Kaleswara Rao. I am afraid Sir, that if we are not getting Visalandhra, Mr. Kaleswara Rao at this age will not be able to resist the shock and recover. Let us therefore hope that we will get Visalandhra soon. Thank you, Sir."

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA :—“అధ్యక్షా, ప్రొద్దుట సుంచి మనం అందరమూ కూడా శైలంగాజాలో కొంత బేదాభిప్రాయం ఉన్నా, ఇక్కడ ఏకోన్ముఖంగా విశాలాంధ్ర కోరుతున్నామని చాలా సంతోషించాము. ఇప్పుడే విన్న సుబ్బారెడ్డిగారి ఉపన్యాసం తరువాత మనది అంతా presumption ఏమో తెలియడం లేదు. వారు విశాలాంధ్ర కావాలని అన్నారో, అక్కర లేదు అన్నారో తెలియడంలేదు.”

THE HON. SRI N. SANJEEVA REDDI:— “ కావాలనే అన్నారు.”

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA :— “ Arguments అన్ని వ్యతిరేకంగా ఉన్నాయి. ఆఖరు sentence మాత్రం నేను విన లేదు—కావాలని అన్నారో, అక్కరలేదని అన్నారో.”

SRI K. SUBBA RAO:—“ నేటి రాజకీయాల దోరణి అది.”

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA :— “ అదే తెలుసుకో లేకుండా ఉన్నాను. ఇంతకు ఒకరైనా వ్యతిరేకంగా arguments చెప్పక పోతే ఎట్లా అనిపించింది. అది కూడా కొంత అవసరమేమో అనుకుంటాను. History లోనికి పోవడం లేదు కాళేశ్వర రావుగారి మాదిరిగా. మొదట ఆంధ్రరాష్ట్రం కోరాము. అప్పుడు చాలా వ్యతిరేకత ఉన్నది. కాంగ్రెసు మహాసభలలో కూడా ఒక్కక్కరి speech వింటుంటే ఆంధ్ర రాష్ట్రం అసలు వస్తుందా, రాదా అనే భయం ఉండేది. రాజగోపాలాచారిగారివంటి మహావ్యక్తి ఇది tribal idea అన్నారు. ఇది tribal idea అని అందరూ ఒప్పుకున్నారు. అయినా రాష్ట్రాలు భాషా ప్రయుక్తంగా ఉండా

[25th November 1955]

SRIMATHI C. AMMANNA RAJA.

అని కూడా ఒప్పుకున్నారు. ప్రజలందరూ తమ ప్రతినిధులను ఎన్నుకునేటపుడు నారి శక్తిని, తెలివి తేటలను చూచి ఎన్నుకోవలసి ఉంటుంది. అసెంబ్లీలో, అఫీసులలో, High court లో పరిపాలనా వ్యవహారాలు ప్రాంతీయభాషలో జరిగినపుడే ప్రజలకు అర్థం అవుతుందనే ఉద్దేశంతో భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావాలని అందరూ ఒప్పుకున్నారు.

“ఒక పెద్ద వ్యక్తి కాంగ్రెసు మహాసభలో ‘ఆంధ్రరాష్ట్రం కావాలట, ఆంధ్రరాష్ట్రం రాకపోతే ఆకాశం విరిగి పడుతుందా? భూమి బ్రద్దలవుతుందా?’ అని చెప్పిన ఆరోజున నిజంగా ఆంధ్ర రాష్ట్రం వస్తుందా రాదా అని భయం కలిగింది. ఐతే యీ నాడు ఆంధ్రరాష్ట్రం వచ్చింది. నిజంగా ఆంధ్రులకు రోజులు మారుతున్నాయి—మంచికే మారుతున్నాయి అని సంతోషం. ఒక సుగుణం ఏమిటంటే—రాను రాను మనలో ఐకమత్యం ఎక్కువ అవుతున్నది. అదిమన అదృష్టం; ఒక ముఖ్యమైన బలంకూడా. ముఖ్యంగా అందరికీ ఎక్కువగా మనస్సులో ఆత్మత—ఆత్మతకాదు సంతోషం కలిగిస్తున్న విషయం హైదరాబాదు విషయం. ఇంకా చిన్న చిన్నవి చాలా వున్నాయి. అవికూడా రావాలనే కాని అంత తలక్రిందు, లైసెంట్ గా ఎవరూకూడా ఆనుకోడం లేదు. సాధారణంగా అవికూడా మనకు కావలసినవే, వస్తాయనే ఆశపడుతున్నాం. ఇందులో ముఖ్యమైన విషయం బళ్లారి. బళ్లారి విషయంలో బళ్లారి వాసులకే అభినందనలు ఈయవలసి ఉంటుంది. 1953 నుంచి యిప్పటి వరకుకూడా ‘మేము ఆంధ్రలోనే వుండి పోతాం’ అని చాలా ప్రయత్నంచేశారు. మనంచేసింది కొంచెం, వాళ్లు చేసింది చాలా. ఆ ప్రయత్నాల ఫలితంగానే బళ్లారి, ముఖ్యంగా తుంగభద్ర ప్రాంతం అంతాకూడా మనకు రావాలని ఫజులాల్ కమిషన్ వారు సిఫార్సు చేసినది చాలా సంతోష పడవలసిన విషయం. బళ్లారి వారు అంత agitation నడిపిన తరువాత వాళ్లూ, మనం కలవబోతున్నా అనేది సంతోషం కలుగచేయ వలసిన విషయం. అందుచేత ఆ విషయంలో కూడా తప్పకుండా కమిషన్ వారి recommendation ప్రకారం మనకు బళ్లారి, తుంగభద్ర ప్రాంతం కూడా వస్తుందని ఆశిస్తున్నాను. అందుకు ఏమీ వ్యతిరేకంవుండదని మనమందరంకూడా ప్రార్థించవలసిన విషయం. తరువాత గోపాలరెడ్డిగారు అన్ని విషయాలు చాలా సవిస్తరముగా చెప్పారు. కోలారు విషయమేమి, అరవ రాష్ట్రంలో మనకు రావలసిన ప్రాంతములేమి తప్పకుండా రావాలి. కాని కొంత వ్యతిరేకత వున్నందువల్ల వాట విషయములో మనకు జయం కలుగుతుందా, లేదా అని ఒక అనుమానం ఉన్నది. అయినప్పటికీకూడా మనం కలిసిమెలసి మెలగవలసిన అవసరం వున్నది. తెలంగాణా విషయంలో, విశాలాంధ్ర కావలన్నవారూ, పద్దన్నవారూ అందరూకూడా భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్రాలు కావాలనిమాత్రం ఒప్పుకున్నారు. కాని తెలంగాణా కావాలనిమాత్రం ఏదో భయంపల్లనే అడుగుతున్నారని గోపాలరెడ్డిగారన్నారు. వారు conditions ఏమీ అడగలేదు. మేము

25th November 1955]

[MATHI. C. AMMANNA RAJA]

చేరము అన్నారు కనుకనే వారు conditions కోరలేదు. పస్తామిష్టవాళ్లు conditions లేకనే వస్తారు. - ఈనాడు వాళ్ళకి వ్యతిరేకతలేదు. వ్యతిరేకత న్యాయమైనదని అనడానికి వీలులేదు. పద్దన్నవాళ్ళు ఏ కొద్దిమందే వుంటారు. అల్లరి జరుగుతుందని, గందరగోళం జరుగుతుందని ఢిల్లీవరకుకూడా కొంత ఆందోళన మనస్సులో వుండవచ్చు. ఒక యింటలో చిన్న చిల్లలు ఏడునూ ఉంటే పొరుగువాళ్ళు గడపగా వుండంటారు. ఆ ఏడువుమాత్రమే వారికి విపవడుతుంది. గోపాల రెడ్డిగారు దీనిని చక్కగా analyse చేసి చెప్పారు. పద్దన్నవాళ్ళు గోలచేస్తారు కొద్దిమందే అయినా కావాలని వారు Congress High Command సలహా ప్రకారం పస్తుందని, మెడలకుండా వూసు కుంటారు. అన్ని విషయాలలో పద్దన్నవాళ్ళ విషయమే బయటకు వస్తుంది. పద్దన్న వ్యతిరేకులు 10 వేలమంది వుంటారు, వారందరూ స్టేషనుకు రావచ్చు, black flags చూపవచ్చు. అది సరైన agitation అని గాని, వ్యతిరేకత అని గాని అనుకోడానికి విలులేదు. పద్దన్నవారు కొద్దిమంది. ఎవరికివారికి ప్రత్యేకమైన ప్రాతినిధ్యం కావాలని, ఎప్పుడో ఏమో ప్రాముఖ్యత వుంటుందని, అనుకుంటారు. ఉన్నది పదులుకోడం యిష్టపడదు, వారిని అన్యాయంచేస్తామని అనుకోడం పొరపాటు. అన్యాయం చేయబోముకూడా. సంజీవరెడ్డిగారు ఎక్కడో అన్నట్లుగా రాయలసీమవారికి మొదట్లో భయం వున్నప్పటికీకూడా వారి అనుభవాన్నిబట్టి యిటీవల అన్యాయం ఏమీలేదని చెప్పారు. అలాగే తెలంగాణావారుకూడా తెలుసుకోబోతారు. వారు, మనమూ సుఖంగా సంతోషంగా సాంస్కృతిక విషయములో నేమి, భాష విషయ ములో నేమి, projects విషయములో నేమి, అన్ని విధాలకూడా common interests వున్నాయి కాబట్టి తప్పకుండా విశాలాంధ్ర రావాలని అందరూ సంతోషంగా ఒప్పకోవాలి. బొంబాయిలో ఒకవేళ అలజడి జరిగిందని చెప్ప వచ్చు. బొంబాయి విషయములో న్యాయం వున్నదేమోకాని విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకత న్యాయమైన విషయము కాదు. కాళేశ్వర రావుగారు అన్నట్లు ఒకే భాష మాట్లాడుతున్నవారు, ఒకే సంస్కృతి వున్నవారు, ఒకే విధమైన literature వున్నవారు మళ్ళా కలిసిపోయినట్లయితే మన strength వల్ల కావలసిన అభివృద్ధి పథకాలను సాధించుకోవచ్చు. గోదావరి, కృష్ణా, తుంగ భద్ర, నందికొండ, రామపాదసాగర్ స్కీములు మనకున్నాయి. తెలంగాణా వారికి coal mines వున్నవంటే, మనకు agriculture వున్నవంటే ఒక దానికొకటి supplement చేసుకుంటూ complement చేసుకుంటూ ఒక powerful రాష్ట్రం కావడానికి వీలుంది. దీనికి వ్యతిరేకంగా 'under-mining the nationality' అని చెప్పిన మాటలు అలోచించవలసిన విష యాలు కావు. మనమందరందరూకూడా సంతోషంగా, ఐక్యమత్యంగా విశాలాంధ్ర కావాలన్న ఈ తీర్మానం పంపగలగడం చాలా సంతోషం. అందరూకూడా సంతోషపడుతున్నారనుకుంటాను. ఇది చాలా ముఖ్యమైన తీర్మానంకనుక pass చేయాలని కోరుతున్నాను."

[25th November 1955]

MR. DEPUTY SPEAKER:—“శ్రీ ప్రకాశంపంతులుగారు మాట్లాడుతారు. సభ్యులందరు వారిని కూర్చుని మాట్లాడమని ప్రార్థన చేస్తున్నారు.”

SRI T. PRAKASAM:—“అధ్యక్షా! నేను మాట్లాడతలచుకొన్న విషయము బహుకొద్ది. తీర్మానములోనే అన్ని విషయాలు చెప్పారు. విశాలాంధ్రకావాలా? మరివిది కావాలి అనే ప్రశ్న మీరు ఆలోచిస్తున్నారు ఇప్పుడు. విశాలాంధ్ర విషయమై వేరే అభిప్రాయముతో ఉండేవారు ఎవరూకూడ ఈ హాలులో లేరని నేను తెలుసుకొన్నాను. విశాలాంధ్ర కావలెను, యీ తరుణములో వేరే విధముగా మాట్లాడ కూడదని చెప్పి అభిప్రాయముతో అందరూ ఉన్నారని నేను తెలుసుకొన్నాను. విశాలాంధ్ర విషయములో రెండు అభిప్రాయములు ఇప్పుడు వినపడుతున్నాయి. అయితే కొందరు విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకముగా ఉన్నారని అనుకోవటం పొరపాటు. చెన్నారెడ్డిగారు మొన్ననే రోమునుంచి ఈ దేశంలోకివచ్చారు అక్కడ దేశము, వారి పరిపాలనచూసుకొని మరివచ్చారు ఇక్కడకు. చెన్నారెడ్డిగారు విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకులని చెప్పడము సరిఅయినమాట కాదని నా అభిప్రాయము. చెన్నారెడ్డిగారు చాలాబుద్ధిమంతులు. వెంకట రంగారెడ్డిగారి కన్న చిన్నవాడు. సంగతి సందర్భాలు అన్నీ బాగా ఆలోచించుకొని చెన్నారెడ్డిగారు, రంగారెడ్డిగారు ఉభయులుకూడా ఈమిటి ఎదుటసాక్ష్యం ఇచ్చారు. ఈ చెన్నారెడ్డిగారు రంగారెడ్డిగారి తోటికలియక మునుపు ఎప్పటి కప్పుడు నాకు తెలిసినంతవరకు వారిలో వారికి బేదాభిప్రాయాలు ఉండినవి కాని ఆ అభిప్రాయ బేదాలు క్రమముగ్గా తగ్గి పోయినవి. వారు భయలు కూడా ఒక అభిప్రాయానికి వచ్చారు, ఈ నాడు చెన్నారెడ్డిగారు అభిప్రాయ బేదాలతో తిరిగి ఢిల్లీ వచ్చారని చెప్పడము సబబుగా లేదు అని నేను తలచున్నాను. చెన్నారెడ్డిగారు ఢిల్లీ నాయకులతో మాట్లాడిన తరువాత వారి అభిప్రాయం చెప్పడంతో నేను చదివినంతవరకు, వ్యతిరేకత ఏమిలేదు. ఆయన అభిప్రాయాలను మనస్సులోనే ఉంచుకొని ఇంకా ఆలోచిస్తూ ఉన్నారు. అంతేగాని ఆయన వేరే అభిప్రాయముతో ఉన్నారని నేను తలచడం లేదు. నేను చదివిన విధముగా వారిస్టేటుమెంటునుబట్టి చెన్నారెడ్డిగారి అభిప్రాయము ఇట్లు, రంగారెడ్డిగారి అభిప్రాయము ఇట్లు ఉన్నది అనేవిషయము కొంచము ఆలోచించుకు చెప్పవలెను. అంతేగాని వారిద్దరు విశాలాంధ్రకు వ్యతిరేకులని చెప్పడములో సబబులేదని నేను అనుకుంటున్నాను.

“చెన్నారెడ్డిగారి అభిప్రాయం ఏదో వారు తీర్మానం చేసుకోలేదు. చెన్నారెడ్డిగారు విశాలాంధ్రకు అంగీకరిస్తా రనడంలో నాకు ఏమీ సందేహంలేదు. చెన్నారెడ్డిగారు ఆలోచించి, వివిధంగాచేస్తే బాగావుంటుందో మనస్సులో పెట్టుకొని వున్నాడనిచెప్పి నేను తలుస్తూవున్నాను. ఇప్పటికికూడ నా అభిప్రాయం అదే. చెన్నారెడ్డిగారు, వెంకటరంగారెడ్డిగారు వీరిద్దరిలోను పెద్ద

[SRI T. PRAKASAM]

[25th November 1955]

వారు వెంకటరంగారెడ్డిగారు. తొందరపడి అభిప్రాయం వెల్లడిచేసే మనిషి కాదు స్వతహాగా. వెంకట రంగారెడ్డి గారు కూడా ఈ విషయంలో వేరే అభిప్రాయం పడ్డారని చెప్పడం సబబుగలేదు. వాండ్లు ఇద్దరిమధ్యన ఈ తగవు తీరకుండావుంటే మధ్య మనవారే అందరికంటే ముందుగా బయలుదేరి వారు వ్యతిరేకంగా అభిప్రాయ పడ్డారని చెప్పడంకూడ ఎంత మాత్రం సబబుగలేదు. వారిద్దరికిమధ్య కాంగ్రెసు కమిటీ పెసిడెంటు నరసింగరావుగారు వున్నారు. ఆ నరసింగరావుగారు చాల గొప్పవారు. నరసింగరావు గారు యీమధ్య మాట్లాడిన మాటలలో యీసంగతి వచ్చినప్పుడు, యీసంగతి యింకా ఆలోచించలేదని చెప్పినట్లు వార్తలు publish చేశారు. ముగ్గురు కూడా జవాబుదారి మనుష్యులేగాని, జవాబుదారి వదలకొని ఎవరి ఇష్టం వచ్చినట్లు వారు మాట్లాడుతారని ఆనడానికి ఎంతమాత్రం అవకాశంలేదు. ఈ ముగ్గురి అభిప్రాయాలను గురించి మనము చర్చచేసుకొని, ఇక్కడ తీర్మానము చేయతలచుకొని వున్నాము. దీర్ఘమైన స్టేటుమెంట్లు ఇచ్చారు గోపాలరెడ్డిగారు. ఆ స్టేటుమెంట్లకూడ బహుజాగ్రత్తగా ఆలోచించి, ఏమి పొల్లులేకుండావుండే మోస్తరుగా మాట్లాడారు. High Command వారు ఏమి మాట్లాడారో, ఏమి చెప్పారో అనే విషయము మనం ఆలోచించవలసి వుంది. High Command వారు మొదటినుంచి ఒకే మోస్తరుగా చెప్ప తూవచ్చారు. దేశంలోవుండే కాలమాన పరిస్థితులనుబట్టి దేశానికి అనుకూలంగావుండేటువంటి వాతావరణంలో విశాలాంధ్ర వ్యవహారాలలో, ఏరెండు అభిప్రాయాలు లేకుండావుండే పద్ధతిలో బాగా ఆలోచించి విశాలంగావుండే ప్రయత్నం జరుగవలెను, కొనసాగవలెను, అని నాయకులు మొదటినుంచి చెబుతున్నారు. నాయకులందరికి మనస్సులో ఎట్లావుందో, అదేవిధంగా ఇప్పుడు దేశంలోవుండే పరిస్థితులనుబట్టి విశాలాంధ్ర అనేది ఏర్పడకపోతే ముమ్మందు చాలా నష్టంవుంది.

“ఇది బాగా ఆలోచించవలసిన విషయముగాని ఊరికే ఏదోతెలంగాణావారు చెప్పారు, మనము విన్నాము, అని తేలికగా ఆనుకోవలసిన వ్యవహారంకాదు. High Command వారు చెప్పిన నలహాపాటించి, దానికి అనుకూలంగా దేశములో ఉండే ప్రజలకందరికి అనుకూలంగా, ఉండేమోస్తరుగానే తీర్మానము కావలసియున్నది. ఇప్పుడు మనము ఈ తీర్మానాన్ని ఎట్లుచేస్తే బాగుంటుంది అనే ఆలోచనలో ఉన్నాము. ఎట్లుచేస్తే బాగుందో ప్రశ్న రావడానికే వీలులేదు. చేయడానికి ఉండేమార్గము ఒకటే. ఆ ఒక్కమార్గమున్ను న్యాయమైనదిగా, స్థిరమైనదిగా, ప్రజలందరి మనోభీష్టం తీర్చేటటువంటిదిగా ఉండవలెననే అభిప్రాయమేగాని వేరే అభిప్రాయమేమీలేదు. అందుచేత ఎవరుకూడా, ఈ ముగ్గురినాయకులలో ఎవరుగాని పొరపాటుచేస్తారని ఆనుకోడానికి వీలులేదు. తొందరపడిమేము కలిసిరాముఅని అన్నారని చెప్పడం సబబుకాదు. కలిసిరాముఅనిచెప్పడం ఎట్లాతటస్తిస్తుంది? ఆలోచించండి? అందరికికూడ అనుకూలంగా ఉండేటటువంటి వ్యవహారంలో

[SRI T. PRAKASAM]

[25th November 1955]

వ్యతిరేకంగా ఉండేటటువంటి అభిప్రాయాన్ని కలుగజేసుకొని, వీళ్ల అభిప్రాయాలు ఒకానొకప్పుడు కమిషన్‌వాళ్లు విచారించేకాలములో నేను ఆ కమిషన్ వాళ్లతో మాట్లాడుతూ ఉండే కాలములో కూడ, నాకు తొచినంత మట్టుకు, కమిషన్ వాళ్ల మనస్సు స్థిమితంచేసుకొని, స్థిరపరచుకొని, విశాలమై సటువంటి బుద్ధితోట, మంచి అభిప్రాయముతోట ఉండి ఒకానొకప్పుడు ఈ చెన్నారెడ్డి, రంగారెడ్డి గార్లతో మాట్లాడి ఉన్నాను కొంతపరకు. నేను ముగించేలోగా ఒకముక్క వికడీకరించి ముగిస్తాను. ఇది పెద్దవిషయము. చిన్న విషయము కాదు. మనము తొందరపడి ఏదో ఒక అభిప్రాయము చేస్తాము అనే కారణంచేత అపతలవారు కూడా తొందరపడి వేరే అభిప్రాయాలు చెప్పడానికి అవకాశాలులేవు.

“అందుచేత యిప్పుడు ఆపకాశము కలుగజేసుకొని నాయకులలో ముఖ్యులుగా వుండేవారు విశాలాంధ్రకొనం కృషిచేయవలెనని నాకోరిక. నేను మాట్లాడటానికి యింతసేపు టైము యిచ్చినందులకు అధ్యక్షులకు నా కృతజ్ఞతను తెలియజేస్తున్నాను. నేను ఎక్కువసంగతులు మాట్లాడలేక పోయినప్పటికినీ, నామనస్సులో బాధపెడుచూపున్న సంగతులు ఏమిటో మీకు తెలుసును. అందుచేత సభ్యులు బాగా ఆలోచించి “విశాలాంధ్ర కావాలి, యీ ఆంధ్రదేశానికి ముందు ముందు మేలుకలుగజేసేది విశాలాంధ్ర” అనేది మనసులో వుంచుకొని అందుకు కృషిచేయమని కోరుతున్నాను. విశాలాంధ్ర విషయమై రెండు అభిప్రాయాలు ఎవ్వరికిని వుండవని నేను సమ్ముతున్నాను. నేను ముగిస్తూ మీకు అందరికినీ సమస్కారము చేస్తున్నాను.”

SRI P. RAMACHARLU:—“ఉపాధ్యక్ష, స్నేహితులారా! ఇప్పటి వరకూ విశాలాంధ్రను గురించి ఉపన్యాసాలు చక్కగా జరిగినవి. అందులో అభిప్రాయ బేధములు ఏవీలేవని వ్యక్తమవుతున్నది. ఇక తక్కిన విషయములను గురించి విచారిస్తే ముఖ్యముగా బళ్లారి విషయము ఎక్కువగా అందోళన కలుగజేస్తున్నది. క్రిందట 16 వ తేదీన నేను బెంగుళూరు వెళ్లియున్నాను. అనాడే ఆక్కడ కానన సభ వారు యీ విషయాన్ని గురించి చర్చించటానికి ప్రారంభము చేస్తూ యుండిరి. ఆ దినం సుమారు ఒక వెయ్యిమంది విద్యార్థులు, అట్టల మీద ‘Save Mysore’ అని వ్రాసుకొని, మరొక వెయ్యిమంది సంయుక్త కర్నాటకము కావాలి” అని నినాదాలు చేస్తూ కాననసభ ఎదుటపరకూ వచ్చారు. కాననసభ ఎదుట కొంత ఘర్షణజరిగి, ఒక రిటో ఒకరు కలియబడి చివరకు ఆఘర్షణ లాటిచార్జీ వరకూ వచ్చింది. వారంతా ఎవరు, ఎక్కడినుంచి వచ్చారు అని నేను విచారించగా వారు విద్యార్థులనినీ, ఎక్కడినుంచో బైటవూరు నుంచి వచ్చారనినీ, ఆక్కడివారు కాదనినీ, నాకు తెలిసింది. కొన్ని రాజకీయ పార్టీలవారు వారిని పలిపించి యీ విధంగా నినాదాలు చేయించారని గూడ తెలిసింది. ఈ విధంగానే బళ్లారి లో గూడ సత్యాగ్రహము

25th November 1955] [SRI P. RAMACHARYULU]

జరుగుచున్నదనే వార్తకూడ వినవచ్చింది. ఈ సత్వాగ్రహము చేసేది వాస్తవముగా బళ్లారివారా, లేక బైటపూరి కస్టడులు ఈ నాటకం బరువుతున్నారా అనే అనుమానముగూడ కన్పిస్తుంది. ఇప్పటికి రెండునెలల క్రితము బళ్లారిలోని ఆంధ్రులు ఒకపెద్ద సభ చేశారు. ఆ సభలో నేనుగూడా మాట్లాడినాను. ఆ సభకు పోలీసువారి రక్షణగూడా కావాలని అడిగితే ఇప్పుడము లేదనిగూడా అన్నారు. అందు మీదట, పోలీసువారి రక్షణ అవసరము లేదు అని నేను వారికి చెప్పి, ఆ సభ జరిగించినాను. సభ మాత్రము చాలా ప్రశాంతముగాను, నిశ్శబ్దముగాను జరిగిపోయింది. స్త్రీలు, పురుషులు నుమారు ఇరవై వేలమందికి పైగా వచ్చివారు. అందులో స్త్రీల సంఖ్య ఎక్కువగా వున్నట్లు తోచింది. కాని కర్ణాటక నాయకులు వచ్చి సభ చేసినప్పుడు మాత్రము పోలీసు రక్షణతో తప్ప సభ జరపబడ లేదు. పోలీసు రక్షణతోనే వారి సభలు జరిగేవి అని తెలిసింది. దీనిబట్టి చూస్తే ఆ ప్రాంతములలో వున్నవారు ఎక్కువ మంది ఆంధ్ర రాష్ట్రములోనే చేరవలెననేవారు వున్నారనే తేలుతున్నది. ఈవిధంగా కస్టడులకు పోలీసు రక్షణ, ఆంధ్రులకు పోలీసు రక్షణ లేకుండా పోతు జరపడమే వారు ఆంధ్రలో చేరవలెననుటకు నిదర్శనమేని నా తాత్పర్యము. 'అసలు బళ్లారిని, కొన్ని తాలూకాలను ఎక్కడాకూడా ఎవరికిని సంబంధములేని మైసూరులో వారిని ఎవరుకలిపి వేయవచ్చు' అని అక్కడివారు అడుగు తున్నారు. పూర్వము East India Company వారికి నైజాము, యీ జిల్లాలను దత్తము చేసినారు. అందుకనే యీ ప్రాంతాలకు దత్తమండలము అని పేరు వచ్చింది. మైసూరువారు అడగకుండానే మిశ్రా రిపోర్టుమీద, బళ్లారిని, దాని సరిహద్దులలోని హెన్రీపేటతోగూడ ఎవరికి సంబంధములేని మైసూరులో కేంద్ర ప్రభుత్వంవారు చేర్చివేశిరి. వచ్చేదిరానివ్వండి అని మైసూరు దాన్ని స్వీకరించారు. ఇప్పుడు తిరిగి 'ఆ ప్రాంతం ఆంధ్రులది, అది వారికి ఇచ్చివేయండిఅని అడిగితే' తేరగావచ్చిన సొమ్మును తిరిగియివ్వడానికి ఎవరైనా యిష్టపడుతారా? ఆ ఉద్దేశముతో 'మేము యివ్వము' అని మైసూరువారు అంటున్నారు. పైగా "మాకుఇచ్చి వేశారుకదా! ఒక సారియిచ్చిన సొమ్మును మేము ఎట్లయిస్తాము. మీరు ఎట్లా అడగ గలుగుతున్నారు అని కేంద్రాన్ని మైసూరు వారు ఆక్షేపిస్తున్నారు. సంయుక్త కర్ణాటకము కూడదు అనేవారే, తేరగావస్తే బళ్లారి జిల్లాలోని భాగాలను చేరవేసుకొన బాచుచున్నారు. యితర ప్రాంతాలను అపహరించాలనే ఉద్దేశ్యము వుండడము చాలా శోచనీయము. ఫజలాల్ కమిషను వారు అన్నివిషయాలు సాకల్యంగా పరిశీలించి యీ ప్రాంతము ఆంధ్రులది, యిది ఆంధ్రులకు ఉంటేనే బాగావుంటుందని నిపార్చుచేస్తే, యీ విషయములో కేంద్రమువారు యెట్టి తుదినిర్ణయము చేయ లేదు. అఖిలభారత కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంటుగారు కూడా బళ్లారి విషయము మరల ఆలోచించవలసి వుంటుంది, ఆలోచిస్తామనికూడా అన్నారు.

[SRI P. RAMACHARYULU] [25th November 1955]

బళ్ళారివారు రెండు సంవత్సరములుగా చాలా కష్టపడి దీక్షపట్టి పనిచేశారు. ఇంత దీక్షతో పనిచేసిననూ, ఫజులాలి కమిటీవారు సిపాగ్సుచేసిననూ, కేంద్రమువారు యింతవరకు ఏ నిర్ణయముచేయక పోవడము చాలా ఆశ్చర్యమును కలిగిస్తున్నది. ప్రభుత్వమే ఇట్టి ఆందోళనకు అవకాశమీయడం చాలా బాధకరముగా వున్నది. సంయుక్త కర్నాటక రాష్ట్రము కావాలి అనే ఆందోళన ఒక వైపున జరుగుతూవుండగా, అది కూడదు అని కొందరు మైసూరు మంత్రులు ప్రజానాయకులు తీర్మానం చేశారు. అంతటితో హై కమాండువారు తమ నిశ్చయమును తెలిపి ఆ ఉద్యమమును ఆపివేశారు. ఆ విధంగానే కాంగ్రెస్ పెద్దలు విశాలాంధ్ర కూడదు అని తీర్మానాలు చేసే వారిని అది కూడదని ఆక్షేపించియుంటే అవి అగిపోయేవే ననుకుంటాను. కాని యిటువంటిదాని విషయములో ఏదోఒక్కటి దైర్యముతో కాంగ్రెస్ పెద్దలు నిర్ణయము చేయనందువల్లనే, యిటువంటి చర్చలు, ఆందోళనలు, అల్లరులు జరగటానికి అవకాశాలు కలుగుతున్నవి. ఈ భాషారాష్ట్ర సమస్యను కేవలము సంకుచిత భావముతో చూడకూడదు అని నా ఆభిప్రాయము. ప్రతి చిన్న చిన్న ప్రదేశములవారును తమకు రాష్ట్రము వేరే వుండాలి అనే ఉద్యమము ప్రారంభము చేస్తే, ఆ విధముగా కేంద్రమువారు ఒప్పుకోటానికి సిద్ధపడితే, ఇక ప్రతి చిన్న జిల్లావారుకూడా తమకు వేరే రాష్ట్రము కావాలి అని అడుగుతారు, అది యిచ్చేస్థితి వస్తే, యిక దేశము భిన్నా భిన్నములు గానూ, చీలికలు పేలికలుగాను మారిపోతుంది. ఈ అల్లరులు ఆందోళనలు, దేశము చీలికలకు కారణమవుతుంది. దేశములో భాషారాష్ట్రాలు అని నిర్ణయించినప్పుడు, ఆ సిద్ధాంతము ప్రకారమే, ఒక భాషకు ఒక రాష్ట్రము అని, పెద్దదైనా, చిన్నదైనా, యివ్వవలసినదే గదా ! ఒక భాష వారికి ఒక రాష్ట్రము, యింకొక భాషవారికి రెండు రాష్ట్రాలు ఇస్తామనడం సబబుగా కనబడడములేదు. ఈ విధంగా జరిగితే దేశములో శాంతినియమైన పరిస్థితి యేర్పడుతుంది అనుటకు సందేహమేమీలేదు. కాబట్టి ఎవరు ఎన్ని విషయాలు చెప్పినా, స్వాధీనరహితముగా న్యాయమును నిర్వహించవలసి ఉంటే ఆంధ్రులకు ఒకే రాష్ట్రము వుండాలిగాని, దీన్ని గురించి వేరే వాదములు చేయనక్కరలేదు. కొంతమంది స్వార్థపరులకు వేరే ఆభిప్రాయాలు వుండవచ్చు. అటువంటివాటికి విలువయిస్తే, ఆంధ్రజాతికి అన్యాయమేసిట్లే అవుతుంది. దీన్ని గురించి యింకను ప్రసంగమును పెంచ నవసరములేదు. హైదరాబాదు సోదరులను నేనుకోరేది యేమిటంటే, మన కాళేశ్వరరావుగారు చెప్పినట్లు ఆంధ్రులందరికి 22 జిల్లాలతో కూడిన ఒక్క పెద్ద రాష్ట్రము అయితే ఆంధ్రుల మాటకు ప్రతిష్ఠ కలుగుతుంది, మాట చలామణికి దారి తీస్తుంది. ఆంధ్రుల సంఘభావానికి, ఐక్యతకు దోహదమవుతుంది. 22 జిల్లాలతో ఉన్న పెద్ద రాష్ట్రములోను, లేక తొమ్మిది, పది జిల్లాలతో చిన్న రాష్ట్రములోను వున్న తేడా గ్రహించాలి. పెద్ద రాష్ట్రముగా వుంటే, దేశములో పేరు ప్రతిష్ఠలు, మనకు కావలసిన సౌకర్యాలు కలుగజేసుకోవడానికి, మన హక్కులు కాపాడుకోటానికి, విలుకలుగుతుంది. కాని

25th November 1955] [SRI P. RAMACHARYULU]

రెండు ఖండాలుగా ఆంధ్రులను చీల్చడమనేది కలిగితే ఇందులో ఉన్న నష్టమును గ్రహించమని మన తెలంగాణా సోదరులను కోరుతున్నాను. జరాసంధుని దేహము ఒక్కటగా పున్నప్పుడు ఎవ్వరూ జయించలేక పోయిరి. ఆయన దేహము రెండుగా చీల్చినప్పుడు అది ఒక విధివ శవమైనది. ఆ విధంగా, ఆంధ్రులయొక్క కూడికవల్లగలిగే లాభాలు గ్రహిస్తారని తెలంగాణావారిని కోరుచున్నాను. ఆంధ్రులను చీల్చినందువల్ల, మరింత బలహీనతకు కారణమవుతుంది. ఆంధ్రులము వెనుకబడిపోతాము. ఈ విషయాలన్నీ పరిశీలించమనిన్నీ, రెండు రాష్ట్రాలవల్ల వచ్చే నష్టము పరిశీలించమనిన్నీ, రెండు రాష్ట్రాలు కోరవద్దని తెలంగాణావారిని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఆంధ్రులకు ఒకే రాష్ట్రమువుంటే, అది ఎంతో బలవత్తయైన రాష్ట్రముగా వుంటుంది. దేశములోని రాష్ట్రములలోకల్లా ఎక్కువ సంపత్తు, సంస్కృతి సాధించగలుగుతుంది. కాబట్టి ఆంధ్ర నాయకులకు ముఖ్యంగా చేప్పేదేమిటంటే మన కాళేశ్వరరావుగారు చెప్పినట్లు, మనలో తెలంగాణావారు చేరుట లేదుగాని తెలంగాణా వారితో మేము చేరుతున్నాము. కావున వారు కించపడనక్కరలేదు. కావున వారు విశాలాంధ్రకు అంగీకరించగలరనియే ఆశిస్తున్నాను. ఈ సదవకాశము యిచ్చినందులకు ఉపాధ్యక్షులవారికి నేను నా కృతజ్ఞతాభి వందనములు తెలియజేస్తున్నాను."

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU :—

"అధ్యక్ష, నిజముగా ఈ రోజు ఆంధ్రశాసనసభ చరిత్రలో ముఖ్య మంత్రిగారు చెప్పినట్లు చాలా ప్రాముఖ్యమైనటువంటి దినము. దానిని గురించి ఎవరికి ఏవిధమైనటువంటి అనుమానములుగాని, అభ్యంతరములు గానిలేవు

"మనము చిరకాలముగా వాంఛించినటువంటి విశాలాంధ్ర, కలలుకన్నటువంటి విశాలాంధ్ర తప్పకుండవస్తుంది అనే ఆశతోమనము ఇక్కడ సమావేశముఅయి చర్చించుకొని తీర్మానముచేసుకో బోతున్నాము. కాళేశ్వరరావుగారు వారి ఉపన్యాసములో, పున్నటువంటి సమస్యను ఖచ్చితంగా, చరిత్ర పూర్వకంగా తీసుకొవచ్చి విశాలాంధ్ర ఏవిధముగా యావత్తు ఆంధ్రజాతికి ఉపయోకరంగా ఉంటుందో కళ్లకు కట్టినట్లుగా చెప్పారు. మనరీ అందరము అంగీకరించి నటువంటి విషయాలను మరల మరల చెప్పవలసిన పనిలేదు. ఈ S. R. C. Report ను గురించి మాత్రము కొన్ని ముఖ్యమైన విషయములు చెప్పవలసిన అవసరమువున్నది. అందుచేత నేను ఇప్పుడు ప్రత్యేకంగా మాట్లాడుతున్నాను.

"ఈ నాడు మనదేశములో పున్నటువంటి A. B. C. తరగతి రాష్ట్రాలను రద్దుచేసి, తరువాత రాజప్రముఖ్ పదవులను తొలగించుతూ, హైదరాబాదు విచ్చిన్నము చేయడానికి, ఈ రిపోర్టులో నిశ్చయించినందుకు S. R. C. కమిటీవారిని మనము అంతా అభినందించాల్సివున్నది. ముఖ్యముగా హైదరాబాద్ విషయములో మనము అంతాకోరుతున్నది 'నిజాము ప్రభుత్వముక్రింద అది ఒక రాష్ట్రముగా ఉండడానికి వీలులేదు' అని.

[25th November 1955]

[SRI PILLAI AMARRI VENKATESWARLU]

హైదరాబాదు నైజాము పాలన కింద ఉండడం ఆంధ్ర జాతికి మాత్రముమెకాకుండా బారతదేశాని కంతటకకూడా అగౌరవముగా ఉంటుంది అందువల్ల దినిని తక్షణము విచ్ఛిన్నముచేసి భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములుగాకావాలను మనము కోరినాము. ఆ ప్రకారంగానే హైదరాబాదు రాష్ట్రాన్ని విచ్ఛిన్నము చేయడము జరిగింది. హైదరాబాదు విచ్ఛిన్నము అయిన తరువాత తచ్చకుండా మనకు ఏకలాంధ్ర పస్తుందను అనిపించాము. కాని ఆరిష్టాద్దులో చూస్తే ఏకలాంధ్రకు అనుకూలంగా చర్చచేసి చిట్టచివరకు మాత్రము రెండురాష్ట్రాలు ఉండడం శ్రేయస్కరము అనేదిధమ్ముగా తీర్పు చెప్పారు. దానిమీదనే కాళేశ్వరరావు పగ్గెరా వారందరూ వారిలభిప్రాయాలను చెప్పారు. అది వివిధముగా తప్పా ఇంకచెప్పవలసిన అవసరము లేదు. అసలు S. R. C. వారు Unity and Security of India, Linguistic and Cultural Homogeneity Financial and Administrative convenience, Successful Working of the Plan. అనే ప్రాతిపదికలను నాలుగు తీసుకొన్నారు. ఈ నాలుగు లంకములను తీసుకొన్నప్పటికైనాసరి భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఏర్పాటయ్యేటట్లయితే జయప్రదంగా నెరవేరుతాయి. ఈ 4 అంశాలుకూడా పూర్తిగా, జయప్రదంగా నెరవేరుతాయనే విషయం చరిత్రనుబట్టి మనకు రుజువు అవుతుంది. దేశము అంతా ఐకమత్యంగా వుండాలని మనము కోరుకొంటే తప్పనిసరిగా ఒకభాష మాట్లాడేవారమంతాకూడా ఒక రాష్ట్రంలోవుంటే పరిపాలన చాలా సులభమవుతుందనే విషయమును మనము గమనించాలి. ఒక రాష్ట్రంలో రెండు భాషలుమాట్లాడేవారినిపెట్ట వాళ్ళలో అనేకరకములైన అనుమానాలు, తగాదాలు పెరిగినప్పుడు, దేశంలో ఐకమత్యమువున్నదని మనము పైకి నిర్ణయించవలసినదేకాని, యదార్థముగాచూస్తే మనము గతంలో మద్రాసు రాష్ట్రములో వున్నటువంటి ఆంధ్రులు, తమిళులు, కర్నాటకులు కలిసివున్నప్పుడు మనకు వివిధమైన అభిప్రాయబేధాలు వుంటూవుండేవే అపన్న మనము ఒక పర్యాయము జ్ఞాపకమునకు తెచ్చుకొంటే అది దేశమునకు, ఐకమత్యతకు వుపయోగపడుతుంది, లేనిదీ దేశములో ఒక రకమైన అనైక్యతను ఎక్కువ చేయుటకు వుపయోగ పడుతుందనేదీ మనకు బోధపడుతుంది. అందువల్ల ఏ రాష్ట్రముయొక్క చరిత్ర తీసుకొన్నప్పటికైనా, యిక్కడ బహు భాషారాష్ట్రాలుగా వున్నటువంటి ప్రాంతాలు, వాటయొక్క చరిత్ర తీసుకొంటే తప్పనిసరిగా ఈ విషయము మనకు బోధపడుతూవుంటుంది. మొదటనుంచీకూడా బ్రిటిషువారు తమ హక్కులు కాపాడుకొనుట కోసము ఈ భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాల నిర్మాణమును వాయిదావేస్తూ వచ్చారు. ఏదైనా ఒక ప్రాంతాన్ని విభజన చేయాలంటే అక్కడవాళ్ళు British interests safeguards చేస్తారా లేదా అనే విషయాన్ని ఆలోచించు కొన్నారేగాని, మనకు సౌకర్యం కలుగజేయాలనేది వారిలో లేదు. అసలు మనదేశాన్ని ఆణచిపెట్టి నాశనము చేయడానికి పూనుకొన్నటువంటి

25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

వారు మనకు ఆనాడు భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు యిప్పడానికి నిరాకరించడము జరిగింది. కాని యీనాడు బృహ్మాండమైన ప్రజాఉద్యమము రావడము, దాంతోపాటు భాషారాష్ట్ర సమస్య అత్యంత ప్రధానమైన స్థానము తీసుకోవడమువల్ల అది తప్పక యిచ్చి యాలనే నిర్ణయానికి All India Congress Committee వారున్నా, కేంద్రప్రభుత్వము వారుకూడా పచ్చిపట్టు కనబడుచూవున్నది. దురదృష్టవశాత్తు ఒక మహారాష్ట్ర విషయము మాత్రము ఆ నిర్ణయానికి రాలేదు. బొంబాయినికూడా దాంట్లో కలిపి సంయుక్త మహారాష్ట్రము ఏర్పరిస్తే అంతా ఎంతో శ్లాఘించేవారు. బొంబాయిలో 15 మంది చాపలనిన అవసరముకూడా పుండేదికాదు. దురదృష్టవశాత్తు అది జరుగలేదు. నెండలనుంచి కూడా మహారాష్ట్రలకు, ముసుకుకూడా ఎక్కడ అన్యాయము జరుగుతూనే ఉన్నది. ఇప్పటికికూడా అదే విధముగా జరుగుతూనే ఉన్నది ఆ ఇబ్బంది లంకా మహారాష్ట్రలకు తోలగిపోలేదు. ఇప్పటికైనాసరే ఇక్కడ ఉన్నటువంటి మిత్రులంతా కూడా వారియొక్క పలుకుబడిని ఉపయోగించి మహారాష్ట్రలకుకూడా తప్పనిసరిగా బొంబాయితో కూడినటువంటి సంయుక్త మహారాష్ట్ర వచ్చేందుకు కృషి చేయాల్సి అవసరము వున్నదని అనుకొంటాను. ఆ విధముగా చేపారనికూడా నేను ఆశిస్తున్నాను.

“ఈ కమిటీ రిపోర్టులో కొన్ని ప్రధానమైన విషయములు కనబడుతూ వుంటాయి. మనము భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు కావలయునని ఎప్పుట్నుంచే కృషి చేస్తున్నాము. అవి రావడము పరిపాలన సౌకర్యముదృష్ట్యా చాలా అవసరము. విద్యాభివృద్ధికకూడా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రాలు ఎక్కువగా వుపయోగపడతాయి అనుకుంటున్నాము. అదేవిధముగా administrative side తీసుకున్నప్పటికికూడా ఈ విధముగా మనకు వుపయోగ పడుతుంది. మన రాష్ట్రములో ఇతర భాషలు మాట్లాడేవారు వుండటము అనేది వినాటికి సరియైనదికాదు. అది ఒక liability అని మాత్రమే గుర్తుంచుకోవాలి. ఎందుచేతంటే వాళ్లకు educational facilities మనము కల్పించాలి. వాళ్లను అభివృద్ధి చేయడానికి పూనుకోవాలి. దానికి అదనముగా మనము డబ్బు ఖర్చు పెట్టుకోవాలి. ఇటువంటి ఇబ్బందులు మనకు ఎన్నో వున్నాయి. అదేవిధంగా ఇతర రాష్ట్రాల్లో తెలుగువారు వున్నప్పుడు ఆ ప్రభుత్వాలుకూడా అవే అనస్తలు పడవలసి వస్తుంది. ఏ రకంగా చూచినప్పటికైనా ఈ సూత్రాన్ని సాధ్యమైనంతవరకు చెవరి చెవరి గ్రామాలకుకూడా వర్తింపజేయాలి. అది చాలా అవసరము. అట్లా చేసినప్పుడే నిజమైనటువంటి ప్రజాస్వామికము అమలుజరుపగలుగుతాము. అందువల్ల ఆ సూత్రాన్ని దృష్ట్యాలో పెట్టుకొని మనము అన్ని సమస్యలను ఆలోచించాలని నేను విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను.

“ఈ మధ్య మన ప్రభుత్వ ప్రతినిధులు మద్రాసు ప్రభుత్వముతో సంప్రదించి సరిహద్దు సమస్యలను పరిష్కారము చేయడానికి చాలా కృషి

[25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

చేశారు. దాంట్లో ప్రధానంగా పేపర్లలో వచ్చిన వార్తలను బట్టి మన ప్రభుత్వమువారు ఆ యా గ్రామములలోని అధిక సంఖ్యాకులను లెక్క చూచి ఆ లెక్కల ఆధారంగా వాటిని ఆంధ్రలోగాని, మద్రాసులోగాని చేర్చాలని అన్నారు. దానితోపాటు single language major groups ఎక్కడెక్కడ అయితే వుంటుందో వాటినికూడా consideration లోకి తీసుకోవాలని అన్నారు. ఈ సూత్రాలను దృష్టిలో పెట్టుకున్నట్లయితే హోసూరు, కృష్ణగిరి విషయము కూడా చర్చించాలని మన ప్రభుత్వము పట్టు పట్టినట్లు పత్రికలలో వున్నది. అందుకు మన ప్రభుత్వము తీసుకున్నటువంటి చర్యను మేము తప్పుకుండా బలపరుస్తున్నాము. కాని ఆ విషయంలో మద్రాసు ప్రభుత్వముకూడా ఎందువల్ల పట్టుదల చూపలేకపోయిందో నాకు ఏమాత్రం బోధపడుటలేదు. అసలు ఈ linguistic minorities తమ రాష్ట్రములో వుండాలని ఎందుకు కోరుకుంటున్నారో నాకు అర్థము కావడము లేదు. ఒక్క తాలూకా కోసమో, 10, 15 గ్రామాలకోసమో అంత పట్టుదల పట్టడములో ఆలోచనగాని వివేకముగాని ఎక్కడా కనిపించడములేదు. అందువల్ల మన ప్రాంతములో ఎక్కడ అయినా తమిళ గ్రామములుగాని కన్నడ గ్రామాలుగాని, ఒరిస్సా గ్రామాలుగాని వుంటే ఎంత త్వరగా వాటిని వాళ్ళకు అప్పగిస్తే మనకు అంత సుఖంగా వుంటుందనే అభిప్రాయం నాకు వున్నది. ఆ విధంగా చేసి, సరిహద్దు సమస్యల పరిష్కారం వెంటనే చేసుకుంటే బాగుంటుంది.

“S. R. C వారు తుంగభద్రా ప్రాజెక్టు ఏరియా మనకు కలిపినందుకు అభినందనలు తీర్మానంలో ఉన్నవి. దురదృష్టవశాత్తు ఈ విషయంలో ఏకీభవించజాలము అని చెప్పవలసివచ్చినందుకు మాత్రము చాలా విచారపడుతున్నాను. కాని ఒక్క విషయము మాత్రము సంజీవరెడ్డి, గోపాలరెడ్డిగార్ల దృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను. తుంగభద్ర జలాన్ని సద్వినియోగము చేయడానికి, మనము రాయలసీమ ఆభివృద్ధికి హైలెవెల్ ఛానలు త్రవ్వకోడానికి అవసరమైన చర్యలుకోసం, వారుచేసే ప్రయత్నాన్ని లన్నింటికీకూడా తప్పుకుండా తోడ్పడుతాము. మాకు వున్నటువంటి బలముతో మేము తోడ్పడతాము. మీరు మాకు బలం వున్నదనుకుంటే ఆ బలం వుపయోగిస్తాము. లేదనుకుంటే మాకు వున్న ఉడుత భక్తితో మీకు తోడ్పడుతాము. అంతే కాని తుంగభద్రా ఏరియా మన క్రిందకు రావడము అనేది సరికాదు. మేము దానితో ఏకీభవించజాలము. ఈనాడు ఆ ఏరియా ఇస్తున్నారు అంటే తుంగభద్ర ఏరియా మీకు ఇస్తున్నాము, కోలారును తీసుకుపోయి మైసూరులో కలుపుతాము అని S. R. C. వారు చెప్పారు అంటున్నారు. ఇది ఏ సూత్రాలపై ఆధారపడి జేస్తున్నారో నాకు బోధపడటములేదు మనము ఆ సూత్రాన్ని అంగీకరిస్తున్నాము అని చెప్పినట్లయితే, మన administrative convenience కు గాను దానిని అంగీకరించి నట్లయితే, జరిగే ఫలితము ఏమిటో గమనించాలి. Administrative convenience కోసము ఒరిస్సాలో మనకు రావలసిన ప్రాంతము అట్టే ఉండిపో

25th November 1955]

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

తుంది; కర్నాటకములో మనకు రావలసిన కోలాసు ప్రాంతముఅంతా అట్టే వుండిపోయింది; మనము కోరుతున్న టువంటి ఆంధ్ర ప్రాంతాలు తమిళ నాడులో అట్టే వుండిపోతాయి.

“మనకు వచ్చేది ఏమిటి? తుంగభద్ర ప్రాంతంలో కొంత area వస్తుంది. తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు రాయలసీమ అభివృద్ధికి అవసరమనే విషయంలో సంజీ వరెడ్డిగారితో నేను పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. దానికై పాటుపడాలనే విషయంలో ఏమి బేధాభిప్రాయంలేదు. ఈ విషయంలో తుంగభద్రబోర్డును reconstitute చేయడానికి ప్రయత్నాలు జరిగాయి అని తెలుస్తుంది. దానిని సరిగా reconstitute చేసి పనిచేయించలేక పోతే, బోర్డుపూర్తిగా మన అధికారంలో వుండాలని కేంద్రప్రభుత్వానికి చెప్పిసాధించ వలసిందేకాని మిగిలిన ప్రాంతాలతో counter pose చేయడం సరికాదని చెప్పుతున్నాను. అంత మాత్రం చేతనే రాయలసీమ అర్ధికాభివృద్ధికి అంటంక పడుతున్నారని సంజీవరెడ్డిగారు ప్రచారంచేయరని అనుకుంటాను. మీరు అలా అంటే ఇది వరకు నుంచి మీరే అంటంకపెడుతున్నారని నేను చెప్పవలసివస్తుంది. అందు వల్లనేను మీకుచేసేవిజ్ఞప్తి ఇదే. దానిని జాగ్రత్తగా ఆలోచించండి. ఈ తుంగభద్ర బోర్డు విషయం వేరేవిధంగా సాధించవచ్చును. ఏలులేదని చెప్పడం సరికాదు. బోర్డును reconstitute చేయాలనే విషయం States Reorganisation Commission రిపోర్టులోనే వున్నది. అ point మీద drive చేసి వత్తిడితెచ్చిబోర్డు reconstitute చేయించి సక్రమంగా న్యాయం గాపరిపాలన సాగేట్లాచేయవలసిన బాధ్యత మనమీద వున్నది. నేనెవరైనా ప్రజాస్వామిక వాదిఅని కాళేశ్వరరావుగారుచెప్పారు. దానిని ఆధారంగా చేసుకుని ప్రజాస్వామిక వాది అయిన నెహ్రూతో రాయలసీమకు ఇంత అన్యాయంజరుగుతోందని నచ్చచెప్పగలమని నేను అనుకుంటాను. సంజీవరెడ్డిగారు తలుచుకుంటే ఇంతచిన్నపని తేలిగ్గా చేయగలరని అనుకుంటున్నాను. అట్లాలేకుండా ఈ ప్రాంతాన్ని కలపి మిగిలినదానికి పోటీపెట్టడం సరికాదని మనవిచేస్తున్నాను. ఇదికాకుండా States Reorganisation Commission Report లో కొన్ని ఇతర సమస్యలున్నాయి. All india Services లో 50% ఇతర రాష్ట్రాలనుంచి తెచ్చేపుద్యోగంలకు ఇవ్వాలని వున్నది.

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI :— “అందరికీ S. R. C. రిపోర్టు కాపీలు ఇవ్వలేదు కనుక Reorganisation of States గురించియే మాట్లాడు కుండాము. మిగత విషయాలను గురించి అంటే services, High Court Judges గురించి ఇప్పుడు అక్కరలేదు. బడ్జెటు సమావేశంలోనో చర్చించుకొనవచ్చును.”

15th November 1955

SRI P. SUNDARAYYA.—“అది సరిఅయినది కాదని విన్నవించవలసియున్నది. ఈ రోజున కాపలు ఇప్పుడైనా technical కారణం చూపకూడదు. కాపలు ప్రతికర్తలవారు. వాటిని చూచిపోవాళ్ళు వారి reaction చెప్పవచ్చు. చెప్పలేనివాళ్ళు ఊరుకోవచ్చు.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:— “ప్రతికర్త వడ్డది కాబట్టి ఇవనక్కరలేదని మాటా ?”

SRI P. SUNDARAYYA:—“అ మాట నేను చెప్పలేదు. కాపలు ఇప్పుడేడు కాబట్టి చెప్పలేదు అని ఎవరైనా అంటే ఊరుకోవచ్చు. చెప్పగలిగినవాళ్ళు చెప్పడానికెమి? సామాన్యంగా క్లుప్తంగా చెప్పడానికి Chief Ministers' Conference లో మీరు చెప్పించేకదా? ప్రతికర్త వచ్చిన వార్తల ప్రకారం, Chief Ministers' Conference లో ఒక Chief Minister గారు Planning Service Commission అధ్యక్షులను ప్రసిడెంటు నియమించడానికి వ్యతిరేకించారని తెలిసింది. అది సరిఅవునో కాదో conference లో పాల్గొన్న Chief Minister గారు చెప్పాలి.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:— “సరిఅయిన సమయం వచ్చినప్పుడు చెబుతాను.”

SRI P. SUNDARAYYA:—“మీరు అంగీకరించిన విషయమేమేము చెబుతుంటే అబద్ధం అందుకు ?”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:—“Ruling ఇవ్వక పూర్వం ఒక విషయం చెబుతాను.”

MR. DEPUTY SPEAKER:— “అడుగక పోయినా హామీలు ఇస్తాము అన్నారు కాబట్టి దానికి సంబంధించినంతవరకు చెప్పవచ్చును.”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:—“All India Services లో 50% ఇతర రాష్ట్రాలనుంచి తెచ్చుకోవాలని చెప్పారు. ఈ విషయం అలోచించాలని చెబుతున్నాను. తెలుగుభాషలో అన్ని వ్యవహారాలు నడుపు కోవాలని అనుకుంటున్నాము. గవర్నమెంటు కూడా దీనిని అమలు చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నట్లు ప్రతికర్తలలో చూసాము, ఇతర రాష్ట్రాల వారికి 50% ఇచ్చి, వాళ్ళకు ఊర్లో ‘హా’లు దగ్గరనుంచి చెప్పి, వారికి translate చేసి బాధపడడం కంటే ఈ రాష్ట్రం వారిచేతనే వ్యవహారాలు నడుపుకుంటే బాగుంటుంది. ఐక్యత రావాలంటే, అన్యోన్యత పెరగాలంటే 10 మంది అఫీసర్లు వచ్చినంత మాత్రం చేత ఐక్యత అన్యోన్యత పెరుగవు, అందుకు తీసుకోవలసిన చర్యలు చాలా ఉన్నాయి. చర్చించవలసిన సమయం వచ్చినప్పుడు చర్చించవచ్చును. ఇతర రాష్ట్రాలవారికి 50% ఇవ్వవలసిన అవసరంలేదు. మన ప్రభుత్వం దీనిని వ్యతిరేకించాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను.”

25th November 1955]

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:— “వ్యతిరేకించ వచ్చు. అయితే ఒకటి. ఇప్పుడు I. A. S. recruitment జరుగుతోంది. దీనికి Province కు ఇంత అని quota లేదు, nation-wide గా recruit చేస్తారు. ఈ సంవత్సరం మనకు అయిదుగురిని పంపారు. ఒకరు Uttar Pradesh అయిన; ఒకరు మలబారు అయిన; ఒకరు మహారాష్ట్రుడు; తెలుగువాళ్లు ఇద్దరూ వున్నారు. ఇదివరకు వచ్చినవారుకూడా ఎక్కువమంది non-Andhras. ఈ విషయంలో ఇప్పటికే మనకు అధికారం లేదు.”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:—“అసలు సూత్రం గురించి చెబుతున్నాను. ఖచ్చితంగా 50% వుండాలని చెబుతున్నాను. దానిని తగ్గించడానికి పోల్లాడాలని చెబుతున్నాను. ఇది bad and wrong principle అని చెబుతున్నాను.”

THE HON. SRI B. GOPALA REDDI:— “తెలుగు వాళ్లు పంజాబులో లేరా ?”

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU:—“తెలుగు వాళ్లు ఇక్కడవుంటే లాభంకాని పంజాబులో వుంటే ఏమి లాభం? మన culture అక్కడవారికి బోధిస్తారా? మీరు పంజాబుపో యింపుడు బోధించ వచ్చును. అది వేరుమాట. High Court Judges లో మూడవ పంతు మందిని ఇతర రాష్ట్రాలనుంచి వేస్తే వ్యవహారం సక్రమముగా సాగుతుంది అన్నారు. అది సరికాదు. మాతృభాషలోనే పరిపాలన జరగాలంటున్నప్పుడు దీని వల్ల ప్రత్యేకంగా వచ్చే advantage ఏమో బోధ పడడంలేదు. దీనివల్ల అసవ సరమైన complications తీసుకురావడముతప్ప మరొకటికాదు. ఇప్పటికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు బాధ్యతలు ఎక్కువ; అధికారాలు తక్కువగా కనిపిస్తున్నాయి.”

SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU:—“Mr. Speaker, Sir, till now the Communist Party and the Government have been developing this controversy. I have not interferred so far. But I would like to say something on this issue. I am in complete agreement that there should be exchange of personnel, i.e., citizens from one State to another both official, and if possible, non-official, also. Even in educational institutions in our State, there should be an attempt to get Bengal Professors. At one time, they were a lot more in the Andhra University than they are now. Mr. Hiren Mukherjee was one of the Professors of the Andhra

[25th November 1955]

[SRI P. V. R. GAJAPATHI RAJU]

University at one time, if my friend does not know it. He is a leader of the Communist Party also. Therefore as he is of service to the Communist Party of India, the principle enunciated by Sri Pillalamarri Venkateswarlu would be a principle which should apply only to the very big language groups and not small language groups. Small language group is benefited by being able to circulate throughout India. It is bigger like Hindi which would be at a disadvantage, if this rule is put into operation."

SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU :—" నేను హిందీ గ్రూపుకు, non-Hindi గ్రూపుకు disadvantage అనే విషయము కాకుండా ఒక general principle మీద చెబుతున్నాను. ఆంధ్ర యూనివర్సిటీలో హెరేకాముఖర్జీ ప్రొఫెసరుగా పనిచేయడం గురించి కాదు. పనిచేసి నట్లునాకు తెలుసు. అవసరమైనవారిని Engineers గా కాని ఇతరంగాకాని తెచ్చుకుంటాము. అది వేరు విషయం ఇది administrative purpose, దీనికై ఇంగ్లాండునుంచి ఎవరినో తీసుకవస్తే administrative efficiency ఉంటుంది అంటే ఎట్లా? అవసరమైతే ఇంజనీర్లు మొదలైన అటువంటివారిని తీసుకరావచ్చును. కాని కలెక్టరుల వంటివారిని తీసుకరావలసిన అవసరమేమిటి? ఈ విషయము రాజాసాహెబ్ గుర్తించలేదు అనుకుంటాను. సర్వీసు కమీషను సభ్యులను ప్రశ్నించుట నియమించాలని చెప్పారు. ఇదికూడా ఏమాత్రము సబబుకాదు. మనకు కావలసిన కమీషనును మన ప్రభుత్వాలు నియమించుకొన వచ్చునని మంత్రివర్గం దృష్టికి తీసుక వస్తున్నాను. మరొక recommendation ఏమిటంటే ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయాన్ని హిందీ విశ్వవిద్యాలయముగా మార్చాలని. దీనికి ప్రత్యేక తెలంగాణా రాష్ట్రము కావాలనే చెన్నారెడ్డిగారు అంగీకరించారు. కావల్సిన వేరే యూనివర్సిటీ కట్టుకుంటారట. డబ్బులేదు, డబ్బులేదు అంటూ ప్రజలకు తిండి పెట్టలేకుండా ఉండి, బ్రహ్మాండమైన యూనివర్సిటీని హిందీ యూనివర్సిటీగా మార్చి ఇంకొక యూనివర్సిటీ develop చేస్తారట ! ఎన్ని వందల సంవత్సరాలకో.

25th November 1955|

[SRI PILLALAMARRI VENKATESWARLU]

“వారు ఈవిషయంలో S R. C అనవసరంగా గందరగోళము చేసినారనే అభిప్రాయముతో వున్నాము. జాగ్రత్తగా ఆలోచించినపుడు ముఖ్యముగా borders విషయములో విలెజి వారిగా తీసుకొని majority, contiguity ప్రాంతాలను పాటించి మనము ఏ విధముగానైనా తెలుగు boundary లను పరిశీలించి, పరిష్కరించుకుంటామని ఆశిస్తున్నాను. అదే విధముగా విశాలాంధ్ర తప్పకుండా నిర్మించ కలుగుతామని, అదే విధముగా హైదరాబాదు శాసన సభలో కనీసం మెజారిటీతో విశాలాంధ్ర తీర్మానము pass కాగలదని ఆశిస్తూ శేలవు తీసుకుంటున్నాను.

MR. DEPUTY SPEAKER :— “ సభ రేపు 11 గంటలకు సమావేశ మవుతుంది.”

(The House then adjourned.)

